

ΑΥΤΟΝΟΜΙΑ

Τριμηνιαία πολιτική έκδοση για την άλλη λύση

Έτος Ι, τεύχος 4

Γενάρης 1981

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

MASSIMO TEODORI	Εδώπη, αλλά....	10
KOPN. ΚΑΣΤΟΡΙΑΔΗΣ	Αυτή η τρομερή λέξη: ολοκληρωτισμός	14
I AURA CECCOLINI	Από τον πολίτη στην περιφέρεια, από τις περιφέρειες στην Εδώπη	18
GIORGIO NEBBIA	Ποιοι είναι οι «έχθροι του λαού»	21
Συζήτηση	Ανάμεσα στο Κόμμα και στο Κίνημα	24
JEAN - DENIS BRENIN	Εγκώμιο στην πολιτική	28
ENZO FRANCONI	Η αγωγή της απελευθέρωσης των δημοφιλών στη βιομηχανική Εδώπη	30
HEINRICH BOLL	Ο κίνδυνος της «Πανούκλας»	35
MICHEL BOSQUET	Τί μας λείπει για να είμαστε ευτυχισμένοι	36
	Εναντία στην Εδώπη του χρήματος, της ανεργίας και της καταστολής	40

1. — ΕΥΡΩΠΗ: Η ΑΡΙΣΤΕΡΑ ΣΕ ΚΡΙΣΗ

PIERRE ROSANVALON	Γαλλία: ποιο μέλλον για την Ένωση της Αριστεράς	41
ALAIN TOURAINE	Η Αριστερά σε κρίση	47
BRICE LALONDE	Ο ριζοσπαστικός χώρος όπως τον βλέπει ένας Γάλλος	55
ANGELO PANEBIANCO	Δεξιά - Αριστερά: Ένα πρόβλημα που χρειάζεται επανακαθορισμό	58
JEAN FABRE	Κεφαλαιώδεις επιλογές για την Αριστερά	62

2. — ΕΥΡΩΠΗ: ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ANTONIO SCUTIERO	Οικολογικό κίνημα και άριστερά: η γαλλική περίπτωση	68
DANIEL COHN - BENDIT	Οικολογισμός και Άριστερισμός	82

3. — ΕΥΡΩΠΗ: Η ΠΥΡΗΝΙΚΗ ΑΠΕΙΛΗ

JOHN LAMBERT	Οι πυρηνικοί και η δημοκρατία: τό αυστριακό δημο- ψήφισμα	87
ANDRE GORZ	Καταστροφική ανάπτυξη και παραγωγική υπανάπτυξη 'Η Άριστερά και η ανάπτυξη στην Όλλανδία	91 97

4. — ΕΥΡΩΠΗ: Η ΣΤΡΑΤΙΚΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

JEAN FABRE	Ενα τραίνο για τόν άφοπλισμό Άνατολής - Δύσης	99
JOHANN GALTUNG	Ειρήνη, μή-βίαση άμυνα, τρορρισμός	99
JEAN FABRE	Μιλιταρισμός, άντι - μιλιταρισμός, μή - βία	106

5. — ΕΥΡΩΠΗ: ΟΙ ΕΚΛΟΓΕΣ

P. V. DASTOLI	Ψηφοφορίες, κόμματα και κοινοβούλιο	111
JOHN LAMBERT	Δημοκρατία στην Εύρώπη: χοντροκοπιά και περιφρόνη- ση	121

Τό τεύχος αυτό είναι αφιερωμένο στη θεωρία και στην πράξη τών ριζοσπαστικών μειοψη-
φιών στην Εύρώπη. Τά κείμενα που παρουσιάζουμε, έχουν γραφτεί ανάμεσα στά 1977 και
1979 κι είναι χαρακτηριστικά του τρόπου με τόν οποίο σκέφτονται κι ενεργοϋν οι εικολόγοι
οί μή - βίαιοι, οί άντι - πυρηνικοί, του τρόπου με τόν όποϊον οί ριζοσπάστες αντιμετώπιζον
τήν κατάσπαση στην άριστερά και τής μεθοδολογίας που ακολουθοϋν όταν βρίσκονται μέσα
στούς κατεστημένους θεσμούς.

Όλοι οί συγγραφείς που δέν είναι Ιταλοί άνήκον στόν ριζοσπαστικό χώρο. Οί Ιταλοί είναι
μέλη του Partito Radicale, του δημοσπόνδου σοσιαλιστικού αντιεξουσιαστικού κόμματος,
του μοναδικού σήμερα στην Εύρώπη οργανωμένου και πολιτικά — ακόμα και με τήν κοινό-
τυπη και στενή σημασία του όρου — ενεργού χώρου με κύρος και άκτινοβολία, που κατέγε-
ται από τό «68» και προσπαθεί νά προχωρήσει στίς σημερινές συνθήκες στηριζόμενο στο
πνεύμα και στο γράμμα εκείνης τής κοινωνικής αναγέννησης, αλλά και, ταυτόχρονα, πέρα
από τό ίδιο τό «68».

ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ ΚΑΙ ΑΡΙΣΤΕΡΑ: Η ΓΑΛΛΙΚΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ

(ἐπιμέλεια: Antonio Scutiero, Massimo Teodori)

! "Αν υπάρχει ένα θέμα γύρω από τό οποίο συγκεντρώνονται όλοι οι δε-
σμοί τῆς σχέσης ανάμεσα στά αναδυόμενα κοινωνικά κινήματα καί τήν πολιτική
στήν Εὐρώπη, κι ὄχι μόνο σ' αὐτήν, αὐτό τό θέμα εἶναι ἡ οἰκολογία. Μά τά οἰ-
κολογικά θέματα καί τούς οἰκολογικούς ἀγῶνες μῆχαν σέ συζήτηση τά παρα-
δοσιακά περιεχόμενα τῆς πολιτικῆς, οἱ παρατάξεις, ἡ γραμμή τῆς διάκρισης
ανάμεσα σέ δεξιά κι ἀριστερά, κι ὁ ἴδιος τρόπος τοῦ «κάνω πολιτική». "Όταν
μιλάμε σήμερα γιά τήν οἰκολογία, στήν πραγματικότητα δέν ἀναφερόμαστε
τόσο στήν ὑπεράσπιση τῆς φύσης, ἔτσι ὅπως εἶχε ἐπικρατήσει νά γίνεται κατα-
νοητός ὁ ὅρος μιά δεκαετία πρίν, ἀλλά ἀναφερόμαστε σέ μιά συμπεριφορά πού
τοποθετεῖται σέ σχέση πρός τήν ἀκαθόριστη πρόοδο — ὁ μεγάλος μύθος τοῦ τε-
λευταίου αἰῶνα πάνω στόν ὁποῖο ἔχουν ἐκτιμηθεῖ προοδευτικά καί συντηρητι-
κοί, φιλελεύθεροι καί σοσιαλιστές γιά πολλές δεκαετίες. "Η προσοχή μας συγ-
κεντρώνεται σ' ἕνα σύνολο ζυμώσεων, συμπεριφορῶν, δράσεων καί ἀγῶνων πού
παντοῦ στίς εὐρωπαϊκές κοινωνίες ἀντιπροσωπεύουν τό νέο μεγάλο γεγονός πού
ἀλλάζει τούς ἴδιους τούς ὅρους τοῦ πολιτικοῦ ἀνταγωνισμοῦ καί τούς κοινωνι-
κούς πρωταγωνιστές τοῦ.

"Η ἀνάλυση πού ἀκολουθεῖ ἀναφέρεται στήν οἰκολογία καί πολιτική στή
Γαλλία. Διαλέξαμε αὐτή τή χώρα σάν τήν εὐρωπαϊκή ἐκεῖνη περίπτωση ὅπου
τό οἰκολογικό κίνημα εἶχε μέχρι τώρα τή μεγαλύτερη διάδοση, πού παρουσίασε
τόν πῶς μεγάλο βαθμό ὀριμότητας καί, συγχρόνως, συναντιοῦνται καί συγκρο-
νούνται τά προβλήματα πού τίθενται ἀπό τή πολιτική πάλιν καί τούς κανόνες τῆς
(σχέση μέ τά κόμματα, ἀνανέωση τῶν σοσιαλιστῶν, ἐκλογές...). "Η ἀνάλυση
δέν εἶναι, καί δέν ἔχει τήν ἀξίωση νά εἶναι πλήρης, ἐπειδή γι' αὐτό δέν θ'
ἀρκοῦσαν πολλά τεῦχη τοῦ περιοικοῦ. "Αλλά μέ τό νά προτείνουμε τή γαλ-
λική περίπτωση, παρουσιάζουμε μερικά ντοκουμέντα, διακαγωνισμούς θέσεων καί
γεγονότα πού ἀποτελοῦν παραδείγματα γιά ἄλλες καταστάσεις καί πρακτικούς
καί θεωρητικούς δεσμούς πού ξαναβρίσκονται σ' ἄλλες εὐρωπαϊκές χώρες. Πρέ-
πει ἐπίσης νά ποῦμε πῶς ἡ βλῆ πού δημιουργεῖται ἐδῶ ἐπελέγει μέ τό κριτή-
ριο νά κάνουμε φανερή τή σχέση ανάμεσα στήν οἰκολογία καί στή πολιτική, κι
ὄχι τίς ἄλλες πολυάριθμες πτυχές τοῦ οἰκολογικοῦ προβλήματος.

Οἱ πηγές τοῦ οἰκολογικοῦ ρεύματος

Τό οἰκολογικό κίνημα γεννήθηκε ἀπό τή διαπίστωση τῶν δεινῶν πού προ-
κάλεσε ἡ βιομηχανική κοινωνία. Αὐτό ἀπεκατέστησε μεταξύ τῶν ἀπασχολήσεών
μας ἐκείνους τούς «παναθρώπινους παράγοντες» πού ἀπό πολλές δεκαετίες ἡ πα-
ραβλέπονταν ἢ περιορίζονταν σέ μικρά μέρη τῶν διάφορων ἐπιστημῶν καί τεχνι-

κών που υιοθετούντο από τους άμεσους σκοπούς της παραγωγής. Η γεωλογία και η μηχανική ασχολούνταν μονάχα με τη μεταλλειολογική εκμετάλλευση δέν συμβουλευόνταν τον υγειονόμο για τὰ αποτελέσματα των υπολειμμάτων ούτε άκουαν τὸ βοτανολόγο ἢ τὸν ὀβρολόγο για τὶς συνέπειες των ὀρυχείων στὴν ὕπαιθρο για τὴν ἐλάττωση ἢ για τὴν κυκλοφορία των νερῶν. Παρά τὶς πολλές προεδοποιήσεις, αὐτὴ ἡ κατάσταση παρέμενε. Ἡ σημασία των πανανθρώπινων παραγόντων πορεύεται ἀκόμα κάτω ἀπὸ τὸ ὄνομα «περιθάλλον» ἢ «ποιότητα τῆς ζωῆς» καὶ θεωρεῖται ἀκόμα παράγοντας δευτερεύουσας σημασίας πού ἔχει μόλις τὴν ἱκανότητα νὰ ἐπιφέρει κάποιες ρυθμίσεις στὴ βιομηχανικὴ κοινωνία: ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος κάποιες ἐκλεκτικές ἐπιλογές, ἀπὸ τὴν ἄλλη ἡ καταγγελία κάποιων ζημιῶν τοῦ ἰδιωτικοῦ κέρδους πού δέν ἔχουν συζητηθεῖ καὶ ἡ ὑπόσχεση πὼς οἱ ἐθνικοποιήσεις θὰ ρυθμίσουν τὰ πράγματα (ἀλλὰ θὰ κάμουν ἀκίνδυνο τὸ πλούτον);).

Ἀνάμεσα στοὺς λόγους πού ἀπὸ 10 - 15 χρόνια, ἔθρεφαν τὸ οἰκολογικὸ ρεύμα, ὁ πρῶτος πού ἐμφανίστηκε εἶναι ἴσως ἡ διαπίστωση τῆς μεγάλης καταστροφικῆς ἱκανότητας των σύγχρονων ἐξοπλισμῶν, πού δοκιμάστηκε με τρόπο δοκιματικὸ στὴ Χιροσίμα καὶ στὸ Ναγκασάκι. Ἡ ἀνάπτυξη των χημικῶν, βιολογικῶν καὶ βακτηριολογικῶν ὄπλων περιέχει τραυματικές προοπτικές πού εἶναι τόσο ἀνησυχητικές ὅσο καὶ τὰ ἀτομικὰ ὄπλα. Οἱ δραστηριότητες πού ἔχουν ἀρχίσει δέν ἔχουν φυσικὰ ὁδηγήσει στὸν πυρηνικὸ ἀφοπλισμὸ. Αὐτὲς τουλάχιστον, με τὴ συμφωνία τῆς Μόσχας στὶς 5 Αὐγούστου 1963, περιόρισαν σ' ἀξιοσημείωτο βαθμὸ τὶς ἀτομικὲς δοκιμὲς στὴν ἀτμόσφαιρα καὶ στὰ νερά. Τέτοιου εἶδους ἐνέργειες ἔχουν ἐπίσης εὐαισθητοποιήσει ἓνα μέρος τῆς κοινῆς γνώμης για τὰ ἀποτελέσματα τῆς ραδιενέργειας, κι ὅλ' αὐτὰ ἐνωμένα με τοὺς ἄλλους παράγοντες θεμελιώνουν τὴν εἰδικὴ ἐχθρότητα πρὸς τὴ πυρηνικὴ ἐνέργεια. Ἡ ἔνωση για τὴν προστασία ἐναντία στὶς ἰονίζουσες ἀκτινοβολίες (APRI) πού ἰδρύθηκε ἔτσι στὰ '71, μαζί με σπυάριθμες ἄλλες ὁμάδες, κάπτει παλιές, δημιουργημένες για συγκεκριμένα προβλήματα (οἱ δαμαλισμοί, ἡ φυσιολογία, ἡ βιολογικὴ καλλιέργεια, ἡ ὑγιεινὴ των λίθων, κλπ) μαρτυροῦν ὅλα ἓνα ρεύμα πού ἀσχολεῖται με μιὰ ζωὴ περισσότερο «φυσικὴ». Ἄν καὶ μερικὰ μέλη αὐτῶν των ὁμάδων μπορεῖ μερικές φορές νὰ φαίνονται ὀπισθοδρομικοί, ἀνορθολογιστές ἢ σεχταριστές, εἶναι ἀναντίρρητο πὼς ἡ μεγάλη πλειοψηφία ἀπ' αὐτοὺς ὑπῆρξαν πρόδρομοι τοῦ οἰκολογικοῦ κινήματος.

Ἄλλος λόγος εἶναι ἡ διαπίστωση τῆς ἄθλιας κατάστασης τοῦ Τρίτου Κόσμου, περιορισμένον ἀνάμεσα στὸ ξεριζώμα των ἀγροτικῶν μαζῶν του πού πετάγονται στὶς ἀποικίες τομεντουπόλεις καὶ μιὰ καλπάζουσα δημογραφικὴ ἀνάπτυξη πού εἶναι μεγαλύτερη ἀπὸ τὴν ἀνάπτυξη τῆς παραγωγῆς των τροφῶν. Δέν πρόκειται μονάχα για ἓνα πρόβλημα τῆς ἀποικιοκρατίας, ὁ RENE DUMONT, πού γνωρίζει πὼς οἱ ἀγροτικὲς μέθοδοι των εὐκρατιν βιομηχανικῶν χωρῶν δύσκολα ἐφαρμόζονται στὶς τροπικὲς χώρες καὶ στὶς ἀφρικανικὲς κοινωνικὲς δομές, προεδοποιῶσε τὸ 1960 πὼς «Ἡ μαύρη Ἀφρική ἔχει ξεκινήσει ἀσχημα». Πολλοὶ ἤλπιζαν πὼς ὁ Τρίτος Κόσμος μποροῦσε νὰ ἐγεί ἀπὸ τὸ κολασιμένο κύκλο πληθυσμῶν - πηγῆς υἱοθετώντας τὶς μεθόδους των ἀνεπτυγμένων χωρῶν: βιομηχανοποίηση, ἐκπαίδευση, μεγαλύτερη σύνδεση με τὴ παγκόσμια ἀγορά. Μὰ ἀναλύσεις πρὸ φρόνιμες καὶ πρὸ πρόφατες δείχνουν τὴ δυσκολία αὐτοῦ τοῦ δρόμου: ἡ ἀπόταξη ἐγκατάστασης τῆς βιομηχανίας καὶ τοῦ ἐμπορίου, ἀντὶ νὰ ἀνυψῶται τὸ ἐπίπεδο τῆς ζωῆς ὅλων, αὐξήσει ἀκόμα τὶς ἀνισότητες στὸ ἐσωτερικὸ τῆς χώρας: οἱ ἐξαχώγιοι πολιτισμοὶ φτωχαίνουν τὶς εὐθραυστες περιοχές· ἡ ἐκπαίδευση καὶ ἡ εἰσαγωγή των δυτικῶν συνηθειῶν ἀποτελοῦν ἓναν ἀληθινὸ καὶ πραγματικὸ ἐθνικὸ κίνδυνο.

Γύρω στὰ 1965 - 70, οἰκολόγοι ἐπιστήμονες — ὅπως οἱ J. DORST, B. COMMONER, P. EHRLICH — παρουσίασαν ἀπογραφές πολὺ ἀνησυχητικές: διάφορες μορφές μόλυνσης, ἀφανισμοὶ ζώωντων ὀργανισμῶν, ἐρήμωση κακοποιημέ-

νων περιοχών, κατασπατάληση τών πηγών, κλπ.. Μερικοί (όπως ο P. EHRLICH) τόνιζαν κυρίως τόν υπερπληθυσμό — πού σημαίνει τή καθολική άσυμφωνία τοῦ ανθρώπου πρὸς τό περιβάλλον του — άλλοι (όπως ο B. COMMONER) τίς διαθέσιμες τεχνολογίες — πού σημαίνει τή φύση τοῦ εἶδους αὐτοῦ τῆς άσυμφωνίας. Μά ὅλοι συμφωνοῦν στή διαπίστωση πὼς ἔχουν βεδηλωθεῖ τὰ οἰκολογικά θεμέλια, πὼς ἔχουν φθαρεῖ οἱ βιογεο - χημικοὶ κύκλοι καί πὼς οἱ ἐκροές τῆς ἐνέργειας στήν ἀτμόσφαιρα εἶναι ἐτοιμές νά διαταραχθοῦν.. Αὐτοῦ τοῦ εἶδους οἱ διαπιστώσεις πλύθηκαν στή συνέχεια μέ τίς ἐκδηλώσεις (λίγο - πολύ ἐνίοφωνες) τῆς «EARTH DAY» τό 1970 στίς ΗΠΑ, τή Διακήρυξη τῆς MENTONE τό 1971 ἀπὸ περισσότερους ἀπὸ 2000 ἐπιστήμονες, ἀπὸ τή Διάσκεψη τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν γιά τό Περιβάλλον (Στοκχόλμη, 1972).

Ἡ ἔκθεση τοῦ MIT γιά τὰ «Ὁρια τῆς ἀνάπτυξης», πού συντάχθηκε τό 1971 - 1972 μέ πρωτοβουλία τῆς Λέσχης τῆς Ρώμης, ἀναζήτησε νά ποσοτικοποιήσει τὰ ὁδοιόμενα τῆς οἰκολογικῆς κρίσης μ' ἓνα σύστημα πέντε παραμέτρων (πληθυσμός, πηγές, βιομηχανική δραστηριότητα, ἀγροτική παραγωγή, μόλυνση) καί τίς ἀμοιβαίες ἐπιδράσεις των. Ὅποιες κι ἂν ἦταν οἱ μεθοδολογικές κριτικές — περισσότερο ἢ λιγότερο θεμελιωμένες — πού αὐτή ἡ ἔκδοση ἔδωσε ἀμέσως, δέν μπορούμε νά μὴν ὑπογράψουμε τό σπουδαιότατο συμπέρασμα του: ἂν ὁ πληθυσμός καί ἡ κατανάλωση τῶν μὴ ἀνανεώσιμων καί ἀνακυκλώσιμων πηγῶν δέν σταθεροποιηθεῖ, ἂν δέν ἀποσπαστεῖ ἓνα μέρος τῶν βιομηχανικῶν ἐπενδύσεων γιά χάρη τῆς παραγωγῆς τροφίμων, ἂν δέν πραγματοποιηθεῖ ἡ συστηματική ἀνακύκλωση ὅλων τῶν ἀπορριμμάτων μας, ἂν δέν μειωθεῖ ἡ συνολική μόλυνση σὸ ἓνα τέταρτο τοῦ ἐπιπέδου πού εἶχε φθάσει τό 1970, ἡ ἀνθρωπότητα θά βρεθεῖ σέ θανάσιμο κίνδυνο. Γεγονός οὐσιαστικό: καμιά ἀπὸ τίς λύσεις πού παρατίθενται, ἀπὸ μόνη τῆς, δέν μπορεῖ νά ἐπαρκέσει μόνο ἡ σύγχρονη πραγματοποίησή τους μπορεῖ ν' ἀνοίξει ἓνα ἀτάραχο μέλλον στήν ἀνθρωπότητα.

Μά ὅσα προηγήθηκαν δέν μποροῦν νά ἐξηγήσουν ὅλο τόν πλοῦτο καί τήν πρωτοτυπία τοῦ οἰκολογικοῦ κινήματος. Ἐνα ἀπὸ τὰ σπουδαιότερα στοιχεῖα δρίσκεται στήν ἀντικουλτούρα πού γεννήθηκε στά τέλη τῶν χρόνων τοῦ '60, μέ τὰ SIT - INS σὸ BERKELEY τό 1967, μέ τό Μάη τοῦ 1968, τοῦς HIPPIES, τό κίνημα γιά τίς κοινότητες, τό φανατισμό γιά τίς διαφορές θρησκευτικότητας: μέ λίγα λόγια τό «Κάντε ἔρωτα, ὅχι πόλεμο»... Αὐτή ἡ ἀντικουλτούρα εἶναι κυρίως μιά ἀντίδραση στή τεχνοκρατική κοινωνία, τήν ὑπερоргανωμένη, τήν ὑπερσχεδιασμένη, τῶν ὑπολογιστῶν, πού ἐπιβάλλει στόν ἄνθρωπο ἐργασία, ἐλεύθερο χρόνο καί τό HABITAT μιάς ἐξοργιστικῆς ὁμοιομορφίας ἀπὸ τήν ὁποία δέν μπορεῖ νά διαφύγει...

Δίχως νά τὰ γνωρίζει ὅλα, ἡ ἀντικουλτούρα ξαναπιάνει τίς προφητικές ἐκείνες ἀναλύσεις γιά τή «κοινωνία τῶν τεχνικῶν» πού ἀναπτύχθηκε ἀπὸ τόν L. MUMFORD στίς ΗΠΑ, πού δημοσιεύτηκαν στή Γαλλία τό 1954 ἀπὸ τόν J. ELLUL καί μετὰ τήν ἐπανελάβε ὁ ἴδιος μέ τόν φίλο του B. CHARBONNEAU. Ἴσως οἱ πρῶτοι, MUMFORD, ELLUL καί CHARBONNEAU κατάλαβαν πὼς οἱ τεχνικὲς δέν εἶναι οὐδέτερες, πὼς αὐτές ἔχουν βαθεῖς συνέπειες γιά τήν κοινωνική ὁργάνωση καί πὼς, ὅποιο κι ἂν εἶναι τό καθεστῶς ἰδιοκτησίας, μεγάλο μέρος τῶν σύγχρονων τεχνικῶν ὁδηγεῖ στή δικτατορία (καί τό χάος).

Γιά πολλοὺς οἰκολόγους στή Γαλλία, μιά σπουδαία πνευματική ἐπιρροή προέρχεται ἀπὸ τόν ROBERT HAINARD πού, ἀπὸ τό 1942, εἶχε δώσει μιά «νατουραλιστική» κριτική τῆς βιομηχανικῆς κοινωνίας («NATURA E MECCANISMO»).

Ἡ ἀντι - πολιτιστική κριτική πού προέρχεται ἀπὸ τό Μάη τοῦ '68 καταλαμβάνει μεγάλη ἔκταση: πέρα ἀπὸ τήν τεχνοκρατία γιά τήν ὁποία μιλήσαμε παραπάνω, ἡ κριτική ἀφορᾷ τήν καταναλωτική κοινωνία, τή παραγωγικότητα, τόν ἐπισημονισμό καί — κάτω ἀπὸ τήν ἐπίδραση τοῦ IVAN ILLICH — τήν ἐκπαί-

δευση, τό λατρικό σύστημα. Μιά κριτική ιδιαίτερα ζωντανή στον επιστημονισμό, θεωρημένο σά μία «Νέα καθολική θρησκεία», πραγματοποιήθηκε από την ομάδα «SURVIVRE ET VIVRE» (σήμερα δέν υπάρχει) επιφυχωμένη μεταξύ των άλλων από τον μαθηματικό A. GROTHENDIECK, πού πήρε τό βραβείο MEDAGLIA FIELDS (ανάλογο μέ τό Νόμπελ) τό 1970. 'Η συνάντηση τής αντικουλτούρας μέ τίς επιστημονικές αναλύσεις τής οικολογικής κρίσης έδειξε πώς ή πρώτη δέν είναι αναγκαστικά έξ' όρισμού άρνηση κάθε επιστήμης και κάθε όρθολογισμού. Τελικά ή οικολογική κρίση απέδειξε πώς τό τεχνοκρατικό σύστημα δέν βρίσεται μονάχα σέ δυσαναλογία πρός τήν ικανοποίηση των φυσικών και πνευματικών αναγκών των ανθρώπων — έτσι όπως έλεγε ή αντικουλτούρα από μιās άρχής — αλλά πώς αυτό είναι παράλογο. Αυτό δέν στέκει στέρα ούτε στό ίδιο τό έδαφος πού διακηρύσσει ότι είναι δικό του, αφού παραδίδει: ουσιαστικούς παράγοντες, παραβιάζει οικολογικές αρχές και περιβάλλεται από μιιά παραλήρουσα οικονομική μυθολογία γιά τήν όποία τό 'Ακαθάριστο Έθνικό Προϊόν) μεγαλοποιημένο από τά όδικά άτυχήματα!) είναι ένα από τά μεγαλύτερα έμβλήματα.

Τελικά τό οικολογικό κίνημα δυνάμωσε μέ ταχύ ρυθμό χάρη σ' ένα πλήθος τοπικών ενώσεων πού αντιπροσωπεύουν ένα κίνημα υπεράσπισης των δημοκρατικών δικαιωμάτων των πολιτών μπροστά στους παριζιάνους τεχνοκράτες προγραμματιστές και λειτουργούς. 'Απασχολημένο μέ τή κατάσταση τής ζωής ή θορόδημένο από τά προνόμια τής κεντρικής έξουσίας πού επεκτείνονται όλο και πού πολύ, αυτό τό συνεταιριστικό κίνημα, άποκεντρωμένο, αδόξμητο, άποτελεί τήν ένδειξη ότι ή γαλλική πλειοψηφία δέν είναι «σιωπηρή» αλλά πώς ή φωνή της γίνεται αισθητή ακόμα κι έξω από τά συνδικάτα, τά πολιτικά κόμματα ή τίς έκλογικές κάλπες. 'Από τήν έπιτροπή γιά τήν προστασία μιās έκκλησίας ή μιās τοποθεσίας μέχρι τήν όμοσπονδία των ενώσεων γιά τό φάρμακo ή γιά τά τοπικά συμφέροντα, ως τήν άυτονομία μιās περιφέρειας, αυτό τό «κίνημα των πολιτών» είναι φυσικός σύμμαχος των οικολόγων.

RENE DUMONT, ύποψήφιος τής οικολογίας στις προεδρικές έκλογές τοῦ 1974. «Νά πολιτικοποιήσουμε τήν οικολογία ή νά οικολογικοποιήσουμε τήν πολιτική;»

Τή πρώτη απόδειξη τής άσυμφωνίας μέ τή πολιτική τό οικολογικό κίνημα τήν υποστήριξε τό 1974, μέ τήν ευκαιρία των προεδρικών εκλογών (υποψήφιοι ήσαν οι GISCARD D'ESTAING, MITTERRAND, CHARAN DELMAS) στις όποιες παρουσιάστηκε στο πρώτο γύρο σάν οικολόγος υποψήφιος ο άγρονόμος RENE DUMONT, σοσιαλιστικής προέλευσης. Είναι ή ευκαιρία των πρώτων συγκρούσεων μεταξύ εκείνων πού σκέφτονται πώς ή οικολογία όφείλει νά είναι πριν από κάθε τί άλλο, μιιά κριτική τής κοινωνίας και εκείνων πού σκέφτονται πώς ή προστασία τής φύσης δέν έχει καμιά σχέση μέ τή πολιτική. 'Η υποψηφιότητα τοῦ DUMONT δέν πέτυχε παρά ένα μετριότατο αποτέλεσμα (337.000 ψήφοι, δηλαδή τά 1,3ο), αλλά, όπως δήλωσε ο ίδιος ο υποψήφιος μ' εκείνη τήν ευκαιρία: «'Η ούτοπία κάνει τήν είσοδό της στήν Ιστορία τής Γαλλίας». 'Η συζήτηση πάνω σ' αυτό τό έπείσθδιο συγκεντρώνεται, στο περίβολο τής άριστερας, στο γεγονός άν είναι καλύτερο νά πολιτικοποιήσουμε τήν οικολογία ή νά οικολογικοποιήσουμε τή πολιτική. Παρουσιάζουμε τή πολιτική πλατφόρμα πού προτάθηκε από τά οικολογικά κινήματα πού υποστήριζαν τον DUMONT.

Οι ενώσεις και οι ομάδες πού υπογράφουν κι όλοι εκείνοι πού ένώνονται μέ

τήν πλατφόρμα που αποφασίστηκε με τον RENE DUMONT, επιθυμούν να φέρουν μπροστά στο κοινό και να εξηγήσουν τη σοβαρότητα και τον επείγοντα χαρακτήρα των ακόλουθων προβλημάτων:

Η εξάντληση των πηγών, η καταστροφή της φύσης, οι μολύνσεις, ο εξευτελισμός των έδαφών, οι κίνδυνοι από τις κλιματολογικές μεταβολές.

Η λεηλασία του Τρίτου Κόσμου και οι απειλές εξ' ατίας της παγκόσμιας έλλειψης αγαθών που εκίεινται κάθε μέρα, από το SAHEL ως τη Νότια Αφρική.

Ο υπερπληθυσμός και τα δημογραφικά προβλήματα· ο περιορισμός των γεννήσεων, που επείγει περισσότερο στις πλούσιες χώρες· η απελευθέρωση της γυναίκας, ή μόνη που μπορεί ν' αποφασίσει για την αιδωλωση.

Η αυξανόμενη και ανεξέλεκτη αστυκοποίηση, το σχέδιο ανάπτυξης του εδάφους που θυσιάζει κάθε χρόνο 100.000 εκτάρια από τις καλύτερες γαίες στο τσιμέντο και στους αυτοκινητοδρόμους. Πρέπει να δοθεί πρωτεραιότητα στις αστικές ζώνες, στις συλλογικές μεταφορές.

Μία τεχνοκρατική και κεντροποιημένη εξουσία που καταστέλλει τις εθνικές μειονότητες, είναι υπέρ της μετανάστευσης των εργαζομένων, επιβάλλει εξευτελιστικά και τμηματικά έργα, και προτείνει σαν ιδέα μία καθρχή και άπλη συσώρευση έμπορευμάτων.

Οι πολιτικοί όροι για μία πραγματική αλλαγή θ' αρχίσουν, στη Γαλλία, με την ανάληψη της διαχείρισης από τους ίδιους τους ενδιαφερομένους πάνω σ' όλα τα προβλήματα που τους άφορουν: εκπαίδευση, αυτο - όργάνωση των επιχειρήσεων και των πόλεων, εργατικοί άγώνες, άγώνες για την ποιότητα της ζωής.

Ένα πρόγραμμα δημοτικής δράσης. 'Η Χάρτα του Σάιντ - Ό- μέρ — 1977*

Στις δημοτικές εκλογές του Μάρτη 1977 εκρήγνυνται η οικολογία σαν το θέμα με την μεγαλύτερη επικαιρότητα. Οι υποψήφιοι για τη δημαρχία του Παρισιού (γκωλλιστής, σοσιαλιστής, κεντρώος) προσθέτουν στα προγράμματά τους ένα κεφάλαιο για την οικολογία. Μά στον τοπικό και δημοτικό χώρο είναι κυρίως που τα διάφορα οικολογικά κινήματα βρίσκουν το δικό τους φυσικό τρόπο δράσης. Παρουσιάζουν συνολικά 1.300 υποψήφιους σε έκαστο περιφέρειες και 35 διαμερισμάτων. Πετυχαίνουν εκπληκτικά αποτελέσματα: 10,13ο στο Παρίσι, 12ο στο NIZZA, 9,1ο στο Γκρενόμπλ, 8,6ο στο Λυών· άλλος σε μεγάλες πόλεις ξεπερνούν το 6ο. Είναι μία μεγάλη ευκαιρία για τους «πράσινους» υποψήφιους που διαδίδουν τις ιδέες τους. 'Η επιτυχία των οικολόγων, που σε πολλές πόλεις ξεπέρασαν τα μεγάλα παραδοσιακά κόμματα (γκωλλιστές, κεντρώους, σοσιαλιστές, κομμουνιστές), συνδέεται με την αγωνιστικότητα και το συγκεκριμένο των προτάσεών τους. Στην αρχή του 1977 οι Φίλοι της Γης του Παρισιού πρότειναν ένα κοινό πρόγραμμα που υιοθετήθηκε με το Δομα Χάρτα του Σάιντ - Όμέρ, από τον τόπο της συγκέντρωσης.

Οι οικολογιστές υποψήφιοι αγωνίζονται:

1. Να ελευθερώσουν την κοινότητα

βάζοντας στη διάθεσή της τα μέσα που θα επιτρέψουν στους κατοίκους της να συμμετάσχουν στη πληροφόρηση, τη διοίκηση και στις αποφάσεις που τους άφορουν: έφημερίδες, αϊθουσες, τηλεεράσεις με έσωτερικό κύκλιμα, επιτροπές αποτελούμενες από τους κατοίκους και τους εκλεγμένους εκπροσώπους τους, για

* Σημ: έλεπε, Οικολογικό Μανιφέστο, Πιέρ Σαμουέλ, εκδόσεις 'Ανδρομέδα, μετάφραση Δ. Βεργίδη.

τά ειδικά προβλήματα, ποσοστό των εσόδων από τους τοπικούς φόρους για την αποζημίωση των υπεύθυνων οργάνων, έλεγχος όλων των κοινοτικών υπηρεσιών από τακτικές συνελεύσεις καταναλωτών και δημοτικών υπαλλήλων, εκπαίδευση των κατοίκων στα θέματα που αφορούν τό δήμο ή την κοινότητα.

Η οργάνωση των διαδικασιών λήψης αποφάσεων και διαχείρισης, συζητείται και αποφασίζεται από τους ενδιαφερόμενους κατοίκους στη διάρκεια ανοιχτών συζητήσεων άμέσως μετά τις εκλογές, στη βάση των εμπειριών κοινοτικής αυτοδιαχείρισης, που ήδη έχει εφαρμοστεί τόσο στη Γαλλία, όσο και σ' άλλες χώρες.

Οργανώνοντας δημοψηφίσματα μετά από αίτηση του 10ο) ο των κατοίκων της κοινότητας, ή, όταν υπάρχει διαφωνία ανάμεσα στους εκλεγμένους αντιπροσώπους και στις επιτροπές.

Ίδρύοντας κοινοτικές ή διακοινοτικές συνεταιριστικές τράπεζες, που θα επενδύουν υποχρεωτικά μέσα στις κοινότητες, ένα μέρος από τα χρήματα που θα καταθέτουν οι κάτοικοί τους.

Ίδρύοντας γραφεία διακοινοτικών υπηρεσιών, επιφορτισμένα με τὰ καθήκοντα που σήμερα βρίσκονται στα χέρια των περιφερειακών τεχνοκρατικών υπηρεσιών, ώστε να πετύχουμε την εξαφάνισή τους.

Τέλος, για να ανταποκριθούν οι κοινότητες στα νέα τους καθήκοντα, πρέπει να αγωνιστούμε για να πετύχουμε: ένα μέρος των γενικών φόρων να διατίθεται στις κοινότητες με περιφερειακό συμφηφισμό, οι δαπάνες τους να εξαρτώνται από τό TVA (σ.π.μ. φόρος προστιθέμενης αξίας), τό προϊόν του φόρου των επαγγελματιών να κατανέμεται εξίσου ανάμεσα στις διάφορες κοινότητες κάθε γεωγραφικού διμερίσματος.

2. Να προστατεύουν τή ζωή

παίρνοντας όλα τὰ μέτρα για να σταθεροποιήσουν την κατά κεφαλή κατανάλωση ενέργειας στις κοινότητες, να καταργήσουν προσθετικά την κυκλοφορία των ιδιοκτητών αυτοκινήτων μέσα στις πόλεις, ν' άρνηθούν κάθε είδους πυρηνικές εγκαταστάσεις στο έδαφος της κοινότητας, να εφαρμόσουν τεχνικές παραγωγής ενέργειας που δέν θά μολύνουν τό περιβάλλον, χρησιμοποιώντας τό στατικό ήλεκτρισμό, ιδιαίτερα για τή θέρμανση των κοινοτικών κτιρίων να γίνει δυνατή ή προσθετική καθιέρωση δελτίου στήν κατανάλωση ενέργειας.

Κάνοντας μαζί με τους κατοίκους μιá συνεχή έρευνα της οικολογικής κατάστασης της κοινότητας, για να ανακυκλώσουν τὰ σκουπίδια και να πάρουν τις πρώτες ύλες, για να προστατεύσουν κατά προτεραιότητα τις βιολογικές πηγές και ιδιαίτερα για να διατηρήσουν τή ζωτικότητα του καλλιεργήσιμου εδάφους, για να κάνουν μελέτες για τις συνέπειες της οποιασδήποτε αλλαγής στις υπάρχουσες ισορροπίες.

Χρησιμοποιώντας τις διοικητικές εξουσίες του δήμαρχου για να διατηρήσουν τις οικολογικές ισορροπίες κάτω από τό έλεγχο του διοικητικού δικαστή.

3. Για να εργαζόμαστε διαφορετικά

προστατεύοντας και αυξάνοντας την απασχόληση των τεχνικών, τό έμπόριο στή γειτονιά, τις δραστηριότητες ανακύκλωσης και επιδιόρθωσης, οργανώνοντας στο μέτρο του δυνατού τή έναλλαγή στις επίπονες και άχαρες δουλειές και τή κοινή χρήση των διάφορων εργαλείων.

Σοσιαλιστές, ριζοσπάστες και κομμουνιστές μπροστά στην οικολογία στις εκλογές του 1978

Η επίδραση των οικολογικών θεμάτων και ή θεμελίωση των θέσεων του κινήματος είναι τὰ δεδομένα με τὰ όποια όλες οι γαλλικές πολιτικές δυνάμεις όφειλαν να αντιπαρατεθούν στις πολιτικές εκλογές του Μαρτίου 1978.

Στ' ἀριστερά, ὅπου πρὶν ἀπ' ὅλα φοβοῦνται τή δυνατότητα πού ὑπάρχει ὥστε οἰκολογικοὶ ψῆφοι νά περάσουν στήν ἀντιπολίτευση, στὸν δεύτερο ἐκλογικὸ γύρο, ἡ ρήξη τῆς ἔνωσης μεταξύ κομμουνιστῶν καὶ σοσιαλιστῶν πρόττερε στοὺς σοσιαλιστές μεγαλύτερα ὅρια γιὰ ἐλιγμούς, ἰδιαίτερα γύρω ἀπὸ τὸ πυρηνικὸ ζήτημα. Οἱ πρόσφατες θέσεις πού πήρε ὁ F. MITTERRAND ὑπὲρ μιᾶς ἀναστολῆς τοῦ πυρηνικοῦ προγράμματος, ἔχουν, σ' ἀντίκρουση, ἐπιτρέψει στήν «I. HUMA-NITE» νά τροφοδοτήσει τή διένεξη στήν ἀριστερά καθὼς αὕτη διαβεβαιώνει πῶς «τὸ PS παίζει ἓνα παιχνίδι καθαρὰ ἐκλογικὸ γιὰ τὸ ψάρεμα τῶν οἰκολογικῶν ψήφων».

"Ὅποια κι ἂν ἦσαν τὰ ἐκλογικὰ πους κίνητρα, οἱ σοσιαλιστές διαβεβαιώνουν πῶς δέν ὑπάρχει ἀποτιμητὴ διαφορά ἀνάμεσα στή νέα ἀνάπτυξη πού προτείνεται ἀπὸ τὸ PS καὶ τή διαφορετικὴ ἀνάπτυξη πού διακηρύσσεται ἀπὸ τοὺς λογικοὺς οἰκολογιστές. Ὅπως δὴποτε, οἱ φίλοι τοῦ MITTERRAND δέν φάνηκαν ἱκανοὶ νά ἐγκαταλείψουν τὸ πιστεῦν τους. Αὐτοὶ διεκήρυξαν πῶς οἱ οἰκολογιστές ἔχουν «μιά θεώρηση γιὰ τὸ πυρηνικὸ ζήτημα ὑπερβολικὰ ριζοσπαστικὴ πού στερεῖται ἐπομένως ἀξίας», ἐπειδὴ, θεωρεῖ τὸ PS, «ἡ Γαλλία δέν θά ἔπρεπε νά παραιτηθεῖ ἐριστικά ἀπὸ τή χρησιμοποίηση τῆς πυρηνικῆς ἐνέργειας».

Παρά τὴν ἐχθρότητα πού δείχνει μεγάλο μέρος τῶν οἰκολογιστῶν στίς σχέσεις τους μὲ τὸ PS, αὐτὸ κηρύχτηκε ὑπὲρ ἐνὸς διαλόγου ζυγίζοντας τὸ γεγονός πῶς μιά ἀρνηση θά βοηθοῦσε στή «περιθωριοποίηση» τῶν διεκδικησέων του.

Ὁ γενικός γραμματέας τοῦ Κινήματος τῶν Ριζοσπαστῶν τῆς Ἀριστερᾶς συγκεκριμενοποιεῖ, ἀπὸ τή μεριά του, πῶς ἀρκετοὶ ὑποψήφιοι τῆς παράταξης του παρουσιάζονται σάν οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ «πρώτου οἰκολογικοῦ κόμματος τῆς Γαλλίας» (πρῶτο ἀπὸ χρονολογικὴ ἀποψη). Τὸ MRG ὑπερῆφρανεύονταν ὅτι πέτυχε ἀπὸ τοὺς συνεργάτες του τῆς ἀριστερᾶς, πρῶτα τή διακοπὴ τῶν διαπραγματεύσεων γιὰ τή πραγματοποίηση τοῦ κοινοῦ προγράμματος, κάποια μὴ ἀμελητέα ἀποτελέσματα, ἰδιαίτερα πᾶνω στὸ «νέο σχέδιο τῆς πάλης» ἐνάντια στή μόλυνση καὶ στίς ζημιές, μὲ τὰ ἀκόλουθα μέτρα: προτεραιότητα στὰ συστήματα ἀνακύκλωσης καὶ στὰ σχέδια παραγωγῆς πού δέν προκαλοῦν μόλυνση καὶ δημιουργία σέ κάθε περιοχὴ ἐνὸς ἱστυτουτοῦ ἀνάλυσης καὶ ἐλέγχου τῶν μολύνσεων.

"Αν καὶ οἱ ριζοσπάστες τῆς ἀριστερᾶς ἀγαποῦν νά θυμοῦνται πῶς ἡ πούρι-τητα τῆς ζωῆς «δέν εἶναι παρὰ ἡ μοντέρνα ἔκφραση ἐνὸς Ὀδμηανισμοῦ πού ἀποτελεῖ τὸ ἀληθινὸ θεμέλιο τοῦ ριζοσπαστισμοῦ», αὐτοὶ δὲ μπόρεσαν ν' ἀρχίσουν ἕναν ἀληθινὸ διάλογο μὲ τίς βασικὲς οἰκολογικὲς ομάδες...

"Απὸ τή μεριά τους οἱ κομμουνιστές ὑποψήφιοι ἦσαν προσεκτικοὶ ἀπέναντι στοὺς ἀντιπροσώπους ἐκείνων τῶν κινήματων, ὅπως τοῦ PSU ἢ τοὺς γκιωλλιστές τῆς ἀντιπολίτευσης, πού μποροῦν νά προκαλέσουν κάποια ἐνόχληση στὸ PS. Ἐξ' ἄλλου τὸ PCF ἀφηγᾶ τόσο λίγο τὸ οἰκολογικὸ κίνημα στὸ μέτρο πὺν θεωρεῖ πῶς «ἡ οἰκολογία εἶναι μιά λαϊκὴ καὶ θετικὴ ἰδέα». Προπάντων, αὐτὸ διαβεβαιώνει πῶς εἶναι ἐπίσης τὸ κόμμα, πού, περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο εἶναι σέ θέση νὰ ἐκφράζει τὴν οἰκολογικὴ εὐαυσθησία. "Αν δέν ἀποποιεῖται τὴν πυρηνικὴ ἐνέργεια, τὸ κάνει στ' ὄνομα τῆς ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας καὶ τῆς «ἀσθησης τῆς ὑπευθυ-νότητας» ἀπὸ τὴν ὁποία διακατέχεται.

Ἐἴτε πρόκειται νὰ τὸ δυσφημήσουν ἢ νὰ τὸ πάρουν μὲ τὸ μέρος τους, τὰ πολιτικὰ κόμματα δέν ἀφηγοῦν πιά τὸ οἰκολογικὸ φαινόμενο. Σέ σημεῖο πού, σέ κάθε συγκέντρωση τῆς «SOS - ENVIRONNEMENT» ἢ τῆς «ECOLOGIE '78» οἱ ρήτορες καταγγέλλουν τοὺς χειρισμούς τῶν κομμάτων. Ἄλλως τε, εἶναι ἀλήθεια πῶς, κατὰ τοὺς ἰθύνοντες τῆς «SOS - ENVIRONNEMENT», πρόκειται γιὰ μιά

«ἀπόπειρα διεύθυνσης» τοῦ PSU μέσα ἀπὸ τὸ αὐτοδιαχειριστικὸ Μέτωπο πού προ-
σπαθεῖ νὰ συγκεντρώσει ὅλα τὰ οἰκολογικὰ ρεύματα.

Δύναμη καὶ ὄρια τοῦ οἰκολογισμοῦ στὶς πολιτικές ἐκλογές τοῦ 1978*

Τὸ ἀποτέλεσμα στὶς δημοτικές ἐκλογές τοῦ 1977 θέτει γιὰ τὸ οἰκολογικὸ κίνημα, σ' ὅλα τὰ συστατικά του μέρη, τὸ ζήτημα μιᾶς ἐθνικῆς παρουσίας στὶς γε-
νικές πολιτικές ἐκλογές τοῦ Μάρτη τοῦ 1978. Μὰ ἂν στὸ τοπικὸ ἐπίπεδο ἡ ἴδια ἡ
δομὴ τοῦ κινήματος, πού σχηματίστηκε ἀπὸ μιὰ μυριάδα ομάδων δράσης ἢ δε-
σιευμένων σὲ κάποια εἰδικὴ δράση, εὐνόησε μιὰ πολιτικὴ παρουσία μὲ σημασία
καὶ ἀποτελεσματικότητα, τὸ ὅδιο δὲν συνάδει σὲ μιὰ πολιτικὴ στιγμή ἐθνικὴ καὶ
γενικὴ, κυρίως μὲ τὴ παρουσία μιᾶς μετωπικῆς σύγκρουσης ἀνάμεσα στὸ κέντρο
καὶ στὴ δεξιὰ (GISCARO καὶ CHIRAC) ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος, καὶ στὴν ἀριστερὰ
(MARCHAIS καὶ MITTERRAND) ἀπὸ τὸ ἄλλο, καὶ μὲ τὴ προοπτικὴ μιᾶς
δυνατῆς νίκης αὐτῆς τῆς τελευταίας.

Πέρα ἀπὸ τίς πάντοτε παρούσες διαιρέσεις μεταξὺ τῶν διαφόρων ομάδων,
δημιουργήθηκαν νέες πού ἀφοροῦσαν τίς ἐπιλογές γύρω ἀπὸ τίς ἐκλογές: σχη-
ματίστηκαν δύο παρατάξεις, ἐκείνη πού εὐνοοῦσε τὴ συνεργασία μὲ τὴν ἀριστε-
ρά, καὶ ἐκείνη πού ἦταν μ' ἀποφασιστικὸ τρόπο ἀντι - πολιτικὴ. Οἱ πρῶτοι, πού
συναθροίστηκαν μὲ 228 ὑποψήφιους στὸ χῶρο τοῦ αὐτοδιαχειριστικοῦ Μετώπου
(ὑποστηριζόμενο ἀπὸ τὸ PARTI SOCIALISTE UNIFIE, μὲ τὴ προσκόλληση
τοῦ MOUVEMENT POUR UNE ALTERNATIVE NONVIOLENTE, καὶ μὲ
ἓνα μέρος τοῦ PARIS - ECOLOGIE καὶ τῶν AMIS DE LA TERRE καὶ συμ-
περιλαμβάναν καὶ φεμινιστικές καὶ τοπικιστικές ομάδες), πρότειναν τὴν ἐπικύ-
ρωση μιᾶς «νέας σοσιαλιστικῆς ἀριστερᾶς, οἰκολογικῆς καὶ αὐτοδιαχειριστικῆς»
καὶ ἦσαν ὑπὲρ τοῦ νὰ ἀποσυρθεῖ ὁ ὑποψήφιος τους γιὰ νὰ εὐνοηθεῖ ἡ ἐπιτυχία
τῆς ἑνώσεως τῶν ἀριστερῶν. Οἱ δεύτεροι, μὲ 78 ὑποψήφιους, πού συγκεντρώθη-
καν γύρω ἀπὸ τὴν ECOLOGIE '78 (SOS-ENVIRONNEMENT, MOUVEMENT
ECOLOGISTE καὶ μέρος τοῦ PARIS - ECOLOGIE) εἶχαν σὰ σκοπὸ τὴν ὑπο-
στήριξη ἑνὸς κινήματος ἀνεξάρτητου ἀπὸ κόμματα καὶ ἦσαν ἀντίθετοι ἀπέναντι
σὲ κάθε ὑπόδειξη γιὰ τὴν ψῆφο στὸ δεύτερο γύρο. Γι' αὐτοὺς εἶναι ὁ οἰκολογισμὸς
πού ὀφείλει νὰ σχηματίσει σὲ θεμὲς ἀλόκληρὴ τὴν πολιτικὴ δίχως νὰ ξεεπάζει κα-
νέναν ἄλλο κοινωνικὸ ἢ οἰκονομικὸ παράγοντα.

Τὰ ἀποτελέσματα ἔδωσαν συνολικά σ' ὅλους τοὺς οἰκολογιστὲς ὑποψήφιους
ἓνα ποσοστὸ γύρω στὸ 2ο οἱ ἓνα ἀποτέλεσμα πού μαρτυροῦν, ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος, τὴ
παραμονὴ τοῦ ἀγωνιστικοῦ οἰκολογισμοῦ στὸ χῶρο ἰσχύος καὶ τῆς ἐκλογικῆς μειο-
ψηφίας, καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο φανερώνει τίς δυσκολίες τῆς ἐθνικῆς ἐνοποίησης σὲ μιὰ
δύναμη τέτοια πού νὰ ἀντιπροσωπεύει ἓνα καθοριστικὸ στοιχεῖο δίπλα στὰ παρα-
δοσιακὰ πολιτικά κόμματα.

Οἱ οἰκονομιστὲς δὲν μποροῦν παρά νὰ διαλέξουν τὴν ἀρι- στερά

Τὴν παραμονὴ τῶν πολιτικῶν ἐκλογῶν τοῦ 1978 ἀνοίξε μιὰ συζήτηση στὸ
ἐσωτερικὸ τοῦ οἰκολογικοῦ νεφελώματος ἀνάμεσα σὲ κείνους πού ἔβλεπαν στὴν

* Βλέπε ἐπίσης τὴ συζήτηση ἀνάμεσα στοὺς HERVE, MOSCOVICI, IZADR, LALON-
DE, BOSQUET, TOURAINE, Τί εἶναι ἡ πολιτικὴ οἰκολογία, Ἀθωνομία, τεῦχος 3.

άριστερά έναν προνομιούχο συνομιλητή και σε κείνους που αρνιόντουσαν οποιαδήποτε σχέση με τις πολιτικές δυνάμεις. Νά η γνώμη του CLAUDE - MARIE VADROT, οικολόγου και δημοσιογράφου, που με το έργο L' ECOLOGIE, HISTOIRE D' UNE SUBVERSION παίρνει αποφασιστικά μέρος, σάν οικολόγος αγωνιστής και σάν αγωνιστής του PSU, για τη σχέση με την άριστερά.

Μπροστά στην εκλογική μανία που διαδίδεται στον οικολογικό χώρο αναζητάμε αυτό που πρέπει να κάνουμε, μέσα στη γενική σύγχυση τι να περιμένουμε. Έχουμε να κερδίσουμε κάτι μπαίνοντας στο πολιτικό παιχνίδι, επαναλαμβάνοντας τα πολλά λάθη και τα συννηθισμένα χαριεντισματα των κομμάτων; Των ίδιων κομμάτων που πρόσφεραν αέρα στη προσοχή των οικολόγων αρνούμενα να τους ακούσουν;

Προεδρικές εκλογές με τον DUMONT; Ναι, για να πετύχουμε το δικαίωμα να μιλάμε σ' όλους, για να τους έχουμε όλους συνομιλητές. Δημοτικές εκλογές; Ναι, ίσως... έπειδή η διαχείριση των δήμων είναι αληθινά η πρώτη κατάσταση της οποίας η διάσταση συγγενεύει με την οικολογία. Αλλά μετά; Η επίδραση από την εκπλήξη έχει πλέον προσεφληθεί, το ζάλισμα δεν λειτουργεί πιά. Τότε για να προχωρήσουν, εκλογικά μιλώντας, πρέπει να συγκρουούνται σ' όλο κι ύψηλότερο επίπεδο, να καταναλώνουν μεγάλες ποσότητες από κίνητη την ενέργεια που προκαλεί τόση σκοτούρα όταν εκδηλώνεται σ' άλλους τομείς.

Κυνηγώντας εκλογικά φαντάσματα, δεν θα περιοριστούμε να κερδίσουμε εκείνους που είναι ήδη πεπεισμένοι, εκείνους που προσέχουν ήδη τους οικολόγους και που γνωρίζουν λίγο ως πολύ άριστα πώς είναι ή ώρα ν' αλλάξει ή κοινωνία;

Όταν βλέπω τους πιο ριζοσπάστες από τους οικολογιστές να ανεμοδέρνονται στους εκλογικούς στροβίλους και να θωπεύουν το τρίχωμα της γέριχης άλεπούς του κεντρυσιού, με καταλαμβάνει μία αμφιβολία: μήπως κυρίως αναζητούν να επιβεβαιωθούν πάνω στην ίδια τους την ύπαρξη; Δεν θέλουν πριν απ' όλα να μετρήσουν την απήχηση των οικολογικών ανησυχιών χρησιμοποιώντας έναν τρόπο αρκετά επικίνδυνο; Και οι κίνδυνοι είναι πολλοί! Αρχίζοντας από τον κίνδυνο να εμφανιστεί, μία μέρα, μόνο σάν ένα κίνημα μειοψηφίας κι όχι πιά σάν μία λεπίδα που διθίξεται σιγά - σιγά μέσα σ' όλα τα προβλήματα που τίθενται στην αλλοτριωμένη καπιταλιστική κοινωνία.

Μετά, είναι άπαράλητο να σκεφτούμε το μέλλον. Νά ξεγεραθούμε ενάντια στη δεξιά είναι φυσικό. Μά γιατί χάνουμε πολύτιμο χρόνο ζητώντας απ' αυτήν να αποκεντρώσει, να δημιουργήσει αυτοδιαχειριστικούς μηχανισμούς, να δώσει εμπιστοσύνη στους πολίτες που ενώνονται σ' επιτροπές της γειτονιάς ή του χωριού, να επιτρέψει στις μειοψηφίες να εκφραστούν, να απαιτήσει από τους διοικήχονους να μὴν πραγματοποιήσουν πιά τα κέρδη τους από την αύξηση της εκμετάλλευσης των ανθρώπων και της φύσης; Η δεξιά είναι ακριβώς το αντίθετο αυτό που εμείς ευαγγελιζόμαστε: επιβιώνει τροφοδοτώντας τον κοφφορμισμό, προσχρμόζεται ώστε ν' αρκείται σε κοινωνικούς και οικονομικούς μετασχηματισμούς. Ν' αρχίζεις διάλογο με τους αντιπροσώπους της σημαίνει μόνο να τους επιτρέψεις να κερδίζουν χρόνο.

Νά ξεγεραθούμε ενάντια στην άριστερά δεν πρέπει να σημαίνει ούτε ότι την αρνούμεθα ούτε ότι την προσβάλλουμε αλλά ότι την έρωτάμε: και εκφράζουμε την αγανάκτησή μας γιατί αυτή η άριστερά άργει να κατανοήσει μέχρι ποιο σημείου η οικολογική ένασχόληση αποτελεί μέρος των θεμελιακών και ούσιαστικών αναγκών του πληθυσμού.

Τό να κρατήσουμε τις ίδιες αποστάσεις από δεξιά κι από άριστερά, είναι επικίνδυνο. Ο κίνδυνος είναι να μὴν γίνουμε κατανοητοί απ' όλους εκείνους που

από πολύ καιρό έχουν ξαναδώσει την εμπιστοσύνη τους στην άριστερά για να καλυτερέψουν τη ζωή τους. Οι οικολογιστές κάποτε ξεχνούν πώς είναι ή ύπαρξη μιας πολιτικής και συνδικαλιστικής άριστεράς που υπεχρέωσε τη δεξιά να πραγματοποιήσει μια κάποια δελτιώση του επίπεδου ζωής, μια όρισμένη οικονομική ανάπτυξη. Μια ανάπτυξη που έγινε σπατάλη και καταστροφή και οι υλικές συνέπειες της οποίας επέτρεψαν τελικά στους οικολογιστές να ξυπνήσουν το ενδιαφέρον σ' έναν όλο και μεγαλύτερο αριθμό προσώπων για το τελικό τέρμα αυτής της ανάπτυξης. Στις αρχές του αιώνα οι σπάνιοι υπερασπιστές της φύσης που μιλάγαν για τους κινδύνους της αφθονίας δεν μπορούσαν να ελπίζουν ότι θ' άκουστούν μεταξύ όλων αυτών, και ήταν η πλειοψηφία, που δεν είχαν σχεδόν τίποτα.

Κοιτάζοντας τόσο το παρελθόν όσο και το παρόν, η άριστερά είναι το μέρος της Χώρας που κατέχει, τουλάχιστον στη θεωρία, τα κλειδιά της οικολογικής κοινωνίας, τα όπλα για το μετασχηματισμό της κοινωνίας. Από δω το ενδιαφέρον ώστε να μην σφάλουμε για τον συνομιλητή.

Παίζοντας, αν και δίχως να το θέλει, το παιχνίδι της δεξιάς, επιτρέποντάς της ακόμα να διατηρήσει (και να παγιωθεί και να ολοκληρώσει, όπως στη Γερμανία) τη κυριαρχία της πάνω στους πολίτες, οι οικολόγοι διατρέχουν τον κίνδυνο να πρέπει να λογοδοτήσουν για τις πράξεις τους μπροστά στους εργαζόμενους: αυτούς τους εργαζόμενους που στην πλειοψηφία τους περίμεναν από την άριστερά ακόμα και κείνο που η άριστερά δεν έχει τη πρόθεση να δώσει.

Αν οι οικολογιστές, σπρώχνοντας αρκετά πρά τα κει την επιχειρηματολογία τους, άρνηθούν να διευκολύνουν την éναλλαγή στην έξουσία, αν χρησιμοποιήσουν την ποιότητα της δράσης τους για να διατηρήσουν το STATUS QUO, θά καταπνίξουν ίσως για πάντα την éλπίδα ότι η οικολογία έχει γεννηθεί. Είναι ένας κίνδυνος άνοητος.

Αν οι οικολόγοι, διατηρώντας σε ισορροπία τη πλάστιγγα μεταξύ των συντηρητικών δυνάμεων και των δυνάμεων της αλλαγής, βοηθήσουν τη δεξιά να συνεχίσει την éκμετάλλευση των εργαζομένων και της φύσης, διατρέχουν τον κίνδυνο να βρεθούν ανάμεσα στα σκουπίδια της ιστορίας απ' όλους εκείνους που πιστεύαν ότι μπορούν να ανακηρύξουν την Έπανάσταση χρησιμοποιώντας σά μοχλό éνα συνδικάτο των δυσαρεστημένων, éνα κατάλογο από «όχι».

Η οικολογία της άρνησης δεν έχει καμιά δυνατότητα: κι η οικολογία που προτείνει δεν μπορεί να επιβιώσει παρά διαλέγοντας éνα συνομιλητή — éναν αντίπαλο — éξιο αυτού του ρόλου, δοκιμάζοντας τολάχιστο τη καλή θέληση αν όχι την υπευθυνότητα. Οι οικολογιστές που θά κατατρωπώσουν éναν υποψήφιο του χαμιγουνιστικού κόμματος ή που θ' άρνηθούν να βοηθήσουν την άκρα άριστερά να τό κάμει, θά πρέπει ν' άπαντήσουν για τη πράξη τους μπροστά σε κείνους που η δυστυχία ή ο χαμηλός μισθός, οι συνθήκες της εργασίας ή η παραφορά ή, άπλως, η έξιοπρέπεια τούς έσπρωξαν να πιστεύουν στην άριστερά. Είναι έτσι, ακόμα κι αν εκείνοι έλέπουν μέ συμπάθεια τούς οικολογιστές, λέγοντας τους άπλούστατα: κάνουμε τό πράγματα μέ τάξη. Γι' αυτούς, αυτό σημαίνει τη τάξη, εκείνου που μπορεί να γίνει. Η ανάγκη της ούτοπίας δεν γίνεται ακόμα μ' éμοιο τρόπο αντιληπτή από τη μεριά όλων.

Αν, μέ τόν éνα ή τόν άλλο τρόπο, η οικολογία χρησιμοποιηθεί éναντια στην άριστερά, φοβόμαστε πώς αυτή δέ θά γίνει ποτέ άποδεκτή από τη μεριά ενός σπουδαίου μέρους του πληθυσμού. Είναι αλήθεια πώς δεν είναι μόνο οι εργαζόμενοι που πρέπει να σηκώσουν τό φορτίο, όπως λέει ο BRICE LALONDE, των συμπερόντων της διάσφαιρας αλλά... ο ρόλος τους είναι πολύ σπουδαίος. Άρνούμενοι να επιλέξουν από ποió μέρος του έδοράγματος θ' άγωνιστούν, οι οικολογιστές διατρέχουν τον κίνδυνο να δούν να άπωθούνται μεταξύ εκείνων των «περιβαλλοντολογιστών» από τούς οποίους θέλησαν να διαφοροποιηθούν ριζοσπαστικοποιώντας τις παρατηρήσεις τους και τις θέσεις τους.

Δεξιά - Άριστερά κατά τόν BRICE LALONDE

Ο οικολογισμός βρίσκει συμπαιθόντες ο' έλο τό πολιτικό τόξο από τήν άκρα άριστερά ως τή δεξιά (μέ μιá πλειοψηφία στή ζώνη τής κέντρο - άριστεράς) σύμφωνα μέ τήν αὐτοτοποθέτηση τῶν ιδίων τῶν υποστηρικτῶν του. Μά εἶναι ὁ ἴδιος ὁ οικολογισμός πού, πέρα από τίς ατομικές συμπάθειες, ξαναδάζει στό παιχνίδι τίς κατηγορίες μέ τίς ὁποῖες εἶναι συνηθισμένες νά ἐκφράζουν τά νοήματά τους οἱ πολιτικές παρατάξεις. Παρουσιάζουμε τό πιστεύω τοῦ BRICE LALONDE, ἐμψυχωτῆ τῶν φίλων τῆς Γῆς πού ἔχει ταχθεῖ, τόσο στό ἐκλογικό ὅσο καί στό πολιτικό πεδίο, ὑπέρ μιᾶς συμμαχίας μέ τά φεμινιστικά καί τοπικιστικά κινήματα καί τούς υπερασπιστές τῆς κοινωνίας τῶν πολιτῶν, ὅμως μέ μιá σθεναρή ὑποστήριξη τῆς αὐτονομίας τῶν οικολογιστῶν.

Τά λεξικά χαρκτηρίζουν μέ προθυμία τή δεξιά σάν συντηρητική καί τήν άριστερά σάν προοδευτική, μά τέτοιου εἴδους χαρακτηρισμοί φαίνονται ἐντελῶς ἀόριστοι στούς οικολογιστές οἱ ὁποῖοι ἀρνούνται τήν ιδέα τῆς δίχως ἀσυνέχειες πρόδου, μιᾶς μοναδικῆς ἀντίληψης γιά τήν ἱστορία, κι ἀναζητοῦν κυρίως νά συντηρήσουν τή φύση, τίς ἀνθρώπινες σχέσεις, τούς πολιτισμούς τούς κληρονημμένους ἀπό τό παρελθόν, σέ συνταμία αὐτοί διαλέγουν τήν πρόοδο... Ἀπό τό ἄλλο μέρος, ἡ ιδέα πῶς ὅλα τά προβλήματα τῆς σύγχρονης κοινωνίας μποροῦν νά ταξινομηθοῦν πάνω σέ μιá γραμμή πού πηγαίνει ἀπό τά δεξιά σ' άριστερά φαίνεται σ' αὐτούς παράλογη. Ἀνάγκη νά τήν περατώσουμε μέ τή πολιτική τοῦ συμπιεσμένου φίλμ. Καθαρῶτερα, πάνω σ' ὀριζήματα ζητήματα, οἱ ιδέες τῆς δεξιᾶς καί οἱ ιδέες τῆς άριστεράς ἀπουσιάζουν — ὅπως στήν περίπτωση τῆς οικολογίας — ἤ εἶναι ταυτόσημες. Στήν πραγματικότητα, άριστερά καί δεξιά εἶναι ἐννοίες πού ἀντικατοπτρίζουν ὅλο καί περισσότερο τά πολιτικά κόμματα κι αὐτός ὁ περιορισμός μαρτυρά τήν αὐξανόμενη ἐπιρροή τοῦ Κράτους πάνω στή κοινωνία τῶν πολιτῶν. Ἐχει γίνει πολύ δύσκολο νά ξεχωρίσουμε τά πολιτιστικά περιεχόμενα τῶν λέξεων δεξιά καί άριστερά ἀπό τή δράση τῶν πολιτικῶν πού ἀξιώνουν νά τίς ἐνσαρκιώνουν.

Οἱ χαρακτηρισμοί τότε συγγέονται. Στ' άριστερά, προτείνει ὁ μή - βίαιος JEAN - MARIE MULLER, ἐκεῖνοι πού προτιμοῦν τή δικαιοσύνη καί τήν τάξη· στά δεξιά, ἐκεῖνοι πού ἐπιθυμοῦν τάξη καί δικαιοσύνη... Ἡ κομματική διάκριση θά μπορούσε νά φανεῖ ὅτι εἶναι πιό σίγουρη: εἶμαι σ' άριστερά σημαίνει ψηφίζω ἐκεῖνα τά κόμματα πού ὀνομάζονται άριστερά, ὅσο κι ἂν διαφέρουν· εἶμαι στά δεξιά σημαίνει ψηφίζω ἐκεῖνα πού δέν δηλώνουν ὅτι εἶναι άριστερά· καί διαφέρουν ἄλλο τόσο. Τό ζήτημα δέν ἔχει λοιπόν ἐννοια γιά τούς οικολόγους. Ὁ πονοκέφαλος, ἀπό τή στιγμή πού ἡ ἴδια πλειοψηφία εἶναι στήν ἐξουσία ἀπό πολú καιρό στή Γαλλία καί πού εὐθύνεται γιά ὅλα. Ὅσα οἱ οικολογιστές ἀποκρῶνουν καί ἀγωνίζονται, εἶναι φανερό πῶς αὐτοί οἱ τελευταῖοι βρίσκονται στήν ἀντιπολίτευση καί πῶς ἐκεῖνα τά κόμματα πού βρίσκονται ἐκεῖ ὠφελοῦνται ἀπό μιá ἀπόδοση τῆς θέσης. Γενικά, μιá ἀνανέωση τοῦ πολιτικοῦ προσωπικοῦ πού βρίσκεται στήν ἐξουσία δέν θά ἦταν περιφρονητέα.

Μένει λοιπόν ἕνα τελευταῖο κριτήριο γιά νά ἐκτιμήσουμε τή διάκριση άριστερά - δεξιά. Εἶναι φυσικά τό ἐκλογικό σῶμα πού τό προμηθεύει. Οἱ ἐργάτες, καί γενικότερα οἱ μισθωτοί μέ χαμηλό εἰσόδημα, ψηφίζουν κατά πλειοψηφία γιά τήν άριστερά. Αὐτοί δέν συγγέονται μέ τούς ἐλάχιστοι εὐνοημένους — τούς γέροντες, τίς γυναῖκες, τούς φτωχοῦς χωρικούς, τούς «ἀνεξάρτητους» ἐργαζόμενους — πού δέν ψηφίζουν ἀναγκαστικά τήν άριστερά, διαφορετικά αὐτή θά ἦταν ἀπό πολú καιρό πλειοψηφία. Τό σχῆμα άριστερά - δεξιά μᾶς ξαναστέλνει λοιπόν, στό ζήτημα τῆς ἀλλοτριωμένης ἐργασίας. Κι ἂν ἡ ἀντίθεση άριστερά -

δεξιά παραμένει τόσο σπουδαία είναι γιατί η εργασία υπήρξε για καιρό στο κέντρο της πολιτικής.

Σήμερα η πλειοψηφία είναι ανεύρετη επειδή η άριστερά διίσταται και η δεξιά αναζητείται, τό γεγονός είναι πώς η πολιτική βρίσκεται σε πλήρη κρίση. Τό σκηνικό πάνω στο οποίο έχει τοποθετηθεί έσπασε, οι θεωρήσεις για τό κόσμο πού αποτελούσαν τις δομές της διαλύθηκαν. Δέν υπάρχει πιά, για νά τό πούμε άκριβώς, πολιτική, δηλαδή έκλογή, αφού τά κόμματα πού αξιώνουν ότι τήν αντιπροσωπεύουν είναι καθ' όμοιο τρόπο κατάπληκτα και αδύναμα μπροστά στη δραματική άγωνία του μηχανικού κόσμου.

Τό γεγονός είναι πώς η αντίθεση άριστερά - δεξιά έχει αδειάσει από τήν ουσία της. Δέν είναι άλλο από τό κοινοβουλευτικό λείψανο της μεγάλης υπόθεσης πού άπετέλεσε τή δομή της πολιτικής της κοινωνίας μας κατά τή διάρκεια ενός αιώνα: η παραγωγή.

Σήμερα, η έκκλιση ενός άνάλογου φαινομένου φαίνεται νά σχεδιάζεται, η υπεροχή του ζητήματος της εργασίας είναι τέτοια πού αυτή περατώθηκε ξεσηκώνοντας νέα προβλήματα πού γίνονται πάντα βαρύτερα... Στη πραγματικότητα είναι κυρίως η πτωδυναμία της παραγωγής και της αλλοτριωμένης εργασίας πού βρίσκεται στην άρχή των πολυάριθμων πλευρών της κρίσης πού καταγγέλεται από τους οικολογιστές: καταστροφή των οικοσυστημάτων, λεηλασία του Τρίτου Κόσμου, κατασπατάληση της εργασίας, διάλυση των κοινοτήτων, υποδούλωση των ατόμων. Είναι αυτά τά θέματα πού γίνονται κρίσιμα. Τό ζήτημα της φύσης και του είδους τείνει νά παρχειρίσει τό ζήτημα της εργασίας σάν καρδιά της πολιτικής.

Και, συγχρόνως, τά σχίσματα πού η εργασία είχε μόλις σκιαγραφήσει χάνουν τή καθαρότητά τους. Οι εργάτες συγχωνεύονται σε μιά άδιαφοροποίητη μάζα των «εργαζόμενων», οι έκμεταλλευτές διαλύονται στο μηχανισμό των «οργανωτών» της εργασίας. Κοιτάζοντας καλά, παρά τήν πάλη τους, μιά σιωπηρή συμφωνία ένώνει τους πολιτικούς αντιπροσώπους τους — πού αυτοί δέν διαψεύδουν — σε μιά κοινή θεώρηση της κοινωνίας και της πρόδου, για τά πρωτεία, πάνω στα όποια συμφωνούν και οι δύο, της παραγωγής, για τή συγκέντρωσή της και τόν προσορισμό της, για τήν άνάγκη νά αναλάβει τά δάρη ο πληθυσμός. Αυτοί γνωρίζουν τή θέση πού τους άφορα και τό πλαίσιο των αποκλίσεών τους. Θεωρούν τους έαυτούς τους σάν πρωταγωνιστές πού προσέχουν νά κρατήσουν τόν πρώτο ρόλο.

Αυτή η συγκατάθεση άπέναντι στη κοινωνία της παραγωγής... οδηγεί φυσικά τους εργαζόμενους νά παραβλέπουν τις κρίσεις της όταν δέν τους άφορούν άμεσα, τόσο περισσότερο πού θά μπορούσε νά ξαναθέσει υπό κατηγορία τή κοινωνική και πολιτική οργάνωση για τήν όποία συγκρούονται δικαιωματικά. Λοιπόν, οι εργαζόμενοι των πλούσιων χωρών δέν αντιπροσωπεύουν πιά τά συμφέροντα όλου του πληθυσμού κι ακόμα λιγότερο τά συμφέροντα των λαών του κόσμου, και πολύ λιγότερο εκείνα της φύσης. Τελικά, οι ανθρώπινες υπάρξεις δέν είναι μονάχα «εργαζόμενοι». Είναι επίσης, καθώς με τό δικό του τρόπο, πρόσωπα με διαφορετική ήλικία και φύλο, πού τρώνε, πίνουν, κοιμούνται, αισθάνονται, αγαπούν, δημιουργούν, έχουν ελεύθερες δραστηριότητες, έχουν σχέσεις με άλλα πρόσωπα με τά όποια σχηματίζουν κοινότητες, κατέχουν μιά πολιτιστική ταυτότητα, ζούν στη φύση από τήν όποία εξαρτώνται κατά ποικίλους τρόπους, είναι τελικά αλληλέγγυοι — όλο και περισσότερο — με τέσσερα δισεκατομμύρια γήινων. Αυτά τά χαρακτηριστικά φαίνονταν άπ' όλους προφανή μόλις λίγο καιρό πριν. Δέν έπρόκειτο για πολιτικές υποθέσεις. Προέρχονταν από τήν ελευθερία και από τόν προσανατολισμό του καθενός ή της φύσης. Ίσως ήταν καλύτερα πού ήταν έτσι, αλλά αφού αυτά άπειλούνται, έγιναν σήμερα προβλήματα κοινωνικά, δηλαδή πολιτικά. Και έξ' αιτίας όλων αυτών γεννιούνται νέα κινήματα φορείς και υπερασπιστές τέτοιου είδους πρωταρχικών ζητημάτων.

‘Η θεσμική διακήρυξη της ECOROPA

Οι οικολογικοί αγώνες, μαζί με τούς αντι - πυρηνικούς, τούς φεμινιστικούς και κείνους για την αυτονομία των περιφερειών, έχουν προσλάβει αυτά τα τελευταία χρόνια ένα χαρακτήρα υπερεθνικό. Τα νέα κινήματα, το αληθινά παγκόσμιο πολιτικό φαινόμενο που ένοποιεί πόθους και επιδιώξεις του πληθυσμού στις ανεπτυγμένες ευρωπαϊκές κοινωνίες. Έχοντας συνείδηση της ανάγκης ότι πρέπει να δοθεί μία πολιτική φόρμα που θα συντονίζει τούς αγώνες στη πράξη, μία ομάδα οικολογιστών — μεταξύ των οποίων κυρίως οι γάλλοι BRICE LALONDE, ALAIN HERVE και SERGE MOSCOVICI, ο αγγλος EDWARD GOLDSMITH και ο έλβετός DENIS DE ROUGEMONT — τόν Σεπτέμβρη του 1977 έκριναν γνωστή τη θεσμική διακήρυξη της ECOROPA, με τη προοπτική επίσης των εκλογών για το ευρωπαϊκό κοινοβούλιο τίν ‘Ιούνη του 1979.

‘Η ECOROPA είναι μία ομάδα που μορφοποιήθηκε από γυναίκες και άνδρες που ασχολούνται βαθιά με την οικολογική σκέψη και δράση.

Μπροστά στις πυραμιδοειδείς δομές που υπάρχουν ή ECOROPA θέλει να στερεώσει και να ενισχύσει οικολογικά δίκτυα που ασκούν προπαγάνδα και είναι ή έκφραση μιας αληθινής δημοκρατίας που θεμελιώνεται πάνω στην ένότητα τοπικών και περιφερειακών δράσεων.

‘Η Εύρώπη και ο κόσμος έχουν δοθεί σε μία πολύμορφη κρίση: πληθωρισμός, ανεργία, βία, καταστροφή του περιβάλλοντος, επιδείνωση της πνευματικής και φυσικής υγείας... Τα έθνη Κράτη και τα σημερινά παραγωγικά συστήματα είναι αδύναμα για να μας θγάλουν από τα αδιέξοδα κι ούτε κ’αν είναι σε θέση να θέσουν υπό έλεγχο την ανεργία παρά τις στρατιωτικές διομηχανίες, τούς πολέμους, την υπερεκμετάλλευση των εργαζομένων, του τρίτου κόσμου, των κατεναλωτών και της διάσφαιρας.

Δέν θα θγούμε από τη κρίση χρησιμοποιώντας τα ίδια μέσα που τη γέννησαν. Οι οικολόγοι είναι οι μόνοι που προτείνουν λύσεις σοβαρές και με διάρκεια γι’ αυτή τη κατάσταση.

Κατηγορούμε τα Κράτη και τις κυβερνήσεις της Εύρώπης:

— ότι συντηρούν την αυταπάτη πως ή οικονομική ανάπτυξη θα φέρει την ευτυχία, δημιουργικές απασχολήσεις και μείωση των ανισοτήτων· έμεις διαπιστώνουμε πως αυτή ή ανάπτυξη έχει αποτελέσματα διαμετρικά αντίθετα επινοώντας, για παράδειγμα, ανυπόφορες ανισότητες ανάμεσα στη μία χώρα και στην άλλη και μέσα σ’ αυτές τις ίδιες·

— ότι επιβάλλουν τα πυρηνικά προγράμματα δίχως να λαβαίνουν υπ’ έψη τους τις ολέθριες οικολογικές συνέπειές τους, κοινωνικο - πολιτικές και στρατιωτικές·

— επεκτείνουν την έρρημο του τοιμέντου και την υποαστική γονιμότητα δίχως να λογαριάζουν την καταστροφή της φύσης και των ανθρωπίνων κοινοτήτων που τις παράγει·

— ότι οικοδομούν τό μέλλον της Εύρώπης πάνω σε κριτήρια, αξίες και λύσεις τεχνικές που έχουν χάσει κάθε ανθρώπινη σημασία, κι αυτό δίχως να επιτρέπουν σε μία νέα ανάπτυξη και σε νέες ιδέες να καταλάβουν τη θέση.

— ότι πληθαίνουν τούς κινδύνους του πολέμου με μία ιδιολογία της ανάπτυξης που προετοιμάζει πλανητικές συγκρούσεις για την οικειοποίηση των πηγών και των άγορών.

Θεωρώντας ότι είναι ζωτική ανάγκη να επανεξετάσουμε τις τάσεις και τις σημερινές πολιτικές κατευθύνσεις, κάνουμε έκκληση για μιá άμεση δράση με τó σκοπό νά δημιουργήσουμε έλπιδα εκεί όπου αυτή έχει εξαφανιστεί, και νά ξανασκεφτούμε τις αξίες και τούς σκοπούς της οικονομίας και της σημερινής πολιτικής.

Ήδη από σήμερα ή ECOROPA προτείνει νά καταγγείλουμε τήν ιδεολογία της αύξησης του Άκαθάριστου Έθνικού Προϊόντος και έπομένως νά επανεξετάσουμε τó άρθρο 2 της συμφωνίας της Ρώμης πού έμπιστεύεται στην ΕΟΚ τó καθήκον νά εξασφαλίσει τήν επέκταση της έμπορευματικής οικονομίας. Ή ECOROPA ζητά άπ' όλους τούς υπεύθυνους νά ξαναβάλλουν σέ συζήτηση τó σχηματισμό αυτού του άρθρου και θά κάνει προτάσεις πρós αυτή τή κατεύθυνση.

Ή ECOROPA θά έπεξεργαστεί και θά προτείνει ένα οικολογικό πρόγραμμα μέ τήν ευκαιρία των εκλογών για τó Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Αυτή θά προσφέρει τó ιδιαίτερο θάρρος της σέ κείνους τούς υποψήφιους πού θά δεσμευτούν νά υπερασπίσουν αυτές τις προθέσεις.

Ή ECOROPA, της οποίας ή άληθινή πράξη γέννησης αντιπροσωπεύεται άπ' αυτή τή συνάντηση - συζήτηση, ενεργοποιεί διάφορες ομάδες εργασίας με τó σκοπό νά προτείνει έναλλακτικά σχέδια και συγκεκριμένες λύσεις για τά σημερινά προβλήματα. Άνοικτοί στίς συμβουλές και στίς πρωτοβουλίες, ξεπρνώντας τήν κριτική για νά επιτύχουμε έποικοδομητικές προτάσεις, θέλουμε νά προσφέρουμε στους ευρωπαίους αυτό πού οι παραγωγικές ιδεολογίες είναι άνύκανες νά προσφέρουν.

ANDRE GORZ: οικολογία και έλευθερία

Ό γαλλικός οικολογισμός δέν έχει δώσει μόνο μιá συνεισφορά άγωνιστικών έμπειριών προσφέροντας παράλληλα τις δοκιμές κάποιων πολιτικών - εκλογικών έμπειριών, αλλά είναι έπίσης πλούσιος σέ μιá πατρογονική πολιτικό - θεωρητική κληρονομιά. Σ' αυτό βοήθησε κυρίως ή εργασία του ANDRE GORZ (MICHEL BOSQUET), διανοούμενου μαρξιστικής προέλευσης πού έίχει άσπασθεί μέ άγωνιστικό πάθος τήν οικολογική υπόθεση. Παραθέτουμε τις έπτά θέσεις μέ τις οποίες ό GORZ κλείνει τόν τόμο του ECOLOGIE ET LIBERTE.

1. Ή σημερινή κρίση του καπιταλισμού έχει σαν αίτία μιá υπερανάπτυξη των παραγωγικών ικανοτήτων και της καταστροφικότητας, πού προκαλεί μη αντιστρεπτές έλλείψεις, των χρησιμοποιούμενων τεχνικών. Αυτό του είδους ή κρίση δέν μπορεί νά ξεπεραστεί παρά μόνο μ' ένα νέο τρόπο παραγωγής πού, διακόπτοντας μέ τόν οικονομικό όρθολογισμό, θεμελιώνεται στή διαχείριση των ανανεώσιμων πηγών και της φθίνουσας κατανάλωσης της ενέργειας και των υλών.

2. Τό ξεπέραςμα του οικονομικού όρθολογισμού και της φθοράς των καταναλωτικών υλικών μπορούν νά πραγματοποιηθούν είτε μέ τήν τεχνοφασιστική έτερο - ρύθμιση είτε μέ τόν αυτοκαθορισμό. Ό τεχνοφασισμός δέν μπορεί νά άποφευχθεί παρά μόνο μέ τήν εξάπλωση της κοινωνίας των πολιτών, πού από τή μεριά της, υποθέτει τή λειτουργικοποίηση των τεχνικών και των μέσων πού επιτρέπουν μιá αύξουσα κυριαρχία των κοινωτήτων βάσης.

3. Ό δεσμός άνάμεσα στό «περισσότερο» και στό «καλύτερο» έχει φθαρεί. Τό καλύτερο νά πραγματοποιηθεί μέ τó λιγότερο. Μπορούμε νά ζούμε καλύτερα μέ τó νά εργαζόμαστε και νά καταναλώνουμε λιγότερο σέ συνθήκες παραγωγής

πραγιάτων που έχουν περισσότερη διάρκεια που δεν χροακαλούν άξεπέραστες βλάβες και ελλείψεις τή στιγμική που βρίσκονται στή διάθεση όλων. Άξίζει σάν κοινωνικό προϊόν αυτό που είναι καλό για τόν καθένα όταν όλοι τό απολαύουν, και αντίστροφα.

4. Η φτώχεια στίς πλούσιες χώρες δεν όφείλεται στήν ανεπάρκεια τής παραγωγής μιά στή φύση των παραγχιένων αγαθών, στό τρόπο που παράγονται και διανέμονται. Η φτώχεια δεν θά καταργηθεί άν δεν σταματήσει ή παραγωγή κοινωνικά (1) σπάνιων αγαθών, που σημαίνει εκ φύσεως απόθεμα και αποκλεισμούς. Άξίζει νά παράγεται κοινωνικά μόνο αυτό που δεν παρέχει πρόνόμιο ούτε μειώνει κάποιον.

5. Η άνεργία στίς πλούσιες κοινωνίες άντανακλά τήν ελάττωση του κοινωνικά αναγκαιού χρόνου εργασίας. Αυτή αποδεικνύει πώς όλοι θά μπορούσαν νά εργάζονται πολύ λιγότερο σέ συνθήκες όπου όλοι εργάζονται. Η ίση αναγνώριση και κοινωνική άνταμοιβή για όλους τους κοινωνικά απαραίτητους εργαζόμενους είναι μαζί ό όρος για τήν εξέλειψη τής φτώχειας και για τήν κατναμή τής εργασίας μεταξύ όλων εκείνων που είναι σέ θέση νά εργαστούν.

6. Μέ τό νά είναι περιορισμένη ή κοινωνική εργασία σέ παραγωγικότητες απαραίτητες, ή μείωση του χρόνου εργασίας θά μπορέσει νά συμβαδίσει μέ τήν επέκταση των αυτοδιαχειριστικών και ελεύθερων δραστηριοτήτων. Πέρα από τήν αναγκαιότητα νά εξασφαλιστεί ή κοινωνική παραγωγή γι' αυτά, τά άτομα θά μπορούσαν νά δημιουργήσουν κατά τή διάρκεια του ελεύθερου χρόνου, μόνο ή συλογικά, όλο τό πλεόνασμα που θά μπορούσε νά είναι επιθυμητό σ' αυτά. Η παραγωγή μιάς άπερίοριστης ποικιλίας αγαθών και υπηρεσιών στό εργοστάσιο και στίς κοσπερατίδες θά εξασφαλίσει τήν επέκταση τής σφαίρας τής ελευθερίας και τή φθορά των έμπορευματικών σχέσεων: τήν επέκταση τής κοινωνίας των πολιτών και τή φθορά του Κράτους.

7. Η έμοιομορφία του καταναλωτικού μοντέλου θά εξαφανιστεί μαζί μέ τίς κοινωνικές άνισότητες. Τά άτομα και οι κοινότητες θά διαφορίζονται και θά διαφοροποιούν τό δικό τους στυλ ζωής πέρα από κάθε φαντασία. Οι διαφορές τους θά είναι όποσδήποτε τό αποτέλεσμα διαφορετικών ένασχολήσεων που αυτοί θά έχουν στον ελεύθερο χρόνο τους κι όχι τό αποτέλεσμα άνισοτήτων που προέρχονται από κοινωνικές ή εξουσιαστικές άνταμοιβές. Η ανάπτυξη τής ελευθερίας Ικανότητας κατά τή διάρκεια του ελεύθερου χρόνου θά είναι ή μόνη πηγή των διαφορών και του πλούτου.

(1) Μιά παραγωγή χαρακτηρίζεται κοινωνική όταν εξασφαλίζεται από «μισθωτούς» εργαζόμενους για λογαριασμό ενός θεσμού (έπιχείρηση ή διοίκηση). Η εργασία ενός υπηρέτη δεν είναι κοινωνική, μολοντί είναι μισθωτός· ούτε είναι κοινωνικές οι παραγωγές που οι εργάτες θά μπορούσαν νά πραγματοποιήσουν για λογαριασμό δικό τους μέ μηχανές του «δικού» τους εργοστασίου.

ΟΙΚΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΡΙΣΤΕΡΙΣΜΟΣ

(συνέντευξη μέ τόν DANIEL COHN - BENDIT: Dany ό Πράσινος)

Μιά από τίς δυσκολίες που τό οικολογικό κίνημα πρέπει νά λύσει, παντού στήν Ερώπη, είναι ή έκλογική. Στή Γαλλία οι οικολογιστές αντιμετώ-

πισαν πρώτα τις εκλογές για τους δήμους και τις κοινότητες μ' επιτυχία (1977) και μετά τις γενικές πολιτικές εκλογές (1978) δίχως επιτυχία. Στη Γερμανία έχουν αρχίσει οι πρώτες εμπειρίες γύρω από τα θέματα αυτά με τις «πράσινες LISTE» και τις «πολύχρωμες LISTE», αυτές οι τελευταίες σαν ένα είδος συμμαχίας των δημάδων της εξω - κοινοβουλευτικής άριστερας και των κινημάτων μειοψηφίας.

Στη Γερμανία η εισβολή των οικολογιστών και των αντι - πυρηνικών στη πολιτική σκηνή μπορεί να προκαλέσει την εξέλιξη της ίδιας πολιτικής κατάστασης, σ' ε, τι αφορά το συσχετισμό δυνάμεων μεταξύ των κομμάτων, έπειδή οι οικολογιστές έδειξαν στις εκλογές των LANDER και των κοινοτήτων ότι: α. ποσούν ψήφους από τους φιλελεύθερους, βάζοντας σε κίνδυνο γι' αυτούς τους τελευταίους τη δυνατότητα να ξεπεράσουν το όριο του 5ο), άπαικτίητο για να πετύχουν μια αντιπροσώπευση στους αντιπροσωπευτικούς θεσμούς.

Στις 8 Οκτωβρίου έγιναν οι εκλογές στο LANDER του HESSE, που απέτέλεσαν σφυγμότρηση για τις δημοσπονδιακές πολιτικές εκλογές του 80. Οι οικολογιστές παρουσιάστηκαν στο HESSE χωρισμένοι σε τρία διαφορετικά ψηφοδέλτια — GAZ, GLU και GLH — που αντιπροσώπευαν άλλα τόσα ρεύματα που υπήρχαν στο οικολογικό κίνημα. Με το ψηφοδέλτιο GLH εμφανίστηκε επίσης ο DANIEL COHN BENDIT, ο αδόρμητος LEADER του Μάη τό 1968. Η υποψηφιότητά του ξεσήκωσε πολλές αντιδίες, πέρα από τό ότι υπήρξε δακτυλοδεικτούμένη από τό σύφρονα γερμαϊκό τύπο σά μια ένδειξη «φοκλοριστικής» στάσης. Μετά από πολλές συζητήσεις ο COHN BENDIT αποσύρθηκε από τις εκλογές, καταγγέλοντας τό «πολιτικό παιχνίδι των οικολογιστών».

Αυτή η συνέντευξη που παρουσιάστηκε στο «LE SAUVAGE» τό Σεπτέμβρη του '78, ενδιαφέρει για δύο λόγους: πρώτα, για να ξεκαθαριστούν οι λόγοι για τους οποίους μεγάλο μέρος του παλιού άριστερισμού συνδέεται, κυρίως στη Γερμανία, με την BURGERINITIATIVEN γύρω από τον οικολογισμό· δεύτερο, για να εξακριβώσουμε ξεκινώντας από εκείνη της Γαλλίας, τους λόγους της διακλάδωσης του οικολογικού κινήματος σε δύο κύριες τάσεις, την καθαρή «περιβαλλοντολογική» και την πολιτική που επανασυνδέεται με τη νέα άριστερά.

Ερώτηση — Είσαι περισσότερος γνωστός στη Γαλλία σαν DANY ο Κόκκινος παρά σαν DANY ο Πράσινος. Ποιά ήταν για σένα ή ευκαιρία για να μπεις στο οικολογικό κίνημα;

D.C.B. — Για μένα τό οικολογικό κίνημα είναι μια προσπάθεια ξαναδιατύπωσης όλων των κριτικών που κινήθηκαν στην κοινωνία ήδη από τά τέλη των χρόνων του '60. Οι κριτικές αναλύσεις για τη καταναλωτική κοινωνία, η κριτική της καθημερινής ζωής κλπ, αποτελούν σταθμούς που μας οδηγήσαν, έμας τους αδόρμητους, να διατυπώσουμε αυτό τό οικολογικό σχέδιο ή αυτή την οικολογική κριτική για τη κοινωνία. Στο κάτω - κάτω, για μένα τό να είσαι οικολογιστής, δέν σημαίνει μια νέα αλλαγή στη στάση. Στην προσπάθεια να καταλάβω τη φύση των νέων κινήματων, αυτή αντιπροσωπεύει ένα σκοπό, μια άποσαφήνιση εκείνου που πίστευα πριν.

Ερώτηση — Κατά τη γνώμη σου, σε ποίο σημείο είναι κινεούργια ή οικολογική κριτική για τη κοινωνία;

D.C.B. — Οι ιδέες είναι δύο: από τη μια πλευρά η οικολογία περνά πρώτα από την οικονομία. Ξαναδάξει σε συζήτηση τη διαμνηχανική ανάπτυξη, ανεξάρτητα από τό ποιός είναι ο τύπος της κοινωνίας, καπιταλιστικός ή σοσιαλιστικός. Οι ιδέες για την επανάσταση, τό σοσιαλισμό, πρέπει να θεωρηθούν έξ ολοκλη-

ρου με τα γυαλιά (ήλίου) της οικολογίας. Από την άλλη, οικολογία σημαίνει τοπικισμός και αυτονομία όλων των κινημάτων. Συνδυάζοντι από την οικολογία, σχηματίσαμε μια μορφή συμμαχίας που επέτρεπε σ' όλες τις ομάδες που την αποτελούσαν να είναι αυτόνομες και τις έχαμε να μὴν ένταχθουν στο ρυθμό της πλειοψηφίας. Ένα από τα βασικά σημεία της συμμαχίας ήταν το δικαίωμα να αναφέρονται οι μειοψηφίες ακόμα και στο πρόγραμμα. Για παράδειγμα, εμείς προτείναμε τη κατάργηση του νόμου για το χάσιτσι και τη μαριχουάνα και το δικαίωμα στη τσιπιελιά. Η πλειοψηφία δέν αποδέχτηκε αυτές τις προτάσεις για λόγους που εγώ θεωρώ άνοητους (μὴν έρεθιστούν οι εργάτες), αλλά δέχτηκε να τις αναφέρει στο πρόγραμμα σάν τάσεις μειοψηφίας. Ο νεωτερισμός, θά έλεγα σχεδόν επαναστατικός βρίσκεται στη παραδοσιακή πολιτική των συμμαχιών που συνίσταται στην ένταξη γύρω από ένα κοινό πρόγραμμα. Η ψήφος για ένα ψηφοδέλτιο τόσο ριζοσπαστικό έστριμνε λοιπόν όχι μονάχα τη μέτρηση, αλλά τη δόμηση μιας έξω - κοινοβουλευτικής αντιπολίτευσης πραγματικά άνοικτης, που δέν τρέφει κάποια ψευδαίσθηση για τον κοινοβουλευτισμό, και θά μπορούσε έτσι να προσφέρει μια απόδειξη της δύναμης του έξω - κοινοβουλευτικού κινήματος.

Ερώτηση — Δέν καταλαβαίνω καλά: μετά την έκλογική διάψευση στη Γαλλία, πώς έσύ, κατ' έξοχήν άντι - έκλογικός, βρέθηκες πράσινος υποψήφιος στη Γερμανία;

D.C.B. — Ήταν μία στρατηγική, δεδαμένης της γερμανικής κατάστασης, για να προκληθεί αναστάτωση, για να μπούν τα μπαστούνια ανάμεσα στις ρόδες, για να δημιουργηθεί χάος. Αλλά όσον άφορα τη Γαλλία ήμουν πάντα πολύ σκεπτικιστής και δύσπιστος για την οικολογική έκλογική αντιπαράθεση. Ήταν δυνατό ή συμμετοχή των οικολογιστών να ένοχλούσε την άριστερά και να την υποχρέωνε ν' αλλάξει το πρόγραμμά της. Μά μ' ένα κοινοβουλευτικό κόμμα όπως τό γαλλικό που έχει ταχθεί υπέρ της ατομικής βόμβας, ήταν αδύνατο. Σ' αυτές τις συνθήκες να επαναλαμβάνεις την έμπειρία κάθε δυό χρόνια, πρώτα για τις δημοτικές, μετά για τις βουλευτικές, αύριο για τις ευρωπαϊκές έκλογές, σημαίνει να μετασχηματιστείς σ' ένα αληθινό κι ιδιαίτερο πολιτικό κόμμα. Δέν είναι πιά στρατηγική; είναι ένα TIC και τίποτ' άλλο.

Για ό,τι άφορα μετά τις ευρωπαϊκές έκλογές, θά ήταν πολύ σπουδαιότερο να οργανωθεί μια μεγάλη συγκέντρωση στο Στράσβούργο προτρέποντας, για παράδειγμα, τό μπουκόταρισμα τους.

Ερώτηση — Πώς ή γερμανική κατάσταση δικαιολογεί την έκλογική συμμετοχή των οικολογιστών;

D.C.B. — Η κατάσταση είναι διαφορετική. Στη Γερμανία οι έκλογές γίνονται με τό αναλογικό σύστημα, που στη Γαλλία δέν υπάρχει. Και μετά υπάρχει τό φαινόμενο των BURGERINITIATIVEN.

Οι BURGERINITIATIVEN είναι έπιτροπές πολιτών με διαφορετική προέλευση που συγκεντρώνουν μέχρι 400.000 πρόσωπα. Περισσότερο ή λιγότερο σπουδαίες, συχνά σχηματοποιούνται πάνω σε συγκεκριμένους σκοπούς και αντιπροσωπεύουν πολύ ποικιλόμορφες τάσεις. Η πρώτη μεγάλη μάχη ενάντια σ' ένα πυρηνικό κέντρο, στο WYHL, καθοδηγήθηκε από μια BURGERINITIATIVEN· μά άλλες σχηματίστηκαν με τό μοναδικό σκοπό να έναντιωθούν στην επανακατασκευή του σχολείου ή για να άμυνθούν στην έπιστροφή στο παραδοσιακό λύκειο. Υπάρχουν επίσης στις πόλεις έπιτροπές ενάντια στο ξήλωμα ενός αστικού κέντρου, ή στην ύπαιθρο ενάντια στη κατασκευή ενός δρόμου ή τη καταστροφή των δασών ή των ποταμών. Αλλά τό σύνολο αυτών των έπιτροπών, μέρος φορέας, περισσότερο ή λιγότερο, του αντιπυρηνικού κινήματος, έχει ριζοσπαστικοποιήσει τό φαινόμενο των «είμαστε μπουχτωμένοι» που έχει εκδηλωθεί από χρό-

για μέ την απόσπαση του κόσμου από τα πολιτικά κόμματα. Ίσως δέν είναι ένα μαζικό κίνημα αλλά είναι φυσικά ένα μαζικό φαινόμενο.

Ερώτηση — Πώς μεταφράστηκε στη πρακτική αυτό το «είμαστε μπουχτισμένοι» στις προηγούμενες τοπικές εκλογές;

D.C.B. — Πρόσφατα οι εκλογές του Άμνιούργου και της Κάτω Σαξωνίας απέδειξαν πώς το οικολογικό κίνημα, πέρα από τη ριζοσπαστική πτέρυγα, της οποίας αποτελώ πάντοτε μέρος, παρουσίασε μία μεταρρυθμιστική πτέρυγα κι επίσης μία συντηρητική. Στο Άμνιούργο, τον περασμένο Ιούνη παρουσίαστηκαν δύο οικολογικά ψηφοδέλτια.

Τό πράσινο ψηφοδέλτιο πού αντιπροσώπευε την παραδοσιακή πτέρυγα άρνήθηκε τή συμμετοχή σ' όλο αυτό πού ήταν εξτρεμιστικό. Αντίθετα, στο ψηφοδέλτιο συμπεριλαμβάονταν υποψήφιοι της άκρας δεξιάς, καλιά μέλη της NPD, θιασώτες της έπιστροφής στη γή.

Έδω τό φαινόμενο αυτό ονομάστηκε BLUT UND BODEN· ή καλιά φασιστική ιδεολογία του αίματος της γής. Αυτό τό πράσινο ψηφοδέλτιο, όπωσδήποτε αντιπυρηνικό, αλλά πού ήταν όπέρ των «έθνικων» αξιών, της «έθνικής» εργατικής δύναμης, έγώ τά άποκαλώ «οίκοφασισμό» και κατά τή γνώμη μου τό σχίσμα ήταν ύγιές. Δέν μπορούμε νά ξεχάσουμε τά πάντα στ' όνμα της οικολογίας.

Τό άλλο οικολογικό ψηφοδέλτιο ήταν λοιπόν ένα «πολύχρωμο ψηφοδέλτιο» στο όποιο συγκαταστήσαν όλα τά αυτόνομα κινήματα, όμοφυλόφιλοι, γυναίκες, έπιτροπές πολιτών ενάντια στη καταστολή, συγκολλημένοι όλοι από τήν αντιπυρηνική αντίθεση.

Τά αποτελέσματα του Άμνιούργου ήταν 3,5ο) ο γιά τό πολύχρωμο ψηφοδέλτιο και 1ο) ο γιά τό ψηφοδέλτιο της δεξιάς.

Ερώτηση — Θεωρήθηκε έπιτυχία;

D.C.B. — Ναι, γιατί τήν ίδια μέρα διεξάγονταν οι εκλογές στη Κάτω Σαξωνία, όπου υπήρχε ένα μόνο ψηφοδέλτιο.

Ερώτηση — Άπ' αυτά τά δύο ρεύματα;

D.C.B. — Είναι πιο περίπλοκο. Τό πράσινο ψηφοδέλτιο στη Κάτω Σαξωνία είναι ή έκφραση του οικολογικού μεταρρυθμιστικού ρεύματος πού θέλει νά παίξει τό κοινοβουλευτικό παιχνίδι ανάμεσα στους φιλελεύθερους και στους σοσιαλδημοκράτες. Σ' αυτή τή περίπτωση οι οικολογιστές δημιούργησαν ένα άληθινό και ξεχωριστό κόμμα πού παίρνει θέση ενάντια στο πυρηνικό ζήτημα γιά τή προστασία του περιβάλλοντος και του Κράτους έτσι όπως είναι. Σ' αυτό τό νεφέλωμα, υπήρχαν έπιτροπές πολιτών πιο άριστερές, πού ήθελαν δημοκρατικές έμπειρίες πού θά προσέχονταν από τή βάση. Και μετά υπήρχε ένα συστατικό της «δεξιάς», οι χωρικοί της περιοχής GORLEBEN, όπου έπρεπε νά βαρτούν τά πυρηνικά υπολείμματα. Αυτό τό κεντριστικό οικολογικό κόμμα πέτυχε τό 17ο) ο των ψήφων, φυσικά στο GORLEBEN.

Ερώτηση — Πώς έκτυλίσσεται ή εκλογική έκστρατεία στο HESSE;

D.C.B. — Προετοιμάζουμε, στην ομάδα μου, τίς δραστηριότητες. Όχι προκηρύξεις, ούτε εκλογικά μανιφέστα, αλλά πρακτικές δραστηριότητες πού υποχρεώνουν τον τύπο νά μιλήσει γιά μās, κι έπαμένως ν' αναλάβει τήν έκστρατεία μας.

Θά κάνουμε μία μεγάλη εκδήλωση στο BIBLIS, 20 χιλ. από τή Φρανκφούρτη, όπου βρίσκεται τό μεγαλύτερο πυρηνικό κέντρο της Εδρώπης. Ζητάμε τό όριστικό στοιμάτημα του κέντρου, ενώ στην πραγματικότητα έχει προγραμματιστεί ένα τρίτο κέντρο. Προβλέπεται μία άλλη εκδήλωση στο MENO, τό ποταμίο

πού διασχίζει τη Φρανκφούρτη. Θά 'πρεπε νά κάνουμε συγχρόνως ένα συλλογικό φάρεμα γιά νά αποκαλυφθεί τό ύψος τής μόλυνσης, ένα κυκλικό χώρο από βαρκοστές μέ σημαιοσφύρες καί τελικά μιá κούρσα μέ μοτοσυκλέτες γύρω από τήν εκδήλωση. Αὐτά τά τρία θά ἦσαν πολύ θεματικά.

Προβλέπουμε ἀκόμα γιά τή Φρανκφούρτη ένα μεγάλο παιχνίδι «Παίρνουμε τήν πόλη». Ένα εἶδος πραγματικῆς «PROVO - πόλης» Στά πόδια, μέ πατίνια, μέ μοτοσυκλέτες, μέ ἀγόρια καί ἡλικιωμένους, σέ πολλές χιλιάδες, κατακτοῦμε τή πόλη ένα Σάββατο μέσα σέ πέντε ἤ ἕξι ὥρες γιά νά ἀποδείξουμε πώς εἶναι δυνατές μιá ἄλλη πόλη καί μιá ἄλλη ζωή.

Ἑρώτηση — Πώς ζεῖς στή Φρανκφούρτη;

D.C.B. — Ὑποστηρίζω πάντα ὅτι δέν ζῶ στή Φρανκφούρτη. Ἡ Φρανκφούρτη διασχίζεται ἀπό ένα ἐναλλακτικό δίκτυο. Προσωπικά ἀσχολοῦμαι σ' ένα ἀντισταχτικό ἄσυλο ἐδῶ καί δύομισι χρόνια. Κατά τή διάρκεια τῶν δύομισι χρόνων ἐργάστηκα σ' ένα αὐτοδιαχειριζόμενο διδλισπωλεῖο. Ἐχω μιλήσει γι' αὐτές τίς ἐμπειρίες στό βιβλίο μου τό «Μεγάλο Παζάρι». Τώρα ἀσχολοῦμαι μέ μιá ἐφημερίδα «UNDERGRAUND».

Ζῶ λοιπόν σ' έναν ἄλλο κόσμο κι αὐτό θά μπορούσε νά μοῦ εἶναι στήριγμα. Βλέπω μόνο μιá ὀψη τοῦ κόσμου, κι ἀκόμα αὐτό τό δίκτυο εἶναι ένα γκέττο. Μά ἡ θέση μου εἶναι αὐτή: πώς νά μετασχηματισθεῖ τό γκέττο μέ τά θεμέλια μιᾶς ἐπιθετικῆς πολιτικῆς σύγκρουσης κι ὅχι ἀναδίπλωσης. Ὅλα βρίσκονται ἐδῶ.

Ἑρώτηση — Δέκα χρόνια μετά τό Μάη τοῦ '68...

D.C.B. — Ξεκινήσαμε ἐπίσης ἀπό ένα γκέττο καί θγήκαμε πολύ γρήγορα. Τή πρώτη ἐβδομάδα, γιά ὅλους ἐγώ ἤμουν ἤδη ὁ κλόουν πού ἀκόμα σήμερα ὁ κόσμος βλέπει σέ μένα.

ΟΙ ΠΥΡΗΝΙΚΟΙ ΚΑΙ Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ: ΤΟ ΑΥΣΤΡΙΑΚΟ ΔΗΜΟΨΗΦΙΣΜΑ

John Lambert

Στις 9 Νοεμβρίου οι αυστριακοί θα ψηφίσουν στο εθνικό δημοψήφισμα υπέρ ή ενάντια στην πυρηνική ενέργεια. Ένα δημοψήφισμα θα διεξαχθεί επίσης στην Έλβετία, το Φλεβάρη, υποστηριζόμενο από τους αντιπολιτευόμενους την πυρηνική ενέργεια, ένα τέστ που θα μπορούσε να σταματήσει κάθε μελλοντική εξέλιξη γύρω από το ίδιο το πυρηνικό ζήτημα. Στη Δανία επίσης, όπου αρχίζει η επεξεργασία ενός πυρηνικού προγράμματος, δεν πρέπει να αποκλείεται ένα δημοψήφισμα.

Αν το αυστριακό δημοψήφισμα καταλήξει σ' ένα «ναί», όπως είναι πιθανό, τότε άλλες κυβερνήσεις που προσπαθούν να επιβάλλουν τα πυρηνικά προγράμματα ενάντια στην αυξανόμενη αντιπολίτευση θα επικρατήσουν το προβάδισμα. Προκύπτει επομένως πώς οι προοπτικές είναι ανησυχητικές όχι μόνο για το δικό μας μελλοντικό μοντέλο της ενέργειας αλλά επίσης για το ήδη κλονιζόμενο δημοκρατικό σύστημα στη δυτική Ευρώπη.

Περισσότερο από κάθε άλλο ζήτημα, το πυρηνικό απεικάλυψε τα όρια της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας έτσι όπως εφαρμόζεται στη πράξη στις χώρες της δυτικής Ευρώπης (και άλλου). Το σύστημα, με τη περιορισμένη προσπέλασή του προς τη δημόσια πληροφόρηση, την αδυναμία του να απευθύνεται στους πολίτες και την αυξανόμενη ανικανότητα των κυβερνήσεων να ελέγξουν τις υποθέσεις της μεγάλης βιομηχανίας, στάθηκε ικανό να διατηρήσει τη φερεγγυότητά του μέχρι που τέθηκαν αληθινά θεμελιώδη προβλήματα. Μά το πυρηνικό είναι ένα απ' αυτά, για δύο λόγους. Για τους πολίτες που πρέπει να ζήσουν κοντά σε μια πυρηνική εγκατάσταση (ένα κέντρο, έναν αντιδραστήρα, μία αποθήκη υπολειμμάτων) είναι ένα ζήτημα ζωής ή θανάτου, με τον κίνδυνο να πεθάνουν από ένα πυρηνικό ατύχημα ή να πάθουν καρκίνο από ακτινοβολίες ή να γεννήσουν παραμορφωμένα παιδιά. Από το άλλο μέρος, η κυριαρχία πάνω στο άτομο είναι η καρδιά της τεχνολογικής επανάστασης στην οποία η τεχνοκρατική γενιά του μεταπολέμου, που τώρα βρίσκεται στην εξουσία και που κατέχει θέσεις κλειδιά στη πολιτική και στη βιομηχανία, πιστεύει όσο τίποτ' άλλο στο κόσμο. Αν είμαστε αρκετά ικανοί να παράγουμε ηλεκτρισμό από τη πυρηνική διάσπαση, πρέπει να το κάνουμε. Το γεγονός είναι πως η άτυχη πυρηνική βιομηχανία είναι αναπόφευκτα αντι-οικονομική, καταβροχθίζοντας διαρκώς δημόσια χρήμα· πως τα ηλεκτρο-πυρηνικά κέντρα είναι καταστρεφικά ατελεσφόρητα κι επικίνδυνα· πως οι αποδείξεις για καρκίνο από ακτινοβολίες αυξάνονται· πως δε ερόθηκε ακόμα λύση στο πρόβλημα των υπολειμμάτων. Το πολιτικό σύστημα λοιπόν, αντιμετωπίζει αυτή τη σύγκρουση ανάμεσα στα ουσιαστικά συμφέροντα των πολιτών και το πιστεύω μιας ελίτ της εξουσίας.

Η αυστριακή κατάσταση είναι emblematicή. Η άμφισβήτηση της πυρηνικής ενέργειας άρχισε καθυστερημένα. Οι πολυεθνικές της ενέργειας «πούλησαν» ήδη στους αυστριακούς τη πυρηνική ενέργεια — έτσι όπως την πούλησαν στις

Άλλες δυτικές χώρες — δίχως κάποια δημοκρατική συζήτηση για τις συνέπειές της. Έτσι η Αυστρία βρίσκεται σήμερα μ' ένα πρώτο πυρηνικό κέντρο, στο ZWENTENDORF, 35 χιλ. δυτικά της Βιέννης, πλήρες και έτοιμο να μπει σε λειτουργία. Περιμένει μονάχα την πολιτική απόφαση. Μά στην πραγματικότητα η πολιτική απόφαση για την επιλογή της πυρηνικής ενέργειας έχει ήδη ληφθεί από καιρό, ενώ η διαμαρτυρία των πολιτών έφθασε στο αποφασιστικό σημείο όταν τό κόλπο είχε πλέον γίνει. Είναι φανερό πώς αν τό κέντρο ZWENTENDORF θά μπει σε λειτουργία, οι έξουσίες θά πιστέψουν ότι έχουν μιάν εντολή νά προχωρήσουν μέ τό πυρηνικό σχέδιο. Η επιλογή πού ο αυστριακός λαός πρέπει νά κάνει τόν προσεχή Νοέμβριο είναι λοιπόν ν' αποφασίσει μεταξύ μιās πυρηνικής ή μή - πυρηνικής κοινωνίας.

Σοσιαλδημοκράτες καί συντηρητικοί, ένωμένοι στην Αυστρία για τό πυρηνικό ζήτημα

Έχει σημασία τό γεγονός πώς τά δυό μεγάλα αυστριακά κόμματα, οι σοσιαλδημοκράτες πού κυβερνούν (SPO) καί οι συντηρητικοί πού βρίσκονται στην αντιπολίτευση (ÖVP), θέλουν ν' ανοίξει τό ZWENTENDORF καί νά προχωρήσουν μέ τό πυρηνικό πρόγραμμα. Μά κατά τή διάρκεια τής άνοιξης καί τοῦ καλοκαιριοῦ οι συντηρητικοί προσπάθησαν νά ἐλέξουν τίς κοινοβουλευτικές διαδικασίες για ν' αφήσουν στους σοσιαλδημοκράτες τήν εὐθύνη για τήν απόφαση πού αφορά τό ZWENTENDORF, μέ τή συνεπαγόμενη πιθανή αντιλαϊκότητα σέ σύνταμο χρονικό διάστημα καί τά προβλήματα πού θά μπορούσαν νά προκύψουν σέ μακρό χρονικό διάστημα. Κυρίως για νά μήν πέσει στή παγίδα των συντηρητικῶν ο καγκελλάριος BRUNO KREISKY διάλεξε τό δρόμο τοῦ δημοψηφίσματος.

Όπως στην Άγγλία, όπου ο HAROLD WILSON χρησιμοποίησε τήν ἴδια ἀπάτη για νά ἀποφύγει ἕνα σχίσμα στό Ἑργατικό Κόμμα για τό ζήτημα τής εἰσόδου στην ΕΟΚ, τό ἔποτέλεσμα φάνηκε προσεφλημένο. Τό ESTABLISHMENT τής Αὐστρίας κατὰ μεγάλο μέρος εὐνοεῖ τήν πυρηνική ἐπιλογή: ἔλε τό γόητρο τής κυβέρνησης καί ο μηχανισμός τής πληροφόρησής της ρίχτηκαν στόν ἀγώνα, μέ τήν ὑποστήριξη τοῦ κεφάλαιου τής βιομηχανίας καί τήν ἰσχυρή ἐπύρρη τῶν συνδικάτων. Σ' αὐτή τή στιγμή, μιὰ πλήρης καί ἀνοικτή δημόσια συζήτηση για τά ὑπέρ καί τά κατὰ τής πυρηνικής ἐνέργειας φάνηκε δύσκολη.

Σ' ὅλη τήν Εὐρώπη εἶδαμε πώς μιὰ πλειοψηφία ἐνάντια στην πυρηνική ἐνέργεια ἦταν δυνατή μονάχα στους χώρους όπου ὀρισκόνταν τοποθετημένα τά πυρηνικά κέντρα, όπου τά προβλήματα ἀφορούσαν ἅμεσα τοὺς πολίτες, τίς οικογένειές τους, τήν υγεία τους καί τήν ἐργασία τους. Είναι ἐδῶ πού ο κόσμος πληροφορεῖται καί σκέφτεται σέ βάθος τό ζήτημα. Οι ἐπίσημες ἐπιχειρηματολογίες ὑπέρ τής πυρηνικής ἐπιλογῆς δέν μποροῦν νά γίνουν ἀνεκτές: ἡ σχέση ἀνάμεσα στην ἐξέλιξη καί στην ἀπασχόληση, καί ἀνάμεσα στην πυρηνική ἐνέργεια καί τήν ἀνάπτυξη, εἶναι καθαρότατα ἀπατηλές· τό πρόβλημα τῶν ὑπολειμματικῶν δέν μπορεῖ νά κρυφτεῖ ἡ δυνατότητα νά προκληθοῦν ἀτυχήματα καί ο κίνδυνοι ἀπό τόν καρκίνο εἶναι πολύ πιθανοί. Μά στό ἐθνικό ἐπίπεδο, τό πυρηνικό ζήτημα ξαναμπαίνει στή κυρίαρχη φιλοσοφία τής ἀνάπτυξης, ἡ δημαγωγία πάνω στην ἐνέργεια καί στην ἀπασχόληση περνά δίχως κόπο, οἱ ἀντιπολιτευόμενοι: εὐκολα συγματοῦνται σάν τρομοριστές, ἀριστεριστές καί οἰκο - φανατικοί.

Κατά πάσα πιθανότητα αὐτό θά συμβεῖ ἐπίσης στην Ἑλβετία. Στίς ἀρχές τοῦ χρόνου ἔγιναν δυό δημοψηφίσματα, στην πόλη καί στό καντόνι τής Βασιλείας, για μιὰ πρόταση σύμφωνα μέ τήν ὁποία οἱ δημόσιες ἐξουσίες ὀφείλαν νά πρά-

ξουν κάθε τί πού ἀνήκε στήν ἐξουσία τους γιά νά προστατέψουν τούς πολίτες ἀπό τήν πυρηνική ἀπειλή: τό ἀποτέλεσμα ἦταν ἓνα καθαρό «ἔχι» στή πυρηνική ἐνέργεια, καί τά δύο δημοψηφίσματα κατέκτησαν μιὰ πλειοψηφία δύο πρὸς ἓνα. Πραγματικά ἡ Βασιλεία κινδύνευσε ἀπὸ μιὰ ἀληθινὴ καί πρηνιατικὴ ἀλυσίδα κέντρων στήν Ἑλβετία, δυτικὴ Γερμανία καί Γαλλία, καί ὁ κόσμος κατανόησε τί πραγματικά αὐτὸ ἐσήμαινε. Τώρα οἱ ἀντιπολιτευόμενοι στήν πυρηνικὴ ἐνέργεια πέτυχαν νά κηρύξουν ἓνα ἐθνικὸ δημοψήφισμα. Τυπικά δὲν πρόκειται ν' ἀρνηθοῦν τήν πυρηνικὴ ἐνέργεια, μὰ γιά κάθε νέα πυρηνικὴ ἐγκατάσταση ἀπαιτεῖται. ἓνα δημοψήφισμα μεταξὺ ὄλων τῶν κατοίκων σέ ἀκτῖνα 35 χιλ., μιὰ ἐξασφάλιση χωρὶς περιορισμούς ἐνάντια στὺς κινδύνους ἀπὸ τήν πυρηνικὴ ἐνέργεια (!) καί μιὰ ψηφοφορία στὸ κοινοβούλιο γιά κάθε νέο σχέδιο. Ἡ ὁμοσπονδιακὴ κυβέρνηση ἀνέδωσε τὸ δημοψήφισμα μέχρι τὸ Φλεβάρη καί μπορεῖ νά ἀνακατέψει τὸ πρόβλημα συνδυάζοντας αὐτὸ τὸ δημοψήφισμα μ' ἓνα ἄλλο πού ἀφορᾷ νόμους πού ἐνισχύουν μ' ἐλλειπὴ τρόπο τὰ σημερινὰ μέτρα ἀσφάλειας. Οἱ ἐπιτυχίες ἀπὸ ἓνα ἐθνικὸ δημοψήφισμα πού δὲν καθοδηγεῖται ἀπὸ τὴν κυβέρνηση εἶναι σπάνιες (λιγότερες ἀπὸ 10 σέ 100 χρόνια), ἀλλὰ τουλάχιστον ὁ Ἑλβετὸς ἀντιπολιτευόμενος αἰσθάνεται ὅτι ἔχουν τὴν εὐκαιρία νά συναγωνιστοῦν.

Διαφορετικὰ ἀπ' ὅτι στήν Ἑλβετία, ὅπου ὑπάρχει μιὰ παράδοση δημοψηφισμάτων, τὸ δημοψήφισμα στήν Αὐστρία ἀποτελεῖ ἀντίθετα μιὰ καθαρὴ προσπάθεια νά τεθεῖ τέρμα σέ μιὰ δημόσια συζήτηση πού μόλις ἔχει ἄρχισαι καί πού ἀπειλεῖ τὴν ἐξουσία τῆς πραγματικῆς κυβένης ἀπὸ τὴν μερίαν τῆς μεγάλης βιομηχανίας, τῆς τεχνοκρατικῆς ἐλίτ καί τῆς ἡγεσίας τῶν μεγάλων πολιτικῶν κομμάτων.

Ἡ στρατηγικὴ τῆς διεθνoῦς μαφίας τῆς ἀτομικῆς ἐνέργειας

Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία πὼς οἱ κυβερνήσεις καί τὰ κόμματα τῶν ἄλλων χωρῶν τῆς Εὐρώπης θά κοιτάξουν μὲ προσοχὴ τὰ αὐστριακὰ γεγονότα. Ἡ Βιέννη εἶναι ἡ ἔδρα τῆς INTERNATIONAL ATOMIC AGENCY, πού ἐπίσημα εἶναι ἐπιφορτισμένη νά ἐλέγχει τὴν ἀσφάλεια τῶν πυρηνικῶν ἐγκαταστάσεων σ' ὅλο τὸ κόσμο, μὰ πού στήν πραγματικότητά ἐπίσης ἐργάζεται σάν ὀργανισμὸς διασύνδεσης τῆς πυρηνικῆς βιομηχανίας. Ὁ ἀρχηγὸς τῆς IAEA, ULF LANZTKE, εἶπε πὼς ἡ Αὐστρία δὲν ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ ἓνα πυρηνικὸ κέντρο, μὰ πὼς «άν μιὰ χώρα σάν τὴν Αὐστρία, εὐλόγα ἴσως ἀπεφάσιζε νά χρησιμοποιήσῃ λιγότερο τὴν πυρηνικὴ ἐνέργεια ἐπειδὴ ὁ ἀνθρακας, τὸ γκάζ ἢ ἡ ὑδροηλεκτρικὴ ἐνέργεια προσφέρουν μιὰ ἐπαρκὴ ἐναλλακτικὴ λύση, αὐτὸ θά εἶχε ἓνα ὄσχημο ἀποτέλεσμα στή κρίση χωρῶν ὅπως ἡ Ἰαπωνία, ἡ Γερμανία, ἡ Ἰσπανία ἢ ἡ Ἰταλία πού δὲν ἔχουν τέτοιου εἶδους ἐναλλακτικὴ λύση». Αὐτὸς θά μπορούσε νά προσθέσει πὼς κάποιες ἀπ' αὐτὲς τίς χώρες, ὅπως ἡ Ἰταλία καί Ἰσπανία, διαθέτουν μιὰ ἐνεργειακὴ ἀνεση πού μπορεῖ νά διατηρηθεῖ, τὴν ἡλιακὴ — πού εἶναι ἀποκεντρωτικὴ καί δημιουργεῖ νέας ἀπασχόλησης. Τὸ γεγονὸς πὼς οἱ αὐστριακοὶ θά ψηφίσουν γιά ἓνα πυρηνικὸ μέλλον (ὅπως φαίνεται φυσικὸ) θά βαρύνει ἀναπόφευκτα στὶς ἄλλες χώρες γιά τὴν προπαγάνδα ὑπὲρ τῆς πυρηνικῆς ἐνέργειας. Μὰ εἶναι ἡ χρῆση ἢ ἴδια τοῦ δημοψηφίσματος πού πιθανότατα θά ἐνδιαφέρει τίς ἄλλες χώρες.

Στὴ Δανία ἡ κατάσταση δὲν διαφέρει πολὺ ἀπὸ κείνην τῆς Αὐστρίας. Οἱ σοσιαλδημοκράτες, πού σήμερα θρίσκονται στή κυβέρνηση σέ συνεργασία μὲ μικρότερα κόμματα, εἶναι διηρημένοι στὸ ἐσωτερικὸ τους γύρω ἀπὸ τὸ πυρηνικὸ ζήτημα, μὲ τὴν ἡγεσία νά ἔχει ταχθεῖ ὑπὲρ καί τὴν θάση καί τοὺς νέους ἀγωνιστὲς ἐνάντια. Τὰ συντηρητικὰ κόμματα ἔχουν τοποθετηθεῖ μ' ἐνεργητικὸν τρόπο ὑπὲρ. Ἡ διαφορά μὲ τὴν Αὐστρία θρίσκεται στὸ γεγονὸς πὼς ἓνα κίνημα δάσης, ἡ ΟΟΑ (Ὁργάνωση πληροφόρησης γιά τὴν πυρηνικὴ ἐνέργεια), ἔχει δραστηριο-

ποιηθεί ενεργά έδω και τέσσερα χρόνια με τό νά πληροφορεί τή κοινή γνώμη και με τό νά άμφισβητεί τήν άναγκαιότητα των πυρηνικών κέντρων στη Δανία. Αυτό τό καλοκαίρι τό κίνημα αυτό έδωσε ένα δείγμα τής δύναμής του κινητοποιώντας από 30 ως 50 χιλιάδες πρόσωπα σέ δυό ταυτόχρονες πορείες τριών ήμερών, μία πρós τήν Κοπενχάγη και ή άλλη πρós τό Άλρχους, ξεκινώντας από τούς χώρους των δυό πρώτων πυρηνικών κέντρων πού σχεδιάζονται στη χώρα. Τό δανέζικο σύνταγμα προβλέπει τή δυνατότητα δημοψήφισματος και, έφ' όσον είναι πεπεισμένοι για τή νίκη, ή κυβέρνηση και ή πυρηνική βιομηχανία θά μπορούσαν νά τό διακινδυνέψουν. Καθ' όμοιο τρόπο άλλες χώρες θά μπορούσαν νά είναι πρόθυμες νά άδράξουν μία τέτοια ευκαιρία: ή ιδέα εξετάζεται ήδη σέ κάποια γεωμετρικά IAN- DER όπου στις κυβερνήσεις έχει εναντιωθεί ή αντιπολίτευση στην πυρηνική ενέργεια.

Όταν τό δημοψήφισμα χρησιμεύει για νά μπλοκάρει τή συζήτηση

Η πυρηνική βιομηχανία έχει υποχρεωθεί σέ μία διπλή κούρσα ενάντια στην αύξηση των έξόδων και στην αυξανόμενη δημόσια αντιπολίτευση. Οι κυβερνήσεις στρατολογημένες στα πυρηνικά προγράμματα αντιμετωπίζουν μιάν ανάλογη αύξηση αντίστασης πού κάνει δυσκολότερη τήν εξεύρεση χώρων για τήν κατασκευή των κέντρων. Ένας εκπρόσωπος τής γαλλικής εταιρείας ήλεκτρισμού (EDF) πήρε θέση θρηνολογώντας πώς «όσο περισσότερες πληροφορίες παρέχονται, τόσο ό κόσμος είναι αντίθετος». Τό δημοψήφισμα μπορεί νά φαίνεται σ' αυτή τή φάση δελεαστική λύση, όταν ή μάζα μπορεί νά πείθεται με παλιά τεκμήρια. Άλλά οι συνέπειες μπορούν νά είναι σοβαρές.

Άπό τό ένα μέρος, ή πραγματοποίηση του δημοψηφίσματος, μπορεί νά θεωρησει κλειστό τό ζήτημα. Άλλά αυτό δέν μπορεί νά αποκλείσει πώς οι πολίτες των χωρών πού βρίσκονται κοντά στις πυρηνικές εγκαταστάσεις δέν θά άνακαλύψουν τόν πραγματικό γι' αυτούς κίνδυνο και δέν θ' αντιταχθούν στην κατασκευή, ακριβώς όπως οι διαβεβαιώσεις ενός γιατρού δέν μπορούν νά αποτρέψουν έναν ασθενή νά άνακαλύψει ότι έχει καρκίνο. Οι κυβερνήσεις θά μπορούσαν νά θέσουν έκτός νόμου όχι μονάχα τούς εξτρεμιστές τής άριστερας — πού συστηματικά κατηγορούνται ότι υποκινούν τό άντι - πυρηνικό κίνημα — αλλά επίσης νομιμά πολίτες, κυρίως χωρικούς, πού σχηματίζουν τόν γνήσιο πυρήνα τής αντίστασης. Υπάρχει σ' αυτό ένας δυνατός κίνδυνος για μία πάρα πέρα απομάκρυνση από τό δημοκρατικό σύστημα. Συγχρόνως, είναι πολύ πιθανόν ότι ή άντι-πυρηνική δράση μετά τό δημοψήφισμα μπορεί νά προσλάβει ένα χαρακτήρα περισσότερο ριζοσπαστικό και κρυφό.

Γενικότερα, ή προσφυγή στο δημοψήφισμα για νά εγούμε από τή στενάχωρη θέση εξ' ατίας του πυρηνικού ζητήματος είναι ένα άσχημο σημάδι για τό μέλλον τής δημοκρατίας. Ένα κόμμα πού δέν είναι προετοιμασμένο νά όποσει μία άπώλεια ψήφων, ή μία άπώλεια εξουσίας, για νά υπερασπιστεί τή δική του πολιτική γραμμή, έχει ήδη τό ένα πόδι έξω από τή δημοκρατία. Ένα κόμμα πού είναι άνίκανο ν' αλλάξει τή δική του πολιτική — και νά διαλέξει ένα άντιπυρηνικό μέλλον — εξ' ατίας των πιέσεων τής πολυεθνικής πυρηνικής μαφίας, δέν βρίσκεται πιά στην υπηρεσία τής δημοκρατίας. Αυτή είναι ή προοπτική σ' όλη σχεδόν τήν Εύρώπη: τό πυρηνικό ζήτημα, στην Αυστρία αλλά και άλλου έπίσης, φωτίζει τό πρόβλημα.

ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗ ΥΠΟΑΝΑΠΤΥΞΗ

Andre Gorz

Ήδη από τις αρχές των χρόνων του '60, το σύνολο των κοινωνικών και οικονομικών οργανισμών που λαμβάνουν τις αποφάσεις τάχθηκε υπέρ της ανάπτυξης και κατανάλωσης ύψηλης ενεργειακής περιεκτικότητας: ή πέτρα και τό τουόλο εκτοπίστηκαν, στην οικοδομική, από το σιδηροκονίασμα, από το ασφάλι. και από το αλλουμίνιο· τό έέριμα από την πλαστική· συσκευασίες από ανθεκτικές ύλες αντικαταστάθηκαν από κείνες που δέν μπορούν νά ξαναχρησιμοποιηθούν· οι φυσικές ύλες από τις συνθετικές· τά συλλογικά μέσα μεταφοράς από τά ατομικά· οι μεσαίες πόλεις από άχανείς συναθροίσεις στα προάστια γύρω από τις μεγάλες πόλεις· τά βιολογικά λιπάσματα από τά συνθετικά, κλπ...

Συγχρόνως, ή διάρκεια των προϊόντων μειώθηκε μέ τρόπο τεχνητό. Τό νάϊλον, φανερά εξαρτήθηκε από μία επεξεργασία που τό κάνει εύθραυστο· τά άγαθά έχουν μελετηθεί γιά νά διαρκούν στο μάξιμουμ έξ χρόνια, κατά μέσο όρο· πολυάριθμοι έξοπλισμοί έχουν έπινοηθεί κατά τέτοιο τρόπο ώστε νά μήν έπιδιόρθώνονται· τό μεγαλύτερο μέρος από τις λαμαρίνες δέν προστατεύεται από τή διάβρωση ή ή κατασκευή τους δέν είναι ανθεκτική· τά φυγεία έχουν κακή μόνωση και καταναλώνουν διπλάσιο ρεύμα σέ σχέση μέ τά προηγούμενα πέντε χρόνια· τά πλυντήρια καταναλώνουν τό τριπλό της άναγκαιάς ένέργειας και φθείρουν τά άσπρόρουχα γρηγορότερα άπ' όσο θά μπορούσε νά συμβεί μέ μία φυσιολογική λειτουργία.

Αυτές οι σπατάλες επέτρεψαν στον καπιταλισμό νά τοκίζει κεφάλαια έλο και μεγαλύτερα κάνοντας ν' αύξηθει ή ποσότητα της κατανάλωσης (και της παραγωγής) σέ φανταστικές αναλογίες. Για τον καταναλωτή, αυτή ή αύξηση της ποσότητας των αγαθών στάθηκε συχνά ή αγορά των ήλιθίων: αυτός είναι υποχρεωμένος νά αγοράζει μία μεγάλη ποσότητα αγαθών γιά νά προμηθευτεί μία όμοια άξία χρήσης.

Αυτή ή ανάπτυξη άντανανκλάται στα νούμερα: γιά νά αύξηθει τό 1ο ο του 'Ακαθάριστου 'Εθνικού Προϊόντος, χρειάστηκε ή διπλή ένέργεια από τό 1965 σέ σχέση μέ τά προηγούμενα 5 χρόνια.

Δημιουργία περισσότερων αναγκών και ικανοποίησή τους μ' έπισφαλή τρόπο

Συνολικά, τά σημερινά έπίπεδα κατανάλωσης της ένέργειας δέν αντικατοπτρίζουν ειδικές άνάγκες που είναι άδύνατο νά χαλιναγωγηθούν άλλά τήν έπιλογή ενός ιδιαίτερου τύπου ανάπτυξης που ταιριάζει στον «βαθύπλουτο» καπιταλισμό: συνίσταται στή δημιουργία στο μεγαλύτερο δυνατό άναγκών και στην ικανοποίησή τους μέ τρόπο έπισφαλή μέ τή μεγαλύτερη δυνατή ποσότητα έμπορευμάτων. Συνίσταται στην αντικατάσταση μηχανικών έξοπλισμών σέ άπλά έργα-λειτα που είναι πιο τέλεια και πιο ισχυρά· στην έφεύρεση, μόλις όλοι υιοθετήσουν έναν έξοπλισμό, ενός νέου μηχανισμού που καταναλώνει περισσότερη ένέργεια από τους προηγούμενους. Στη σκάλα των εισοδημάτων, τό κίνητρο γιά ικανοποίηση μέ ενεργειακή κατανάλωση κατά προτίμηση είναι μεγάλο ενώ θά μπορούσε νά πραγματοποιηθεί μ' άλλα μέσα: τό έπίπεδο της ενεργειακής κατανάλωσης είναι τώρα πιά, συνειδητά ή όχι, ένα πρόβλημα STANDING.

Αυτό είναι φανερό στά μέσα μεταφοράς: η Ισχύς του αυτοκινήτου είναι σύμβολο άφθονίας: τό πέραςμα του «CONCORDE» καταναλώνει σ' ένα μόνο ταξίδι άνάμεσα στο Παρίσι - Ουάσιγκτον - Παρίσι, τή μισή έτήσια γαλλική ένέργεια. Μέ τά ηλεκτρικά οικιακά σκεύη τό γεγονός είναι λιγότερο έντυπωσιακό μιά όχι γι' αυτό λιγότερο άληθινό: οί ηλεκτρικές κουζίνες, οί ψύκτες, τά κλιματιστικά μηχανήματα, τά πλυντήρια πιάτων, οί ηλεκτρικοί θερμοσύφωνες, κλπ, τόσες άλλες άκριβές μηχανές, πού σπαταλούν ένέργεια μέ τόν τρόπο πού έχουν κατασκευαστεί, άντικατέστησαν μηχανές ή εγκαταστάσεις λιγότερο πολυέξοδες, λιγότερο λεπτολόγες και μ' άξία χρήσης περίπου ίδια.

Οί έπίσημες προβλέψεις ασχολούνται πάντοτε μέ τήν ~~έξοδα~~ τής παράτασης αὐτῆς τῆς τάσης γιά σπιτάλη' μᾶς λένε πῶς ἡ κατανάλωση ηλεκτρικῶν γιά οικιακή χρήση θά συνεχίσει ν' αὐξάνεται μέ 7ο) ο τό χρόνο, ἡ κατανάλωση τῶν φυαλῶν μέ 9ο) ο, τῆς πλαστικῆς ὕλης μέ 17ο) ο, τοῦ τσιμέντου μέ 5,5ο) ο, κλπ.. Μέσα σέ τρία χρόνια, μᾶς λένε, θά καταναλώνουμε δύομισι ἢ τρεῖς φορές περισσότερη ένέργεια, ἐμπορεύματα, ὑπηρεσίες.

Ἔχουμε πραγματικά ἀνάγκη αὐτές τίς μορφές κατανάλωσης; Τίς ἐπιθυμοῦμε; Μᾶς ἐπιτρέπουν ἴσως νά ἐπεκτείνουμε, νά ἐπικοινωνοῦμε, μιά ζωή πιά ἴσια, σχέσεις πιά ἀδελφικές;

Ἄ καταναλωτής βρίσκεται στήν ὑπηρεσία τῆς παραγωγῆς

Οί οικονομικές προβλέψεις δέν ασχολοῦνται μ' αὐτές τίς ἀπόψεις: αὐτές καταχωρίζουν τίς σημερινές τάσεις καί τίς ἐπεκτείνουν στό μέλλον σά νά ἐπρόκειτο γιά ἀμετάβλητα δεδομένα. Γιά νά μᾶς κάνουν νά καταναλώνουμε τρεῖς φορές περισσότερο, ἐπαφίενται στούς παραγωγούς τῶν ἀγαθῶν καί τῶν ὑπηρεσιῶν. Αὐτοί θά κατασκευάσουν γιά μᾶς τίς ἀντίστοιχες ἀνάγκες. Θά ἐπινοήσουν νέες ἐλλείψεις καί νέες σπανιότητες, νέα λούσα καί νέες φτώχειες. Θά παράγουν ἐσκευασμένα, σουτηματικά, σέ σχέση μέ τίς ἀνάγκες γιά κέρδος καί αὐξηση. Αὐτοί ἔχουν στήν ὑπηρεσία τους στρατηγούς γιά τήν προώθηση τῶν πωλήσεων πο ὅθι κινητοποιήσουν τά πιά μυστικά ἐλατήρια γιά νά ἐπιβάλλουν τά προϊόντα τους μέ τά σύμβολα πού τά καλύπτουν.

Νάμαστε λοιπόν κατατοπισμένοι: ὁ καταναλωτής βρίσκεται στήν ὑπηρεσία τῆς παραγωγῆς, πού πρέπει νά ἐγγυηθεῖ τά ἀνοίγματα πού τοῦς διαφημίζει· πρέπει νά ἔχει τίς ἀπαραίτητες ἀνάγκες γιά νά ἐπεκτείνει τίς πωλήσεις μέ μεγάλο κέρδος. Αὐτές οί ἀνάγκες προκύπτουν δοσμένες. Είναι ἀπαραίτητο. Ἄν ἡ κοινωνία πρέπει νά διαιωνιστεῖ, οί ἀνισότητές τῆς θ' ἀναπαραχθοῦν, οί μηχανισμοί κυριαρχίας τῆς θά παραμείνουν ὅπως ἔχουν.

Οί προβλέψεις γιά τήν κατανάλωση πού προσανατολίζουν τήν οικονομική δραστηριότητα βασίζονται πάντα σ' αὐτή τήν ὑπόθεση: ἡ κοινωνία δέν θά ὀποσταί βαθείς μεταβολές, κι οὔτε κᾶν ὁ τρόπος τῆς παραγωγῆς, τῆς κατανάλωσης καί τῆς ζωῆς. Θά ὑπάρχουν πάντα πλούσιοι καί φτωχοί, κόποιος πού θά υπακούει καί πού διατάζει, ὑπόγειοι σιδηρόδρομοι ὅπου θά σχηματίζονται εὐρές καί μισο - ἄδεια «CONCORD». Θά συνεχίσουμε νά διαζήμαστε, γιά νά μήν βρισκουμε οὔτε τόν καιρό οὔτε τό γούστο γιά αὐτόνομη δραστηριότητα. Δέν θά ἔχουμε τήν ἐπιθυμία οὔτε τήν ἐξουσία νά σκεφτόμαστε τίς ἀνάγκες μας, νά συζητάμε μέ τοῦς ἄλλους γιά καλύτερους τρόπους ἱκανοποίησης των καί νά καθορίζουμε κυριαρχικά τίς ἀντίστοιχες συλλογικές ἐπιλογές.

Οί οικονομικές προβλέψεις δέν εἶναι οὐδέτερες. Ἄντανακλῶν τή σιωπηρή πολιτική ἐπιλογή πού διαιωνίζει τό σύστημα ὅπως αὐτό ἔχει. Αὐτή ἡ ἐπιλογή δέν ἔχει τίποτα τό κοινό μέ τήν ἀντικειμενικότητα καί τήν αὐστηρή ἐπιστημονι-

κότητα. Η σημερινή κοινωνία δεν είναι η μόνη δυνατή και το μοντέλλο λειτουργίας της δεν είναι μιά απόλυτη αντικειμενική αναγκαιότητα.

Μιά ιδέα πολιτικά ανατρεπτική : παραγωγή και κατανάλωση νά ξεκινούν από τις ανάγκες

Έχουμε λοιπόν το δικαίωμα νά άρνηθούμε τις έπίσημες προβλέψεις και τις αναγκαιότητες από τις όποιες προέρχονται. Μά χρειάζεται νά έχουμε τή συνεδηση πώς αὐτή ή άρνηση είναι έπίσης ή άρνηση τής καθεστυκίας κοινωνικής τάξης, μιά πολιτική άρνηση. Η ιδέα πώς παραγωγή και κατανάλωση μπορούν νά αποφασίζονται παίρνοντας σά βάση τις ανάγκες είναι πολιτικά ανατρεπτική. Αυτό προϋποθέτει, τελικά, πώς αὐτός πού παράγει, και πού καταναλώνει, μπορεί νά συνεγώνεται, νά σκέπτεται και νά αποφασίζει κυριαρχικά. Αυτό προϋποθέτει μιά κοινωνία στην όποία έχει έξαλειφτεί ή καπιταλιστική έξουσία πού λαμβάνει τις αποφάσεις και ή τού Κράτους στό θέμα τών επενδύσεων και τής παραγωγής, τής ανανέωσης και τής έμπορευματικής πολιτικής. Αυτό προϋποθέτει, τελικά, μιά οικονομική διαχείριση μέ τό σκοπό νά ίκνοπριούνται στό μεγαλύτερο δυνατό βαθμό οι ανάγκες μέ τή μικρότερη δυνατή έξργασία, μέ τό μικρότερο δυνατό κεφάλαιο και μέ λιγότερες φυσικές πηγές.

Αὐτός ό σκοπός είναι ή ριζοσπαστική άρνηση τής καπιταλιστικής λογικής. Συνεπάγεται τή θέληση τής επιδίωξης τής μεγαλύτερης ίκνοποίησης μέ τό έλάχιστο τής παραγωγής. Μιά τέτοιου είδους αναζήτηση μεγαλύτερης άποτελεσματικότητας, και έπομένως μεγαλύτερης οικονομίας, είναι έτσι ξένη πρὸς τήν καπιταλιστική λογική τής όποίας ή μακρο - οικονομική θεωρία δεν είναι ούτε καν σέ θέση νά ύπολογίσει τις σχετικές οικονομίες. Ένώ, μέ τή κοινή σημασία, οι οικονομίες είναι παραγωγή και κατανάλωση πού μπορούν νά άπορευθοῦν, και έπομένως χρόνος και κόπος πού άποταμιεύονται χάρη σέ μιά πιό άποτελεσματική διαχείριση· οι οικονομίες αὐτές εμφανίζονται σά διαγράμματα τής λογιστικής τά όποία επανέχουν τή κατανάλωση τών φαρμάκων και τό 'Ακαθάριστο Έθνικό Προϊόν, τή ποσότητα τών άγαθών και τών διαθέσιμων ύπηρεσιών γιά τόν πληθυσμό.

Ανακλύπτουμε έδώ μέ ποιό τρόπο διαστρεβλώνονται οι έπίσημοι μέθοδοι προβλέψεις και οι ύπολογισμοί. Λογαριάζουν σάν έθνικό πλοῦτο όποιαδήποτε αύξηση τής παραγωγής και τών κεκτημένων, συμπεριλαμβανομένης τής αύξησης τής παραγωγής τών χαμένων συσκευασιών, τών μηχανικών και μεταλλικών άπορριμάτων σά μπάζα, τών καμμένων χαρτιών μέ τά ύπολείμματα, τών φαρμάκων και μή έπανορθωσίμων σκευών, τά ίατρικά ύλικά και τις θεραπείες γιά άκρωτηριασμένους στή δουλειά και στό δρόμο. Οι καταστροφές δικαιολογούνται έτσι από τόν πλοῦτο, άφού όλο αὐτό πού έχει καταστραφεί, φθαρεί, έξαλειφθεί, χαθεί, θά πρέπει νά αντικατασταθεί και νά άποτελέσει πηγή, γιά τήν παραγωγή, τήν πώληση τών προϊόντων, πλημμύρα χρήματος, κέρδη. Λίγο διαρκούν τά αντικείμενα, περισσότερο καταναλώνονται, περνοῦν στή μύδα, πετιούνται, ακόμα πιό σπουδαίο γίνεται τό 'Ακαθάριστο Έθνικό Προϊόν κι ακόμα περισσότερο ή έθνική λογιστική θά μάς πεί πώς είμαστε πλούσιοι. Ακόμα και τά σωματικά τραύματα και οι άρρώστιες δικαιολογούνται σάν όφειλάμενα στόν πλοῦτο στήν έκταση πού αύξάνουν τή κατανάλωση τών φαρμάκων και τών θεραπειών.

Ένα οικονομικό σύστημα βασισμένο στην έλάχιστη σπατάλη

Αλλά αν παράγεται τό αντίθετο: αν ή ύγεία άποφεύγει τά ύγειονομικά έξοδα· αν τά αντικείμενα πού χαλάμε διαρκούν γιά τό μισό τής ζωής μας, δεν

περνούν στη μύδα και δέν καταστρέφονται, διορθώνονται ή μεταποιούνται: εύκολα, τότε, φυσικά, τό 'Ακαθάριστο Έθνικό Προϊόν θά μειωθεί, θά εργαζόμαστε λιγότερες ώρες, θά καταναλώνουμε λιγότερο, θά έχουμε μικρότερες ανάγκες.

Πώς αντικαθίσταται ένα οικονομικό σύστημα πού βασίζεται στην αναζήτηση της μεγαλύτερης σπατάλης μ' ένα οικονομικό σύστημα πού βασίζεται στην αναζήτηση της μικρότερης σπατάλης; Τό πρόβλημα διαρκεί περισσότερο από έναν αιώνα: είναι τό ίδιο πρόβλημα της αντικατάστασης τοῦ καπιταλισμοῦ μέ τόν σοσιαλισμό. Δεδομένου ὅτι μόνον ὁ σοσιαλισμός — δηλαδή, μόνο ένα μοντέλο παραγωγῆς ἀπελευθερωμένο ἀπό τήν κυριαρχία τοῦ μεγαλύτερου κέρδους, διαχειριζόμενο γιά τό σφιγμένο ὅλων καί ἀπό ὅλους ἐκείνους πού συμβάλλονται: — μπορεί νά προσφέρει τή πολυτέλεια τῆς αναζήτησης τῆς μεγαλύτερης ἱκανοποίησης μέ τό μικρότερο δυνατό κόστος. Αὐτός μόνο μπορεί νά πραγματοποιήσῃ τή ρῆξη τοῦ μεγαλύτερου κέρδους, τῆς σπατάλης, τῆς μεγαλύτερης παραγωγῆς καί τῆς ὑψηλότερης κατανάλωσης, καί νά τίς αντικαταστήσῃ ἡ καλή οικονομική διεύθυνση: μεγαλύτερη ἱκανοποίηση μέ μικρότερα ἔξοδα. Μόνο ὁ σοσιαλισμός μπορεί νά κάνει σήμερα ἐπενδύσεις γιά νά ἔχει αὐριο οικονομίες, δηλαδή: μέ τή πρόδλεψη τῆς πώλησης μιᾶς μικρῆς ποσότητας ἐμπορευμάτων περισσότερο ἀνθεκτικῶν γιά τά ὁποῖα τά κέρδη, μέ τή σημερινή σκέψη, θά ἦσαν κι αὐτά ἐπίσης μικρά.

Ἡ χρήση τοῦ ὅρου «σοσιαλισμός» ἐδῶ εἶναι, ἀπό τό ἄλλο μέρος, ἀκατάλληλη. Κυρίως γιά κομμουνισμό θά 'πρεπε νά μιλάμε: γιά ένα στάδιο δηλαδή στό ὁποῖο ἡ «πλήρης ἀνάπτυξη τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων» ἔχει ἤδη πραγματοποιηθεῖ καί στό ὁποῖο τό πρωταρχικό καθήκον δέν εἶναι πιά ἡ μεγαλύτερη παραγωγή ὅτε ἡ πλήρης ἀπασχόληση γιά ὅλους, μά μιᾶ διαφορετική ὀργάνωση τῆς οικονομίας στήν ὁποία ἡ πλήρης ἀπασχόληση δέν ἀποτελεῖ πιά τόν ὁρο γιά τό πλήρες εἰσόδημα ἤ, καλύτερα, στήν ὁποία ἡ κάλυψη τῶν ἀναγκῶν τοῦ καθενός εἶναι ἐγγυημένη μέ τήν ἀνταλλαγή μιᾶς ποσότητας κοινωνικῆς ἐργασίας πού καλύπτει μόνο ένα μικρό μέρος τοῦ χρόνου τοῦ καθενός.

Δυστητικά αὐτό τό στάδιο ἔχει ἐπιτευχθεῖ. Οἱ δυνατότητες μιᾶς ὀλικῆς κάλυψης τῶν ἀναγκῶν μέ τήν ἀνταλλαγή ἐνός θανείου μειωμένης ἐργασίας δέν ἐξαρτᾶται ἀπό μιᾶ ἀνεπαρκῆ ἀνάπτυξη τῶν δυνάμεων ἢ τῶν μέσων τῆς παραγωγῆς, ἀλλά, βεβαίως, ἀπό τήν ὑπέρ - ἀνάπτυξή τους. Τό σύστημα ἀναπτύχθηκε καί ἀναπαράχθηκε μόνο χάρη σέ μιᾶ ἐπιτάχυνση τῆς καταστροφῆς πού προχωροῦσε μέ ἔσα δῆματα μέ τή παραγωγή τῶν ἐμπορευμάτων: ὀργανώνοντας νέες σπανιότητες σιγά - σιγά ὥστε τό σύνολο τῶν ἀγαθῶν αὐξανόταν: καί ὑποτιμώντας αὐτά τά τελευταῖα ὅταν γινόταν γιά ὅλους προσιτά: διαιώνιζε ἔτσι τή φτώχεια μαζί μέ τά προνόμια, τή ματαιότητα μαζί μέ τόν πλοῦτο.

Οἱ μή - οικονομικές ἀξίες ξένες πρὸς τήν καπιταλιστική κοινωνία

Μ' ἄλλα λόγια, ἡ ἀνάπτυξη τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων στὸν περίβολο τοῦ καπιταλισμοῦ δέν θά ὀδηγήσῃ ποτέ στό κατώφλι τοῦ κομμουνισμοῦ, ἀφοῦ ἡ φύση τῶν προϊόντων, οἱ τεχνικές καί οἱ σχέσεις τῆς παραγωγῆς ἀποκλείουν τόσο τήν ἀδιάκοπη καί ἐστίμη ἱκανοποίηση τῶν ἀναγκῶν, ὅσο καί τή σταθεροποίηση τῆς παραγωγῆς σ' ένα ἐπίπεδο πού νά εἶναι ἀπό κοινοῦ παραδεκτό σάν ἱκανοποιητικό. Ἡ ἰδέα πὺς μιᾶ μέρα ὅλοι καί καθένας μπορούν νά κατέχουν μέ τρόπο πού νά ἱκανοποιεῖ καί πὺς ἐπομένως ἡ ἐπιδίωξη τοῦ «περισσότερου» καί τοῦ «καλύτερου» μπορεί νά παραχωρήσῃ τό δῆμα στήν ἐπιδίωξη μὴ - οικονομικῶν καί μὴ - ἐμπορευματικῶν ἀξιῶν, ἡ ἰδέα αὕτη εἶναι ξένη πρὸς τή καπι-

ταλιστική κοινωνία. Είναι αντίθετα ουσιαστική για τόν καμμουνισμό πού θά μπε-
ρέσει νά ιδιοηθεῖ σάν θετική ἄρνηση τοῦ κυριαρχοῦντος συστήματος μόνον ἂν οἱ
ἀντιλήψεις τοῦ αὐτοῦ - περιορισμοῦ, τῆς σταθερότητας, τῆς δικαιοσύνης, τῆς δω-
ρεᾶς ἐφαρμοσθῶν πρακτικά· ἂν λοιπόν θά ἀποδειχτεῖ στήν πράξη πῶς ὅχι· μόνο
μιπορόψμε νά ζοῦμε καλύτερα ἐργαζόμενοι καί καταναλώνοντας λιγότερα καί ἂν-
τιστρόφως, ἀλλά πῶς αὐτός ὁ συλλογικός βολонταριστικός περιορισμός τῆς σφαί-
ρας τῶν ἀναγκῶν μέχρι τώρα εἶναι ὁ μόνος πού ἐπιτρέπει τήν ἐπέκταση τῆς
σφαίρας τῆς αὐτονομίας, ἢ τῆς ἐλευθερίας.

Ἀπό δῶ προκύπτει ἡ σπουδαιότητα τῆς «κοινωνικῆς πειραματικῆς» νέων
τρόπων ζωῆς σέ κοινότητες, κατανάλωσης, παραγωγῆς, διανομῆς. Ἀπό δῶ ἐπί-
σης ἡ σπουδαιότητα ἐναλλακτικῶν τεχνολογικῶν λύσεων πού ἐπιτρέπουν νά κά-
νεις περισσότερα καί καλύτερα μέ λιγότερα, πού αὐτές οἱ τεχνολογίες νά ἀναπτύσ-
σονται ἀπό κοινότητες θάσης, δήμους ἢ ἐπίσης — μέσα σέ ἀναγκαστικά περιορι-
σιμένα ὅρια, ἀφοῦ ἐξακολουθοῦν νά παραμένουν στόν περίβολο τοῦ σημερινοῦ συ-
στήματος — ἀπό δημόσιες πρωτοβουλίες.

Ποῖς μπορεῖ νά προωθήσει ἐναλλακτικές τεχνολογικές λύσεις;

Τό Κράτος, ὅπως ἄλλως τε τό κεφάλαιο, εἶναι ἀπολύτως σέ θέση, τελικά,
νά προωθήσει κάποιες ἐναλλακτικές τεχνολογικές λύσεις καί κάποιες μορφές ἀπο-
ταμίευσης τῆς ἐνέργειας καί τῶν πηγῶν. Ἡ σημασία τῶν δημόσιων πρωτοβου-
λιῶν σ' αὐτό τό πεδίο εἶναι προφανῶς πολύ διαφορετική, σήμερα, ἀπό τήν «κοι-
νωνική πειραματική»: κατέχουν τή λειτουργία νά διευκολύνουν πρὸς ἄλλη κα-
τεύθυνση τήν ἀνάπτυξη τῆς βαριάς τεχνολογίας καί τῶν νέων μορφῶν κυριαρ-
χίας καί κοινωνικοῦ ἐλέγχου.

Ποιά ἐνέργεια; Ποῖς πολιτισμός;

Ἀπαιτοῦνται ἑκατομύρια γιά τήν κατασκευή ἐνός νέου πρωτότυπου πυρηνικοῦ ἀνι-
δραστήρα· μόνο ἡ ἡ ἀνάληψη γιά τήν ἀσφάλεια ἀπέτετε ἑκατομύρια ὥρων ἐργασίας. Ἡ πολ-
υπλόπρη τῶν ἐλέγχων μπορεῖ νά προλάβει τίς ἀτέλειες τῆς κατασκευῆς μά τήν καθιστᾷ
ἐξαιρετικά σένθετη καί γραφειοκρατική. Τό δημιουργικό πνεῦμα ὀφείλει νά ἐξαφανιστεῖ
μπροστά στή βαρότητα τῆς οργάνωσης.

Ἡ διδασκαλία τῶν ἡλιακῶν τεχνολογιῶν, ἀντιθέτως, ἐπιτρέπει σποδὺς ἐπινοητές νά πειρα-
ματισθοῦν καί νά δυναμώσουν τό ταλέντο τους. Ἀπό δῶ προκύπτει ἕνας δημιουργικός ἀνα-
δρασμός κι ἐπομένως μιὰ γρήγορη αὔξηση τῆς κλίσης πρὸς τίς ἡλιακές τεχνολογίες. Κάθε
μέρα ἀποκαλύπτει νέες ἐξόδους πρὸς τήν ἀπλοστοτεση, τή μείωση τῶν ἐξόδων καί τή τε-
λειοποίηση τῆς λειτουργίας σέ τοπικές συνθήκες.

Στήν κοινωνία μας ἑκατοντάδες χιλιάδων πολιτῶν ἔχουν ἕνα τεχνικό καί ἐπιστημονικό
χαρακτηρισμό. Ἡ ἡλιακή τεχνολογική ἐπανάσταση διαθέτει τήν ἱκανότητα νά μᾶς θυμῇσει
πῶς ἡ πραγματική δύναμη μιᾶς τέτοιας κοινωνίας ἀποδεδεινύεται μόνον ὅταν τὰ συστατικά
τῆς ἔχουν τή δυνατότητα νά ἀποδείξουν αὐτό πρὸς γνωρίζουν νά κάνουν.

FRANK VON HIPPEL καί ROBERT WILLIAMS, RINCETON UNIVERSITY
(Ἀπόσπασμα ἀπὸ τό «TOWARD A SOLAR CIVILIZATION», BULLETIN OF THE A-
TOMIC SCIENTISTS, Ὀκτώβρης 1977).

Ὁ ἐξαρτημένος χαρακτήρας τῶν δημόσιων πρωτοβουλιῶν στό σημερινό
κράτος δέν πρέπει νά ὀδηγήσει οὔτε στήν ἀπλοϊκή καί εὐκολη καταδίκη τους

οὔτε νά θεωρεῖ πῶς ἡ ρήξη μέ τό σημερινό σύστημα θά ολοκληρωθεῖ μέ μιὰ ὀλική ἐξαφάνιση τοῦ Κράτους.

Οἱ σημερινές πρωτοβουλίες τῆς ἐναλλακτικῆς τεχνολογικῆς λύσης ἀξιοποιοῦν, ἀντίθετα, μιὰ προσεκτική κριτική εἰτε ἐκείνου πού ἀποκαλύπτεται εἰτε ἐκείνου πού κρύβεται. Ἀποκαλύπτουν ἐναλλακτικές λύσεις πού εἶναι δυνατές ἀντί τοῦ σημερινοῦ μοντέλου ἀνάπτυξης, πού καταφέρει ὁμως νά τίς καμουφλάρει. Τά γαλλικά προγράμματα γιά τήν ἡλιακή ἐνέργεια, γιά παράδειγμα, φανερώνουν εἰτε τή δυνατότητα τῆς τεχνικῆς καί οἰκονομικῆς πραγματοποιήσεως μιᾶς ἀποκεντρωμένης ἐνεργειακῆς παραγωγῆς στό ἐπίπεδο τῆς γειτονίας, τοῦ δήμου ἢ τοῦ γαλακτοκομείου, εἰτε τήν ἄρνηση τοῦ Κράτους νά ἐπωφεληθεῖ ἀπ' αὐτές τίς τεχνικές.

Τό γεγονός πῶς αὐτές ἀναπτύσσονται στήν οὐσία ἀπό ὁμάδες ἀγωνιστῶν, σάν ἀπαραίτητα ἐργαλεία μιᾶς ἄλλης λύσης γιά τή κοινωνία, δέν σημαίνει πῶς εἶναι δυνατό νά θριαυιδεύσει μέ τήν ἀπουσία ὁποιασδήποτε πολιτικῆς ἀναφορᾶς. Ἄν ὁ χρόνος πού τά ἄτομα παρμιελοῦν γιά νά παράγουν ὅλο τό ἀπαραίτητο πρέπει νά μειωθεῖ στό ἐλάχιστο, τό ἴδιο ὅπως καί ἡ ἐξάρτησή τους ἀπό τή τύχη καί τίς συνθήκες τῆς τοπικῆς τάξης, ἡ κοινωνικοποίηση τῆς παραγωγῆς τοῦ ἀπαραίτητου καί ἡ κεντρική ρύθμιση τῆς διανομῆς καί τῶν ἀνταλλαγῶν, παραμένουν ἀναγκαῖα.

Ἡ σφαῖρα τῆς ἀνάγκης, κι ἐπομένως ὁ ἀναγκαῖος κοινωνικά χρόνος ἐργασίας, μποροῦν νά μειωθοῦν στό ἐλάχιστο μόνο μέ τή συγκαμιδή καί τίς ἀποθηκεύσεις: δηλαδή μέ μιὰ ἀρθρωμένη σχεδιοποίηση. Τό κοινωνικό εἰσόδημα γιά τή ζωή, ἐγγυημένο γιά τόν καθένα μέ 20.000 κοινωνικά ἀναγκαῖων ὥρων ἐργασίας — πού κάθε πολίτης θά μπορούσε ἐλεύθερα νά υποδιαιρέσει σέ πολλά τμήματα, μέ τρόπο συνεχῆ ἢ ἀσυνεχῆ, σ' ἓνα ἢ σέ πολλαπλά πεδία δραστηριότητος — ὅλο αὐτό εἶναι δυνατό νά πραγματοποιηθεῖ μόνο ἂν ὑπάρχει μιὰ κεντρική δομή ρύθμισης καί ἀνταμιώσεως, δηλαδή τό Κράτος.

Νά μειωθεῖ στό ἐλάχιστο ἡ ἀναγκαστική ἐργασία

Ἡ ἀπάντηση στό καπιταλιστικό σύστημα δέν εἶναι λοιπόν οὔτε ἡ ἐπιστροφή στήν οἰκιακή οἰκονομία καί στήν αὐταρχία τοῦ χωριοῦ; οὔτε ἡ ολοκληρωτική κοινωνικοποίηση καί σχεδιοποίηση ὅλων τῶν δραστηριοτήτων; συνίσταται, ἀντιθέτως, στήν ἐνιαία κοινωνικοποίηση τῆς σφαῖρας τῆς ἀνάγκης γιά νά μπορέσει νά μειωθεῖ στό ἐλάχιστο, στή ζωή τοῦ καθενός αὐτό πού χρειάζεται νά κάνει, ἐκὼν ἄκων, καί νά ἐπεκταθεῖ στό μάξιμουμ, ἡ σφαῖρα τῆς ἐλευθερίας, δηλαδή τῶν αὐτόνομων δραστηριοτήτων, συλλογικῶν ἢ ἀτομικῶν.

Χρειάζεται ὁμοια νά ἀποκρουσθεῖ ἡ ἀντίληψη σύμφωνα μέ τήν ὁποία τά ἄτομα ἐπαφίενται ὀλοκληρωτικά στό Κράτος καί σύμφωνα μέ τήν ὁποία κάθε ξεχωριστό ἄτομο φορτώνεται τίς ἀνάγκες τῆς λειτουργίας τῆς κοινωνίας στό σύνολό της. Ἡ ταυτοποίηση τοῦ ατόμου μέ τό Κράτος καί τῶν ἀπαιτήσεων τοῦ Κράτους μέ κείνες πού ἀφοροῦν τήν ἀτομική εὐτυχία ἀποτελοῦν τίς δύο ὁψεις τοῦ ὀλοκληρωτισμοῦ.

Ἡ σφαῖρα τῆς ἀναγκαιότητας καί ἡ σφαῖρα τῆς ἐλευθερίας δέν συμπίπτουν. Ὁ Ὅτιος ὁ Μάρξ τό διαβεβαίωσε στό τέλος τοῦ τρίτου τόμου τοῦ Κεφαλαίου. Κυρίως γι' αὐτό, ἡ ἐπέκταση τῆς σφαῖρας τῆς ἐλευθερίας προϋποθέτει ὅτι ἡ σφαῖρα τῆς ἀναγκαιότητας εἶναι σαφέστατα περιορισμένη. Ἡ μοναδική λειτουργία ἐνός καμμουνιστικοῦ Κράτους εἶναι ἡ διαχείριση τῆς σφαῖρας τῆς ἀναγκαιότητας (πού εἶναι ἐπίσης ἐκεῖνη τῶν κοινωνικοποιημένων ἀναγκῶν) μέ τρόπο τέτοιο πού νά τήν ἐλαχιστοποιεῖ διαρκῶς καί νά δημιουργεῖ συνεχῶς μεγαλύτερους χώρους αὐτονομίας.

Η ΑΡΙΣΤΕΡΑ ΚΑΙ Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΤΗΝ ΟΛΛΑΝΔΙΑ

Η WISE δημιουργήθηκε σε μία συνέλευση που συνήλθε στο "Αμστερνταμ" το Νοέμβριο του 1977 με τη συμμετοχή 150 προσώπων που προέρχονταν από τα αντι - πυρηνικά κινήματα και τα κινήματα για μία εναλλακτική ενέργεια απ' όλο το κόσμο. Ο σκοπός της WISE είναι να προσφέρει μία πληροσσία στα κινήματα σε κάθε μέρος του κόσμου, να παρέχει πληροφορίες που να είναι σε θέση να τροφοδοτήσουν την πράξη, όχι μόνο στην αντιπυρηνική πάλη αλλά επίσης σ' όλες τις άλλες μορφές ενέργειας. Έδω προσθέτουμε τη διακήρυξη των προθέσεων που υιοθετήθηκε από την WISE τη στιγμή της ίδρυσής της.

1. Το περιβάλλον, η κατάσταση του Κινήματος και τα αίτια μιας ύπηρεσίας

Η αντιπολίτευση στην ατομική ενέργεια αποτελεί την πηγή ενός υπερεθνικού κινήματος, σαν την πιο προχωρημένη εκδήλωση, το πιο εδρό κίνημα γνώμης που είναι αντίθετο στις τεχνοκρατικές, συγκεντρωτικές, αυταρχικές και αντιδημοκρατικές μορφές της κοινωνίας. Η δύναμη και η πρωτοτυπία αυτού του κινήματος συνίσταται στην άμεση δέσμευση των πολιτών, που μέχρι τώρα παρέμεναν αδρανείς και σιωπηλοί, να πάρουν μέρος σε αποφάσεις που είναι σοβαρές στις συνέπειές τους γι' αυτούς.

Όσοι οι δυνάμεις που δραστηριοποιούνται προς την κατεύθυνση της πυρηνικής έπιλογής (διομηχανία, κενδρνήσεις) έχουν ήδη ενεργοποιηθεί σε παγκόσμιε επίπεδο και υπάρχει επομένως τώρα που το κίνημα οργανώνεται και παρασκευάζεται ή ανάγκη για ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειριών που να είναι σε θέση να προκαλέσουν μία αποτελεσματική και συντονισμένη δραστηριότητα.

Μία ανταλλαγή πληροφοριών είναι επίσης απαραίτητη για την ανάπτυξη της θετικής δράσης του κινήματος στο να εισάγει σχέδια εναλλακτικών ενεργειακών λύσεων (άνανεώσιμες πηγές ενέργειας, εναλλακτικές δομές κατανάλωσης της ενέργειας).

2. Λειτουργίες της ύπηρεσίας

Νά ύπηρετεί το κίνημα, ιδιαίτερα μέσω της μετάδοσης πληροφοριών και της προαγωγής άμεσων σχέσεων.

Δεδομένου του περιορισμένου αριθμού των διαθέσιμων πηγών, πέρα από την ανάγκη της σαφήνειας, ο χώρος της δράσης του κινήματος περιορίζεται από την ενέργεια, θεωρημένη με τη πιο πλατιά έννοια του όρου για παράδειγμα, δραστηριότητα και μέθοδοι δράσης του αντιπυρηνικού κινήματος, επιπτώσεις από τη χρήση διαφόρων μοντέλων παραγωγής και κατανάλωσης της ενέργειας στην άπασχόληση, παγκόσμιες δραστηριότητες της πυρηνικής διομηχανίας...

Πρώτος σκοπός είναι να έγρηθεί μία πλημύρα πληροφοριών που να μπορούν να λειτουργήσουν στις δραστηριότητες που αναλαμβάνονται: ελικό για τη νομική ή πολιτική παρουσίαση στις αντιπυρηνικές ύποθέσεις, συγκεντρωμένες εμπειρίες της χρήσης εναλλακτικών ενεργειών, ειδήσεις για τους αντίκτυπους των πυρηνικών κέντρων, τους κινδύνους, τα διάφορα πρόβλήματα, κλπ.. Η πληροφορία θά προσφέρεται με τέτοιο τρόπο ώστε να προσφέρει απάντηση ή ειδικές ερωτήσεις και να χρησιμεύει σε δημόσιες διενθετήσεις.

Θά διατηρηθεί ή άρχή της άφορνης του μονοπωλίου ή της συγκέντρωσης της πληροφορησης. Η ύπηρεσία θά προσπαθήσει να προωθήσει και να διευκολύνει τις άμεσες σχέσεις και την ανταλλαγή πληροφοριών στο έσωπενικό του κινήματος ανεξάρτητα από τα γεωγραφικά όνορα, γλωσσικά, πολιτιστικά, πολιτικά ή άλλα, δίχως να συγκεντρωποιεί και να καναλιζάρε τις σχέσεις.

Ἡ ἑπηρεσία ὀφείλει νά ἔχει τήν ἀπαραίτητη εὐκαιρία ποῦ θά τῆς ἐπιτρέψει νά ἱκανοποιήσει τίς ἄμεσες ἀνάγκες τοῦ κινήματος (γιά παράδειγμα, σχέσεις, παρεμβάσεις στόν παγκόσμιο τόπο, μέ τήν εὐκαιρία τῆς προετοιμασίας διεθνῶν ἐκδηλώσεων). ἀλλά αὐτό δέν θά πρέπει μέ κανένα τρόπο νά τήν ἐμποδίζει νά ἐκκληρώνει τήν ἐποχρέωσή της νά ἐπηρεάσει τήν ὁλότητα τοῦ κινήματος σέ παγκόσμια ἔλιμακα.

4. — ΕΥΡΩΠΗ: Η ΣΤΡΑΤΙΚΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

ΕΝΑ ΤΡΑΙΝΟ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΦΟΠΛΙΣΜΟ ΑΝΑΤΟΛΗΣ — ΔΥΣΗΣ

Βέβαιοι γιά τήν άμεση άναγκαιότητα τοῦ άφοπλισμοῦ, εἴμαστε αντίθετοι ἐδῶ καί πολλά χρόνια στόν μιλιταρισμό, ὁργανώοντις λίγο πολύ παντοῦ διάφορες μορφές μή - βίαιης ἀντίστασης καί πολυάριθμες τοπικές ἐκδηλώσεις, ἐθνικές καί διεθνείς. Αὐτή ἡ βαθιά πίστη δέν μπορεί νά μᾶς ὀδηγήσει σέ ἀποτελέσματα ἄν δέν ἀσχοληθοῦμε ἄμεσα μέ συγκεκριμένες χειρονομίες, φανερές πού νά μπορούν νά συντελέσουν στήν κατάκτηση τῆς συνείδησης καί σέ μιᾶ μεγαλύτερη κινητοποίηση. Ἡ ἐμπειρία μᾶς ἀποδεικνύει πῶς ἡ τοπική καί ἐθνική ἐργασία μας μπορεί νά ἐνισχυθεῖ σ' ἀξιόλογο βαθμό ἀπό διεθνείς πρωτοβουλίες πού ἀποβλέπουν στό νά καταστήσουν ἄμεσους πρωταγωνιστές τοῦς λαοῦς καί τή θέληση τους γιά εἰρήνη. Στήν Ἀνατολή ὅπως καί στή Δύση συγκρονηθήκαμε μέ τήν πολιτική τῶν συντασπισμῶν πού κατευθύνεται πάνω στά κεφάλια μας καί μ' ἓνα φόβο σφοδρά διαδεδομένο μεταξὺ τοῦ πληθους. Εἶναι ἐπείγον νά βροῦμε τίς κατάλληλες μορφές τῆς δράσης γιά νά γκρεμίσουμε τοῦς παλιούς μύθους πού δικαιολογοῦν τή στρατικοποίηση. Εἶναι ἐπείγον - μιᾶ ἐπείγ - ἐθνική δράση πού ἀναντίρρητα συνδέει Ἀνατολή καί Δύση, πού ἐξελλίσσεται καί στά δύο μιλιά. Ἐμεῖς προτείνουμε λοιπόν στοῦς ἀντιμιλιταριστές καί στοῦς εἰρηνοτές ὅλων τῶν εὐρωπαϊκῶν χωρῶν νά ἐνωθοῦν μέ μᾶς αὐτό τό καλοκαίρι γιά νά φτιάξουμε ἓνα «τραῖνο γιά τόν άφοπλισμό» πού θά συνδέει τίς Βρυξέλλες (ἐδρα τοῦ NATO) καί τή Βαρσοβία (ἐδρα τοῦ συμφώνου τῆς Βαρσοβίας), καί πού θά σταθμεύσει σέ κάθε χώρα, γιά νά εὐαισθητοποιήσει στό μᾶξιμονι τή διεθνή κοινή γνώμη.

Αὐτοί εἶναι οἱ σκοποὶ τῆς δράσης:

1) Ἀφοπλισμός κάθε μιᾶς ἀπ' τίς χώρες μας· 2) κατάργηση τῶν στρατιωτικῶν συμφώνων, ἰδιαίτερα τοῦ NATO καί τῆς Βαρσοβίας· 3) μεταρροπή τῶν ἐξόδων καί τῶν στρατιωτικῶν δομῶν σέ δαπάνες καί δομές κοινωνικοῦ τέπου, κατάργηση τῶν δομῶν τῆς οικονομικῆς καταπίεσης σέ παγκόσμια κλίμακα.

Jean Fabre

ΕΙΡΗΝΗ, ΜΗ - ΒΙΑΙΗ ΑΜΥΝΑ, ΤΕΡΡΟΡΙΣΜΟΣ

Συζήτηση μέ τόν Johann Galtung

ΕΡΩΤΗΣΗ — Τοῦς θιασῶτες τῆς μή βίας μέμφονται συχνά ἐπειδὴ ἐνδιαφέρονται μόνο γιά τήν άμεση βία: τοῦς πολέμους, τή κούρσα τῶν ἐξοπλισμῶν, τίς ἐπαναστάσεις. Στό μεγαλύτερο μέρος τῶν κειμένων σας σεις ἐπιμένετε ἀντίθετα στήν ἀντίληψη τῆς δομικῆς βίας. Μά εἶναι δυνατό νά τήν ὀρίσετε; νά τήν ἀποδώσετε μ' ὅρους ποσοτικούς;

GALTUNG — "Εφθασα σ' αυτή την αντίληψη χρησιμοποιώντας ως ένα σημείο τή προβληματική του GANDHI. Όταν ήμουν νέος έγραφα, μαζί μ' ένα νεογνό φιλόσοφο, τό πρώτο μου διδρίο «Γιά τήν πολιτική ήθική του GANDHI». Μά άκολούθησα έπίσης μιάν άλλη μέθοδο, στήν προσπάθειά μου νά λύσω ένα πρόβλημα πολύ γενικό στήν «Αναζήτηση τής Ειρήνης»: μέ ποιά τρόπο συνδέονται τά προβλήματα πού άφορούν τήν άμηση δία μέ κείνα πού άφορούν τήν εκμετάλλευση ανθρώπου πάνω σ' άνθρωπο; Γιά μένα, είναι άπαράδεκτη ή ιδέα πώς ό θάνατος πού οφείλεται σ' ένα τουφεκισμό είναι διαφορετικής φύσης από τό θάνατο πού οφείλεται στή σπάνη (άγαθών), γιά παράδειγμα. Η αντίληψη τής «δαμικής δίας» είναι λοιπόν μιá αντίληψη - γέφυρα: είναι μιá γέφυρα ανάμεσα στό δασίλειο τής ειρήνης (δίας) και κείνο τής δικαιοσύνης (εκμετάλλευση).

Πρόκειται γιά μιá αντίληψη πολύ άνοιχτή: δέν βλέπω πώς θά ήταν δυνατό νά άποδώσουμε μέ ποσοτικούς όρους όλο αυτό πού περικλείει. Μπορούμε νά προσπαθήσουμε νά καθορίσουμε έτσι τή δομική δία: όλο αυτό πού είναι αίτία μιás διαφορής ανάμεσα στή πραγματική ζωή και στή δυνητική ζωή. Άλλά μόνον ό πρώτος όρος, ή πραγματική ζωή, είναι πολύ γνωστός: ό δεύτερος, ή «δυνητική» ζωή (δηλαδή εκείνη πού θά μπορούσαμε νά ζήσουμε άν δέν ύπηρχε ή δομική δία) είναι, έξ' όρισμού, έλάχιστα γνωστή: ή διαφορά δέν είναι έπομένως μετρήσιμη. Μπορούμε όμως νά μετρήσουμε μιάν όψη πραγματικά ποσοτική αυτής τής δαμικής δίας ξεκινώντας από μιάν αντίληψη σάν αυτή, τής «ελπίδας γιά ζωή»: γνωρίζουμε τελικά ότι μπορούμε νά επιμηκύνουμε τόν μέσον όρο ζωής ως τά 75 χρόνια. Αυτή είναι ή πραγματικότητα σέ μερικές χώρες και σέ μερικές κοινωνικές τάξεις. Έπομένως, άν ύπάρχει ένας πληθυσμός στόν όποίο ή έλπίδα τής ζωής είναι μονάχα τριάντα πέντε χρόνια και πώς αυτό οφείλεται σέ μιá κοινωνική αίτία, θά μπορούσαμε νά πούμε πώς αυτή είναι ή δομική δία. Καί ή διαφορά ανάμεσα στίς δύο έλπίδες ζωής, τής πραγματικής κι αυτής πού θά μπορούσε νά είναι, μάς δίνει τό μέτρο τής ποσότητας τής δαμικής δίας τής όποίας αυτή ή κοινωνία είναι τό θύμα. Μά είναι έπίσης άπαραίτητο ν' άποδείξουμε άλλα πράγματα: δέν άρκει τελικά νά όρούμε μιάν αίτία σ' αυτή τή κατάσταση των πραγμάτων, είναι έπίσης άπαραίτητο ν' άποδείξουμε πώς αυτή ή αίτία ήταν αναπόφευκτη, πώς δηλαδή αυτός ό άκρωτηριασμός τής έλπίδας γιά ζωή θά μπορούσε νά είχε άποφευχθεί σέ μιάν άλλη κοινωνική δομή. Παίρνουμε γιά παράδειγμα τή Κούβα: ή μέση διάρκεια ζωής αύξήθηκε πολύ μετά τή πτώση του BATISTA, κι αυτό δείχνει πώς ό ύψηλός δείκτης τής θνησιμότητας πού ίσχυε προηγουμένως ήταν αναπόφευκτος σέ μιάν άλλη κοινωνική δομή...

Μά θά ήθελα νά υπογραμμίσω τό γεγονός πώς αυτή είναι μόνο μιá όψη τής δαμικής δίας, αυτή πού μπορεί νά δοθεί ποσοτικά. Όλο αυτό πού άφορά τίς μή - υλικές ανάγκες, τήν εξέλιξη του ανθρώπου, τήν έλευθερία θά μπορούσε νά παραδοθεί στήν εξέταση, σά μή δυνάμενο νά άποδοθεί ποσοτικά.

ΕΡΩΤΗΣΗ — Αυτό πού έσείς όνομάζεται «δομική δία» είναι αυτό πού συνήθως άποκαλούμε εκμετάλλευση, άδικία, καταπίεση, κλπ... Έπιλέγοντας δολονταριστικά τόν όρο «δία», σεις διαβεβαιώνετε πώς ύπάρχει ένας σύνδεσμος ανάμεσα σ' όλ' αυτό και στήν άμηση δία: δέν είναι ίσως αυτός ένας τρόπος σχετικοποίησης των προβλημάτων πού τίθενται από τήν άμηση δία, ή δικαιολόγησης τής χρήσης τής άμησης δίας ενάντια στή δαμική δία;

GALTUNG — "Ενας γερμανός πολύ δεξιός έγραφε πρόσφατα ένα άρθρο έναντιόν μου στό όποίο μέ κατηγορεί ότι είμαι ένας από τούς «προπαγανδιστές» του τερρορισμού, έξ' αίτίας τής αντίληψής μου γιά τή «δομική δία». Σύμφωνα μ' αυτόν εισήγαγα μιάν ισοδυναμία ανάμεσα στή δαμική δία και στήν άμ-

ση θία, αφού και οι δυο μπορούν να καταμετρηθούν μ' όρους της «απόλειας της ζωής». Αυτό θα δικαιολογούσε τη προσφυγή στην άμεση θία για να εξαφανίσει τη δαμική θία. Η δική μου θέση είναι διαμετρικά αντίθετη, Έγώ πιστεύω πώς πριν απ' όλα χρειάζεται ν' αναζητήσουμε όλες τις μή - θίαιες μεθόδους για να εξαφανίσουμε τη δαμική θία. Υπάρχουν για τό σκοπό αυτό μορφές δράσης που μπορούν να συνοψιστούν σε πέντε σημεία: συνειδητοποίηση, κινητοποίηση, αντιπαράθεση, μή - θίαρη πάλη (κοινωνική ανυπακοή, μή συνεργασία, κλπ) οικοδόμηση παράλληλων δομών.

Παραδέχομαι όμως πώς υπάρχουν καταστάσεις στις όποιες όλ' αυτό μένει ατελεσφόρητο και στις όποιες ίσως υπάρχει ή δυνατότητα για μιá προσφυγή στην άμεση θία. Τό παραδείγμα της Νότιας 'Αφρικής είναι παταγώδες. Μά υπάρχουν εκεί τουλάχιστον τρεις συνθήκες: πώς ή δαμική θία επιτυγχάνει; Ένα επίπεδο άφορητο και πώς σ' αυτό τό σημείο υπάρχει διάχυτη ή συνειδηση. Τώρα για ότι αφορά τή Νότια 'Αφρική υπάρχει συγκατάθεση, αλλά δέν υπάρχει για ότι αφορά τήν 'Ομοσπονδιακή Γερμανία: είναι άτοπο αυτό που οι τροροιστές λένε πώς δηλαδή ή Γερμανία είναι ή πιο θίαρη κοινωνία που υπάρχει. Δεύτερο, στη πράξη, χρειάζεται ή θέση της άμεσης θίας να έχει ελαττωθεί στό ελάχιστο. Πέραν αυτού απαιτούνται ζωτικοί λόγοι για να θεωρήσουμε πώς αυτή ή άμεση θία μπορεί να οδηγήσει σ' ένα καθορισμένο σκοπό: στην εξαφάνιση της δαμικής θίας.

Προσωπικά έχω αυτή τή θεώρηση για τή κουδανέζικη επανάσταση. "Οταν ο CHE GUEVARA είχε αλχημάλωτους, έκανε σ' αυτούς μιá μικρή διάλεξη και τούς έλευθέρωνε. 'Απέφυγε πάντοτε τις δολοφονίες. Αυτό είναι ένας τύπος μή - θίαιης σκέψης.

ΕΡΩΤΗΣΗ — Αυτές οι διαθεβαιώσεις θα μπορούσαν να συζητηθούν περίπτωση με τή περίπτωση, για να γνωρίζουμε αν υπάρχουν πραγματικές δυνατότητες για τήν εξαφάνιση της δαμικής θίας χρησιμοποιώντας τήν άμεση θία και θα μπορούσαμε να πούμε πώς σε κάποιο σημείο, όπως στη περίπτωση της Νότιας 'Αφρικής, είμαστε σύμφωνοι. Μά ανάμεσα στις αποδείξεις σας νομίζουμε ότι είναι επικίνδυνη ή χρήση που μπορεί να γίνει για να δικαιολογήσει εκ νέου τήν άμεση θία: ξεκινώντας πάντοτε από τις «εξαιρετικές περιπτώσεις» οι στρατιωτικοί όλων των χωρών επιδιώκουν να προσφέρουν μιá δικαιολογία στην προετοιμασία για τόν πόλεμο. Η έντύπωση είναι πώς έσείς αποκαθιστάται μιá «θεωρία του σωστού πολέμου», της οποίας βλέπουμε τά αποτελέσματα, στην 'Ιστορία και στις σημερινές συνθήκες του κόσμου...

GALTUNG — Τό παραδέχομαι. Μά πιστεύω πώς τό φταίξιμο δέν οφείλεται στους στρατιωτικούς: έμεις οι ίδιοι δέν πετύχαμε ακόμα να προτείνουμε πειστικές μεθοδολογίες μή - θίαιης δράσης. 'Οφείλουμε να απλώσουμε πολύ τό πεδίο της έρευνας μας. Είναι αλήθεια πώς ή μή - θία έχει απλωθεί πολύ τά τελευταία τριάντα χρόνια: μετά τόν GANDHI είχαμε μιá επέκταση του μή - θίαιου «ρεπερτόριου», που ήταν όμως έντελως ανεπαρκές. Πιστεύω πώς στά είκοσι χρόνια που έρχονται αυτό θα εξελίσσεται πολύ περισσότερο και θα τροποποιεί τις θέσεις μας. Η γκαντιανή μή θία είναι έστιασμένη στην ιδέα της «αποχώρησης» ή «άρνησης της συνεργασίας» τώρα παρατηρούμε τήν άνθηση μή - θίαιων πράξεων που έχουν περισσότερο επιθετικό χαρακτήρα, που αποδίδουν στό να καταλάβουν τό χώρο παρά να τόν εγκαταλείψουν: για παραδείγμα, οι καταλήψεις των κενών σπιτιών, των έδαφών κλπ... Σε μερικές χώρες της Βόρειας Εύρώπης, αυτές οι μέθοδοι αποδείχτηκαν νικηφόρες. Φυσικά, μπορούμε να πούμε πώς ή πάλη στρεφόταν έναντίον έξουσιών σχετικά «ήπιων» κι όχι έναντι στις στρατιωτικές χούφτες της Λαϊνικής 'Αμερικής. Μά αυτό δείχνει πώς έχουμε ακόμα πολλά να κάνουμε για να απλώσουμε τό χώρο των δικών μας μορφών δράσης.

ΕΡΩΤΗΣΗ — Ναί, μά για νά κάνουμε αὐτή τήν ἐργασία, ζηπαιτεῖται μέ μιὰ ὀρισμένη ἔννοια νά κάψουμε τίς γέφυρες: ἂν προσπαθήσουμε νά ἀναπτύξουμε τή μὴ - βία συντηρώντας στό βάθος τήν ἰδέα πῶς ὑπάρχει πάντοτε ἡ δυνατότητα ἐπανόδου στήν ἀμειση βία, δέν γίνεται ἴσως σαφές ὅτι ἀκρωτηριάζουμε σ' ἀξιόλογο βαθμὶ τὸν δυναμισμό τῶν μὴ - βιαιῶν ἐρευνητῶν καὶ ἀγωνιστῶν; Ἡ θέση σας πού κλείνει ὑπὲρ μιᾶς πιθανῆς ἐπανόδου στήν ἀμειση βία, ἀκόμα κι ἂν ἐκτίθεται μέ πολλά ἀποσιωπητικά, ἀκόμα κι ἂν θέτετε τρεῖς συνθήκες πού πολὺ σπάνια μποροῦν νά ἐνοποιηθοῦν, καθ' ἑαυτὴ δέν εἶναι ψεύτικη· εἶναι ἐπικίνδυνη γιὰ τὰ ἀποτελέσματά της, μέ τό νά ἐπινοεῖ νέα πράγματα, μέ τό νά πηγαίνει ὡς τό βάθος τῆς δυμοτικότητος τῆς μὴ - βίας, μέ τήν ἀπαραίτητη ριζοσπαστικότητα (ἀφοῦ μερικές περιπτώσεις μποροῦν νά συνεπάγονται τὸν κίνδυνο τοῦ θανάτου) εἶναι ἀνάγκη νά παραιτηθοῦμε ἀπὸ ὅποιαδήποτε ἄλλη λύση.

GALTUNG — Συμφωνῶ ἀρκετὰ μ' αὐτὴ τήν ἀντίρρηση. Μόνο θά ἤθελα νά κάμω περισσότερο σαφές πῶς ὅλοι δέν εἶναι μὴ - βίαιοι. "Ἄν ἐγώ ὁ ἴδιος ἀποφάσισα νά ἀναζητήσω μορφές μὴ - βίαιης πάλης, ὀφείλω νά γνωρίζω πῶς ἄλλοι σκέφτονται διαφορετικὰ· συμφωνῶ φυσικὰ πάνω στό γεγονός πῶς αὐτό δέν πρέπει νά ἀποτελέσει πρόβλημα γιὰ τοὺς μὴ - βίαιους ἐρευνητὲς κι ἀγωνιστὲς ὥστε νά παραιτηθοῦν καὶ νά μὴν πᾶνε ὡς τό βάθος τῆς δικῆς τους μὴ - βίας.

Πιστεύω πῶς αὐτό εἶναι ἡ σκέψη τοῦ GANDHI. Αὐτός ἔκανε πάντα διάκριση ἀνάμεσα σέ τρεῖς θέσεις: τὴ μὴ - βία τῶν δυνατῶν, τὴν περιορισμένη βία, τὴ μὴ - βία τῶν ἀδυνάτων. Γι' αὐτόν, αὐτὴ ἡ τελευταία ἦταν ἡ χειρότερη: εἶναι ἡ ὑποταγή, τό δὲ βαριέσαι...

Μὴ - βίαση ἄμυνα

ΕΡΩΤΗΣΗ — Φθάσαμε σ' ἓνα ἀπὸ τὰ θέματα πού θά μπορούσε νά εἶναι ἓνα προνομιούχο σημεῖο συνάντησης μεταξὺ ἀγωνιστῶν καὶ ἐρευνητῶν: ἡ λαϊκὴ μὴ - βίαση ἄμυνα. Διαβάζοντας τίς δημοσιεύσεις τῶν διαφόρων ἰστικτύτων γιὰ τήν «Ἀναζήτηση τῆς Εἰρήνης», ἔχω τὴν ἐντύπωση πῶς αὐτὴ ἡ ὑπόθεση, στίς ἀγγλοσαξωνικὲς χώρες, δέν εἶναι ἐντελῶς ἀγνωστὴ καὶ περιφρονημένη ἀπὸ τοὺς πολιτικούς καὶ στρατιωτικούς κύκλους ὅπως εἶναι στὴ Γαλλία...

GALTUNG — Εἶναι ἀλήθεια. "Ἐνα παράδειγμα: πρὶν δέκα χρόνια, ἔκαμα πολλὲς διαλέξεις γιὰ τὴ μὴ στρατιωτικὴ ἄμυνα σέ σκανδιναvoὺς ἀξιωματικούς. Καὶ πάντοτε μοῦ ἀπαντοῦσαν: εἴμαστε σύμφωνα μέ τὴ στρατηγικὴ σκέψη αὐτοῦ τοῦ τύπου ἄμυνας: μπορεῖ νά εἶναι ἀποτελεσματικὴ. Μά ἂν ὁ πληθυσμός ἐκπαιδεύει μ' αὐτό τό τρόπο ἄμυνας δέν θά εἶναι πιά δυνατό νά κυβερνηθεῖ! Φυσικὰ ἐγώ ἀπάντησα ἀμέσως πῶς, γιὰ μένα, δέν ἐπρόκειτο γιὰ ἀντίρρηση ἀλλὰ γιὰ κοπλιμέντο... Θυμᾶμαι ὅτι ἀντιμετώπισα τό πρόβλημα μέ τοὺς ἀρχηγούς τοῦ ἐπιτελείου τοῦ συνηθικοῦ στρατοῦ. Καὶ οἱ ἀντιδράσεις εἶχαν τὴν ἴδια μορφή στὴ Νορβηγία ὅταν ἀναπτύσσονταν ἓνα σχέδιο γιὰ τό πῶς θά μπορούσε νά εἶναι μιὰ μὴ - στρατιωτικὴ λαϊκὴ ἄμυνα: φοβόντουσαν. Οἱ σημερινὲς διχτηλώσεις ἐνάντια στήν πυρηνικὴ ἐνέργεια ἀποτελοῦν γι' αὐτοὺς μιὰ δοκιμὴ γι' αὐτό πού θά συνέβαινε ἂν ἐπιλεγόταν αὐτός ὁ τύπος τῆς ἄμυνας. Φοβοῦνται περισσότερο ἔκην πληθυσμὸ πού διαδηλώνει συμπαγέστατα παρὰ δώδεκα τερροριστές. Ὁ τερρορισμός, ἐννοεῖται, εἶναι δυσάρεστος· ἀλλὰ δέν εἶναι ὁ ἴδιος ὁ ἴστος τῆς κοινωνίας πού μπαίνει σέ συζήτηση, ὅπως θά μπορούσε νά συμβεῖ στὴ περίπτωση μιᾶς μὴ - βίαιης ἀντίστασης.

Γιὰ ὅτι ἀφορὰ τὴ Γαλλία, δέν μπορῶ νά πῶ τίποτα: πιστεύω πῶς πρέπει νά περιμένει τὴν ὥρα της. Στίς κοινωνίες πού γνωρίζω καλύτερα, ἐκείνες τῆς Βόρειας Εὐρώπης, πιστεύω πῶς ἡ ὥρα θά χτυπήσει σέ πέντε ἢ δέκα χρόνια.

ΕΡΩΤΗΣΗ — Θέλετε νά πείτε πώς σέ πέντε ή δέκα χρόνια, ή υπόθεση μιās μη - στρατιωτικῆς ἀμυνας θά ἔχει γίνει, στίς σκανδιναβικές χώρες...

GALTUNG — ...κάτι τί τό σοβαρό! Κι αὐτό θ' ἀρχίσει μέ τήν εὐαισθητοποίηση τῆς δημόσιας γνώμης. Πιστεύω πώς γεγονότα ὅπως αὐτά τοῦ Ἰράν παρακινοῦν στό νά σκεφτοῦμε, ἂν πιστέψουμε πώς ὁ ἱρανικός στρατός ἦταν ἕνας ἀπό τοὺς πιό ἰσχυροὺς στό κόσμο, καί πώς ὁ Σάχης δρέθηκε κυριολεκτικά ἀσπλος ἐνάντια στή λαϊκή συμπαγὴ θέληση πού ἐκφράστηκε δίχως ὅπλα, νικώντας στό τέλος, ὅταν ἔφτασε ἡ ὥρα.

Ἕνα ἄλλο παράδειγμα γιά τό ὅποιο εἶναι ἀπαραίτητο νά σκεφτοῦμε εἶναι κεῖνο τῆς Τσεχοσλοβακίας τό 1968. Κυρίως ἐκεῖνο τό χρόνο εἶχα τίς ἐπαφές γιά τίς ὅποιες μίλησα πρὶν μέ τὰ σκανδιναβικά στρατιωτικά ἐπιτελεία. Ἡ μη - βίαση ἀντίσταση τῶν Τσέχων ναυάγησε δεδομένου ὅτι οἱ σοβιετικοὶ εἶναι πάντα ἐκεῖ· ἀλλά, ἀπὸ τό ἄλλο μέρος, ἦταν φανερό γιά τόν κόσμο δλόκληρο πώς μιὰ τσεχοσλοβακικὴ στρατιωτικὴ ἀπάντηση ἦταν ἀπολύτως ἀδύνατη. Ἡ μη - βίαση ἀντίσταση ἐπέτρεψε τουλάχιστον σ' αὐτοὺς νά ἐπικοινωνήσουν μέ τὴ παγκόσμια κοινὴ γνώμη: ἔξ' ἄλλου, εἶναι γνωστὸ πώς πολλὰ μέσα μη - βίαιης ἀμυνας δέν χορηγοποιήθηκαν ἐπειδὴ οἱ Τσέχοι δέν ἦσαν προετοιμασμένοι...

Ἐπάρχουν λοιπὸν γεγονότα πού εἶναι ἀπαραίτητο νά τὰ γνωρίζουμε νά τὰ κατανοοῦμε ὥστε νά μεγαλώνει αὐτὴ ἡ υπόθεση, καί μετὰ, στή συνέχεια νά ἀρχίζουμε καί πάλι τὴν ἐργασία σέ βάθος: ντοκουμέντάρια, προετοιμασία, σύνθεση, κλπ...

ΕΡΩΤΗΣΗ — Λέγοντας ὅτι «πρέπει νά περιμένουμε τὴ στιγμή» καί πώς στή χώρα σας αὐτὴ θά ἔλθει σχετικὰ σύντομα, δέ νομίζετε ὅτι εἶστε λίγο αἰσιόδοξος; Τί σὰς κάνει νά τό πιστεύετε αὐτό;

GALTUNG — Στὴ χώρα μου τό 1968) ο τῆς νεολαίας ἀρνεῖται νά ὑπηρετήσει γιά λόγους συνείδησης. Κι ἂν συμπεριληφθοῦν οἱ φοιτητές, οἱ ἀριθμοὶ εἶναι ἀκόμα πιό ὑψηλοὶ: ὥστε τό 250) ο... Οἱ στρατιωτικοὶ παραπονοῦνται: ὅταν ἕνας νέος θά μπορούσε νά εἶναι ἀριστὸς ἀξιωματικός, γνωρίζουν πρὶν ἀπ' ὅλα πώς εἶναι ἀρνητὴς γιά λόγους συνείδησης! Στίς ΗΠΑ ἀντιμετωπίζουν μεγάλες δυσκολίες στή στρατολόγησι ἀνεκτῶν στρατιωτῶν καί ἀξιωματικῶν, παρ' ὅλο πού τοὺς πληρώνουν καλὰ καί παρὰ τὴν ἀνεργία! Εἶναι δυνατόν, ἐννοεῖται, νά σκεφτοῦν τὴν ἀποκατάσταση τῆς στρατεύσεως· μὰ γνωρίζουν πολὺ καλὰ, κι εἰπώθηκε μερικὲς ὁδοιμίδες πρὶν ἀπὸ ἕνα ἐκπρόσωπο τῆς στρατιωτικῆς ἀμερικανικῆς ἱεραρχίας, πώς ἡ τιμὴ πού θά πλήρωναν θά ἦταν «50.000 νέοι στή φυλακὴ κάθε χρόνο!» Γιὰ μένα αὐτὰ εἶναι σημάδια πολὺ ἐνθαρρυντικά, μολονότι γνωρίζω πώς τὰ προβλήματα δέν λύνονται ἔτσι: εἶναι τὰ σημάδια μιᾶς ἀλλαγῆς στή δημόσια γνώμη...

Πιστεύω πώς ἕνα ἄλλο θετικὸ στοιχεῖο ἀντιπροσωπεύεται στὴν ἀναπόφευκτη ἀποκέντρωση τῆς κοινωνίας. Ἔχουμε μπροστὰ μας ἀκόμα μερικὰ χρόνια συγκεντροποίησης, ἀλλὰ ἡ τάση γιά ἀποκέντρωση θά ὑπερνικήσει φυσικά, ἂν κρίνουμε ἀπὸ τὴν ἐξέλιξη τῆς σημερινῆς νεολαίας. Μιὰ ἀποκεντρωμένη κοινωνία εἶναι πολὺ πιό ἱκανὴ γιά τὴ μη - βίαση ἀντίσταση ἀπὸ μιὰ συγκεντρωτικὴ κοινωνία.

Βλέπω ἐπίσης πώς νέες ομάδες ἐνδιαφέρονται γιά τὴ μη - βία δίχως νά κάνουν χρῆση αὐτῆς τῆς λέξης. Ὅλοι ἐκεῖνοι πού βρίσκονται σ' ἀναζήτησι ἐναλλακτικῶν λύσεων γιά τὴ καθημερινὴ ζωὴ τους· πού, γιά παράδειγμα, ἔχουν ἕνα στυλ ζωῆς πού εὐνοεῖ τὴ μη - βίαση ἀντίσταση, ἀκόμα κι ἂν δέν εἶναι ἀγωνιστές, κι ἂν δέν ἔχουν συνείδηση ὅτι εἶναι ἀρνητές τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας γιά λόγους συνείδησης. Ἡ ζωὴ τους εἶναι ἤδη ἕνα εἶδος ἀμυνας ἐνάντια σέ μιὰ κοινωνία ὑπὲρ - ἀνεπτυγμένη. Αὐτὴ ἡ ἀμυνα ἔχει λοιπὸν τὰ χαρακτηριστικά μιᾶς

ἀποχώρησης: διαβάζουν λιγότερες εφημερίδες, δέν ἀναζητοῦν μιὰ κυρίαρχη θέση στή κοινωνία ἢ στή πολιτική...

ΕΡΩΤΗΣΗ — Ἀνοίγετε ἐδῶ ἓνα θάμα πού θά ἔπρεπε νά συγκεκριμένο-
ποιηθεῖ. Αὐτές οἱ νέες ἐριάδες εἶναι φυσικά βασικῆς σημασίας γιά τήν εἰσαγωγή
νέων μορφῶν ζωῆς. Μά ποιὰ εἶναι ἡ ἀποτελεσματικότητά τους στή πάλιν ἐγάντια
στούς κινδύνους τῆς σημερινῆς κοινωνίας; Θά ἦταν ἐνδιαφέρον νά γνωρίζουμε,
γιά τή Βόρεια Εὐρώπη, ποιὰ ὑπῆρξαν τά ἀποτελέσματα αὐτῶν τῶν κινήσεων:
ἀποτελέσματα πού ἀφοροῦν τίς πολιτικές ἐπιλογές, στρατιωτικές, τίς ἐνεργειακές
ἐπιλογές τῆς χώρας... Σ' ἐπὶ ἀφορὰ τῆ Γαλλίας, σέ κάθε περίπτωση, μπορούμε
νά ποῦμε πῶς μέχρι τώρα, διετάραξαν πολύ λίγο τὸ ESTABLISHMENT: ὅτι
πρόσωπα ἀπομακρύνθηκαν, πολύ καλά· ἡ ἐξουσία τοῦς ἀφῆνε νά θροῦν μὲ τὸν
ἴδιο καιρὸ τὸ θεο τῶν ἀτομικῶν ὑποδρυχίων ἔχει σχεδιασθεῖ. Ἡ MALVILLE
κτίστηκε, κλπ... Γιά τή συγκεκριμένη ἐπίσης, δέν νομίζετε ὅτι εἰστε λιγάνι
αἰσιόδοξος; Εἶναι ἀλήθεια πῶς ὑπάρχει ἓνα ἰδεολογικὸ κίνημα πού εἶναι ὑπὲρ
τῆς ἀποκέντρωσης, ἀλλὰ οἱ τεχνολογίες εἶναι πάντοτε ὅλο καὶ πλεονεκτικότε-
ρες....

GALTUNG — Ντέ φάκτο ὑπάρχει ἓνα σχίσμα, μιὰ δυνατὴ διαφορά ἀνά-
μεσα στίς κυβερνήσεις κι ἓνα μέρος τοῦ πληθυσμοῦ πού διαρκῶς μεγαλώνει. Οἱ
κυβερνήσεις θά συνεχίσουν γιά κάποιο χρονικὸ διάστημα πάνω στήν ἴδια κατεύ-
θυνση. Μά συγχρόνως, ὑπάρχει μιὰ πνευματικὴ καὶ ψυχολογικὴ διάθροιση τῶν
ἐξουσιῶν τους πάνω στοὺς πληθυσμούς. Ὑπάρχει τελικά μιὰ μεγάλη διαφορά
ἀνάμεσα σέ μιὰ κυβέρνησις πού γνωρίζει πῶς ἡ πλειοψηφία τοῦ πληθυσμοῦ τὴν
ἀκολουθεῖ καὶ μιὰ κυβέρνησις πού ἔχει ἀμφιβολίες γιά τὴν ὑποστήριξή της τοῦ πλη-
θυσμοῦ.

Σκεφτόμαστε γιά παράδειγμα τὴν πυρηνικὴ ἀμφισβήτηση στίς ΗΠΑ.
Ἦέντε χρόνια πρίν, μετὰ ἀπὸ ἓνα ἀτύχημα ὅπως ἐκεῖνο τοῦ HARRISBURG
ἡ κυβέρνησις εἶχε πει: εἶναι φοβερό, ἀλλὰ τὸ πρόγραμμα συνεχίζει νά εἶναι τὸ
ἴδιο. Σήμερα δέν ὑπάρχει πιά ἡ ἴδια ἐλευθερία ἐξ' αἰτίας ὅλων τῶν διαδηλώσε-
ων πού ἔγιναν, ὅλων τῶν ἐπιστημόνων πού δήλωσαν ὅτι διαφωνοῦν κλπ... Ὁ-
πωσδήποτε, παρά τὰ θετικὰ αὐτὰ σημεία, ἡ ἐξέλιξη τὴν ὁποία ἐμεῖς εὐαγγελιζόμα-
στε εἶναι δυνατό νά ἀπαιτηθεῖ πολύ χρόνο. Ὁφείλουμε νά ἐγκαταλείψουμε τὴ
δυτικὴ ἀτομικιστικὴ συμπεριφορὰ πού κατὰ βάθος ἀντιπροσωπεύει μιὰ προοπτικὴ
ἀρκετὰ ἐγωϊστικὴ καὶ διόλου ρεαλιστικὴ. Ἡ ἐνότητα τοῦ χρόνου, γιά ἓνα δυ-
τικὸ, εἶναι ἡ ἀνθρώπινη ζωὴ. Μά οἱ μεγάλες ἱστορικὲς μεταβολές ἀπαιτοῦν μεγά-
λα χρονικά διαστήματα.

ΕΡΩΤΗΣΗ — Ἐμεῖς δέν γνωρίζουμε ἀκόμα καλά τὰ κείμενα τῆς «Ἀ-
ναζήτησης τῆς Εἰρήνης» ἀλλὰ αὐτὸ πού μπορέσαμε νά διαβάσουμε δίνει, τὴν
ἐντύπωση ἐνός κάποιου πραγματισμοῦ ὅτιμισμού, τὴν ἀπουσία τῆς πολι-
τικῆς ἀνάλυσης τῶν συστημάτων μας. Διατρέχουμε ἴσως τὸν κίνδυνο νά πιστέ-
ψουμε πῶς οἱ μὴ - βίαιες ἐναλλακτικὲς λύσεις μποροῦν νά ἐφαρμοστοῦν λίγο πολὺ
παντοῦ μὲ τὸν ἴδιο τρόπο, στήν Νότια Ἀμερικὴ ὅπως καὶ στίς ΗΠΑ ἢ στή Βολιβία,
δίχως ν' ἀναλυθεῖ κάθε ξεχωριστὴ περίπτωση;

GALTUNG — Πιστεύω πῶς ὑπάρχει μιὰ πολιτικὴ ἀνάλυση στήν «Ἀνα-
ζήτησις τῆς Εἰρήνης», ἀλλὰ μιὰ ἀνάλυση περιορισμένη· ἐκεῖνη πού ἔχει ἐφαρμο-
γὴ στίς χώρες τοῦ βορᾶ. Κι εἶναι ἀλήθεια πῶς ὅλοι οἱ ἀμερικανοὶ ἐρευνητές ἔ-
χουν τὴν τάση, ὅπως σ' ἄλλα πεδία, νά κάμουν καθολικὸ αὐτὸ πού εἶναι ζων-
τανὸ μονάχα γι' αὐτούς. Αὐτὸ πού λείπει, εἶναι λοιπόν εἰδικὲς ἀναλύσεις, ἰδιαί-
τερες, γιά κάθε κοινωνία....

Εἶναι φυσικὸ τὸ ὅτι ἡ «Ἀναζήτησις τῆς Εἰρήνης», στίς σκανδιναυικὲς χώ-

ρες, σημαδεύτηκε από μία πολιτική έμπειρία: με ποιό τρόπο είναι δυνατό να άσκηθούν αποτελεσματικές πιέσεις πάνω στην κυβέρνηση. Η νορδηγικη κυβέρνηση, άμέσως μετά τό HARRISBURG, διευκρίνησε πώς δέν θά ύπάρξει κανένας πυρηνικός αντιδραστήρας στή Νορδηγία πρίν τό 2000· τόν προηγούμενο μήνα, αντίθετα, είχε πεί πώς ίσως θά κατασκευάζόταν ένας τό 1985... Ό πραχριατισμός μας βασίζεται ίσως στην έμπειρία μας πώς ή πάλη δέν είναι μάταιη: μπορούμε νά ενεργήσουμε ώστε ν' αλλάξει ή θέση της κυβέρνησης πάνω σέ μερικά σημεία, δίχως άπαραίτητα ν' αλλάξει ή ίδια ή κυβέρνηση!

ΕΡΩΤΗΣΗ — Στή Γαλλία είχαμε τήν αντίστροφη έμπειρία! Η κυβέρνηση άπαντά μέ περιφρόνηση σ' όλες τίς εκδηλώσεις και συνεχίζει τή πολιτική της, άπαθής. Άμέσως μετά τό HARRISBURG, ή γαλλική κυβέρνηση έσπευσε νά δηλώσει πώς αυτό δέν θ' άλλαζε σέ τίποτα τά προγράμματά της!

GALTUNG — Τό διάβασα. Και στην Ίαπωνία τό ίδιο. Πρόκειται για μία αξιοπαρατήρητη διαφορά, κι ίσως εξηγεί γιατί ύπάρχει περισσότερη «Αναζήτηση της ειρήνης» στις χώρες μας παρά στις δικές σας!

Αυτή ή πολιτική κατάσταση αφήνει μόνο δυό δυνατότητες για τήν έλπίδα μεταβολών στή Γαλλία. Η ή παράδοση της «μεγάλης επανάστασης» (εύχης ξ-ξιο!) ή εκείνη του παραδοσιακού άντι - κορφορμισμού των γάλλων: ή γαλλική κοινωνία σάν άμυνα ενάντια στή κυβέρνησή της! Κάθε γάλλος παίζει μέ τό ίδιο θέμα, αλλά μέ διαφορετικά κίνητρα: για ν' άποφύγει τούς φόρους, για νά περάσει ένα σηματοδότη κλπ... Θά χρειαζόταν νά φτιάξουμε ένα θετικό περιεχόμενο αυτής της ψυχικής κατάστασης του άντι - κορφορμισμού.

ΕΡΩΤΗΣΗ — Πρόκειται για μίαν εργασία επίπονη, δεδομένου πώς δέν ύπάρχει τίποτα πιά άπολιτικό άπ' αυτόν τόν άντι - κορφορμισμό! Όταν αυτός παίρνει τή μορφή της αντίστασης ενάντια στις επεμβάσεις του κράτους ενάντια στις έλευθερίες, στην εισβολή της διοίκησης, πάει καλά. Μά συνήθως δέν είναι έτσι: πρόκειται κυρίως για τήν περιφρόνηση της ήρεμης ζωής μας, των προσωπικών μας συμφερόντων. Αυτός ο άτομικισμός είναι δυνατό νά έχει διαλυτικές έπιπτώσεις στους συλλογικούς άγώνες. Κι αυτό επίσης μετράει στό κωμμάτιασμα του κοινωνικού ίστού: καθένας για τόν έαυτό του, κι έγω μένω άφεντικό.

GALTUNG — Άναρωτιέμαι άν δέν είστε σεις οι ίδιοι ύπνωτισμένοι από τήν κυβέρνηση: χρειάζεται νά τήν αλλάξετε, νά κάμετε νέα προγράμματα κλπ. Όχι, ίσως ύπάρχουν άλλοι μέθοδοι δράσης.

ΕΡΩΤΗΣΗ — Είμαστε πεπεισμένοι γι' αυτό, διαφορετικά θά είχαμε σ' ένα παραδοσιακό πολιτικό κόμμα κι όχι σ' ένα μή - βίαιο κίνημα. Άν ύποστηρίζουμε τή μή - βίαιη δράση, είναι γιατί σκεφτόμαστε πώς ύπάρχει κάτι νά κάνουμε, μέ πολλούς άγώνες, δίχως άπαραιτήτως νά περιμένουμε μία κυβερνητική άλλαγή. Όμως ή δική μας έμπειρία μάς διδάσκει επίσης πώς είναι άπαραίτητο νά θρούν πολιτικό διεξόδο αυτοί οι άγώνες, διαφορετικά ξεφουσκώνουμε. Στή περίπτωση του πυρηνικού προβλήματος στή Γαλλία ύπήρχαν λαϊκά κίνητρα: αλλά δέν τροποποίησαν ούτε στο έλάχιστο τήν πολιτική άπόφαση, νά συνεχιστεί τό πρόγραμμα.

GALTUNG — Κι αυτό άποτελεί παραδειγματικό χαρακτηριστικό της διαφοράς πού ύπάρχει ανάμεσα στή δική σας και στή δική μας πολιτική. Σέ κάθε περίπτωση δείχνει επίσης πόσο σπουδαία είναι ή πυρηνική «θέση» γι' αυτό πού ονομάζω δομή «άλφα», συγκεντρωτική και κυριαρχική, και για τό σύμπλεγμα «καπιταλισμός - γραφειοκρατία - έρευνα» πού είναι ή σημερινή έκφραση της δομής «άλφα». Η πυρηνική ενέργεια δρίσκεται κυρίως στό σταυροδρόμι της έ-

πιστημονικής έρευνας, του καπιταλισμού και της γραφειοκρατίας. Γι' αυτό είναι τόσο σημαντικό τό νά αγωνιζόμαστε ενάντια στή πυρηνική ενέργεια.

Πιστεύω πώς κύρια φροντίδα, γιά τούς μή - δάιους, στά χρόνια πού έρχονται, πρέπει νά είναι ή διεύρυνση της κλίμακας τών μεθόδων δράσης πού έχουν προταθεί. Καθένας πρέπει νά έχει τή δυνατότητα νά δραστηριοποιείται στή δική του έκταση, όχι μονάχα οί αγωνιστές. Τά κινήματα του τύπου «ALTERNATIVE DI VITA» συνεισφέρουν στήν αύξηση του αριθμού τών δυνατοτήτων. Οί αγωνιστές οφείλουν νά βρουν κάτι νά κάνουν. Μπορούν κάλλιστα ν' αγωνιστούν ενάντια στίς στρατιωτικές αεροπορικές βάσεις χρησιμοποιώντας μόνο τό επιχείρημα του θορύβου. Είναι ήδη μιá μορφή αντιμιλιταριστικής πάλης: εξήντα χρόνια πριν αυτός ό τύπος της πάλης θά ήταν αδύνατος: τό ν' αντιταχθείς στούς στρατιωτικούς ήταν ένα έγκλημα.

ΕΡΩΤΗΣΗ — Κι από πολλές απόψεις είναι άκόμια...

GALTNUG — Αυτό αληθεύει γιά τή Γαλλία. Γιά τή Γερμανία λιγότερο. Χρειάζεται επίσης νά διευρυνθούν οί μορφές της άρνησης στρατιωτικής ύπηρεσίας γιά λόγους συνείδησης. Γιά παράδειγμα, ένας στρατιώτης πού διακηρύσσει ένοικιά: «Εγώ παραμένω στρατιώτης, αλλά δέν θέλω νά είμαι άξιωματικός» θά μπορούσε νά χαρακτηριστεί έστω και μέ τρόπο μερικό άρνητής γιά λόγους συνείδησης. Τελικά, εξήντα χρόνια νωρίτερα, ή καριέρα του άξιωματικού ήταν ένα φυσικό γεγονός γιά τίς «καλές οικογένειες», τουλάχιστον γιά τόν ένα άρσενικό της οικογένειας. Θά μπορούσαμε επίσης νά παραθέσουμε κι άλλα παραδείγματα.

Αντί νά καθορίζονται οί αγωνιστές σάν τό 1 ή τό 2ο) ο της κοινωνίας, θά μπορούσαν νά είναι οί άλλοι (οί ύποστηρικτές του σημερινού συστήματος) τό 1 ή τό 2ο) ο της κοινωνίας! Αυτό αλλάζει τίς προοπτικές... «Μή - δάικοι» μπορούν νά χαρακτηριστούν όλοι εκείνοι πού κάνουν κάτι τί ενάντια στον πόλεμο, στή μιζέρια, στή καταστολή και στήν άλλοτρίωση μέ μέσα πού ταιριάζουν μέ τό αντίθετο τών ίδιων τών λέξεων: ασφάλεια, άφθονία, ελευθεριότητα, ταυτότητα. Αν δούμε τά πράγματα μ' αυτή τήν όπτική, μπορούμε νά πούμε ότι έχουν γίνει πολλά.

(Η συνέντευξη παραχωρήθηκε στή Γενεύη στους CHRISTIAN MELLON και OLIVIER VIAL, στίς 3 Απριλίου 1979).

ΜΙΛΙΤΑΡΙΣΜΟΣ

ANTIMIΛΙΤΑΡΙΣΜΟΣ. ΜΗ - ΒΙΑ

Συζήτηση μέ τόν Jean Fabre

επιμέλεια: Antonio Scutiero

ANTONIO SCUTIERO: Όλο και συχνότερα οί πολιτικές και κοινωνικές δυνάμεις συμφωνούν στό ότι πρέπει νά αποδοκιμάσουν τή κούρσα τών εξοπλισμών. Η ίδια ή κοινή γνώμη στήν Εύρώπη συνειδητοποιεί τούς κινδύνους του μιλιταρισμού και, άν και θιμάται τίς τελευταίες παγκόσμιες συγκρούσεις, δέ μπαίνει στό κόπο νά τόν καταδικάσει. Μολονότι υπάρχουν οί ειρηνευτικές προτάσεις, όπως ό έτεροδορής άφοπλισμός ή ή μετατροπή τών δαπανών και τών στρατιωτικών

δομῶν, ὁ κόσμος παραμένει δύσπιστος, βλέπει αὐτές τίς προτάσεις σά μακρινές οὐτοπίες καί οἱ στρατοί, στή πράξη, μένουν ἀνεξάρτητοι. Οἱ ἀντιμιλιταριστικές διεκδικήσεις φαίνονται νά προσαρμίζονται ἀπολύτως μέ τή πραγματικότητα καί νά περιορίζονται στή μαρτυρία τῶν μικρῶν ομάδων πού δέν ἔχουν οὔτε ἐπιρροή πάνω στό μεγάλο μέρος τῆς κοινῆς γνώμης. Ἐσύ τί πιστεύεις; Μέ ποιό τρόπο πιστεύεις ὅτι εἶναι δυνατό νά μετατραπεί ἡ γενική ἀντίληψη γιά τίς μιλιταριστικές ζημιές σέ μιά ἀποτελεσματική συνείδηση ἀπό τή μεριά τοῦ κόσμου καί τῶν πολιτικῶν δυνάμεων, μέ συνεπείς δραστηριότητες γιά χάρη τῆς εἰρήνης.

JEAN FABRE: Γιά νά εἶμαι εἰλικρινής, ἡ κατάσταση δέν φαίνεται νά εἶναι πολύ αἰσιόδοξη. Στά περασμένα χρόνια ἡ μιλιταριστική προπαγάνδα ὑπῆρξε πολύ δυνατή. Ἡ λατρεία γιά τοὺς νεκροὺς τῶν πολέμων ἐξακολουθεῖ ὡς τά σήμερα, κι αὐτό ἐπηρεάζει συναισθηματικά μιά δλόκληρη γενιά πού σήμερα βρίσκεται στά πόστα τῆς ἐξουσίας στίς διάφορες χώρες τῆς Εὐρώπης. Ἀπό τό ἄλλο μέρος ἡ λογική τοῦ μιλιταρισμοῦ φαίνεται νά εἰσχωρεῖ ὅλο καί περισσότερο στόν πολιτικό χώρο. Ἡ οἰκονομία καθορίζεται ὅλο καί πιά πολύ ἀπό τόν μιλιταρισμό. Σοῦ ἀναφέρω τή περίπτωση τοῦ γαλλικοῦ Κοινοβουλίου πού, λίγα χρόνια πρίν, ψήφισε ὑπέρ τοῦ διπλασιασμοῦ τοῦ στρατιωτικοῦ προϋπολογισμοῦ γιά μιά περίοδο πέντε ἐτῶν. Ἀνάλογοι νόμοι προπαρασκευάζονται ἀπό τό Ἰταλικό Κοινοβούλιο κάτω ἀπό τήν εὐλογωφανή πίεση τῆς στρατιωτικῆς βιομηχανίας. Ἀλλά τό χειρότερο εἶναι πῶς θέλουν νά μᾶς ἐπιβάλλουν μιά πυρηνική ἐπιλογή, καί μ' αὐτή μιά κοινωνία ὅλο καί πιά στρατικοποιημένη καί δολικληρωτική.

A.S.: ἴσως, μέ τό πυρηνικό ζήτημα, ὁ κόσμος ἀποδειξε ὅτι εἶναι ἱκανός νά ἐξεγερθεῖ καί νά δημιουργήσει ἕνα κίνημα ἀντιπολίτευσης. Τό εἶδαμε σ' ὅλη τήν Εὐρώπη. Ἀκόμα καί στήν Αὐστρία σχηματίστηκε μιά ἀντι - πυρηνική πλειοψηφία μέ τό δημοφιλές ἐνάντια στή λειτουργία τοῦ κέντρου ZWENTENDORF. Μέ τόν ἀντιμιλιταρισμό ἀντίθετα, δέν φαίνεται ὅτι ὁ κόσμος εἶναι ἑτοιμος νά δημιουργήσει μιά ἀνάλογη κινητοποίηση. Λίγο ἐξυπηρετοῦν οἱ συγκεντρώσεις, γιά παράδειγμα ἐκεῖνες τοῦ CARLO CASSOLA στήν Ἰταλία πού στή πράξη ἔπεσαν στό κενό.

J.F.: Ἀληθινά στό παρελθόν, στίς ἀρχές τῆς δεκαετίας τοῦ '60, ὑπῆρχε στήν Εὐρώπη καί στό κόσμο ἕνα δυνατό κίνημα ἐνάντια στοὺς ἀτομικούς ἐξοπλισμούς, μέ πορείες καί μαζικές ἐκδηλώσεις σ' ὅλες τίς χώρες. Θυμᾶμαι τή συγκεντρωση τοῦ DERTRAND RUSSEL καί τή κομμουνιστική δέσμευση, τή συν-έλευση τῆς Στοκχόλμης καί τή συγκεντρωση ἐκεῖνη τῇ στιγμῇ 500 χιλ. ὑπογραφῶν γιά τή καταστροφή τῶν πυρηνικῶν ὅπλων. Ἐκεῖνο τό κίνημα ἀντιπροσώπευε τή πρώτη μεγάλη κινητοποίηση πού ξεκινούσε ἀπό τή βάση κι εἶχε μιά νέα μορφή, ἔξω ἀπό τά παραδοσιακά κόμματα καί τίς ομάδες. Ἄν κι αὐτό παρέμενε στό χώρο τῆς διαμαρτυρίας καί στά γεγονότα δέ μπορούσε νά μπλοκάρει τήν ἀναπαραγωγή τῶν ἀτομικῶν ὅπλων, ἔδειξε ὅμως ἕναν διαφορετικό τρόπο ἀσκησης τῆς πολιτικῆς. Πρὸς αὐτή τή κατεύθυνση χρειάζεται σήμερα νά ἐργαστοῦμε, δημιουργώντας μηχανισμούς λαϊκῆς κατεύθυνσης πού νά εἶναι σέ θέση νά δημιουργήσουν πολιτικά ὑποκείμενα, πολίτες πρωταγωνιστές κι ἔχ: ὑποκείμενα παθητικά πού κάθε τόσο διακηρύττονται γιά νά ἐμπιστευτοῦν μετὰ στοὺς παραδοσιακοὺς πολιτικούς τό καθήκον νά λύσουν τὰ προβλήματα. Οἱ εὐκαιρίες δέν λείπουν.

Γιά παράδειγμα στή Γερμανία, μέ τό πυρηνικό ζήτημα, δημιουργήθηκε κίνημα πολιτικῆς ἀνυπακοῆς, αὐθόρμητο καί λαϊκό, ἔξω ἀπό τήν ἴδια τῇ παράδοση μᾶς χώρας πού γιά χρόνια δέ γνώρισε τή πολιτική ἀνυπακοή.

A.S.: Πρίν δέκα - εἴκοσι χρόνια ὑπῆρχαν σχέδια, ὅπως ἡ ἀποπυρηνικο-

ποίηση ή αποστρατικποίηση δριμύειων ζωνών της Ευρώπης — όπως τό σχέδιο «RAPACKI» ή έκείνο το γερουσιαστή THIRRING στην Αυστρία — μέ προσπάθειες νά φέρουν σ' επίπεδο κυβερνήσεων μία πρόταση γιά τόν άφοπλισμό, σιωπηρά αντιμιλιταριστικό. Δέν νομίζεις πώς σήμερα άπουσιάζουν τελείως τέτοια σχέδια, τόν ίδιο καιρό ουτοπικά καί ρεαλιστικά, γιά τό ζήτημα τοῦ αντιμιλιταρισμοῦ καί τοῦ άφοπλισμοῦ;

J.F.: Δυστυχώς έτσι είναι. Τά μοναδικά σχέδια είναι οί έπίσημες διαπραγματεύσεις γιά τόν άφοπλισμό στην Εὐρώπη (MFR) ή γιά τόν περιορισμό τοῦ ατομικοῦ όπλοστασίου (SALT), αλλά πρόκειται γιά μία αληθινή, πραγματική άπάτη: οί περιορισμοί γιά τούς όποίους συζητάμε αναφέρονται στην αύξηση τών διαφόρων όπλων ή τών πυρηνικών κεφαλών, αλλά μετά τίποτα δέν έμποδίζει τή παραγωγή νέων καί πιο λεπτολόγων μηχανημάτων μέ πολλaplές κεφαλές, καθεμία ισodύναμη μέ είκοσι ή περισσότερες ανεξάρτητες κεφαλές. Μπαίνουμε μετά στην ολοκληρωτική τρέλα όταν θεωρητικοποιούνται «εύκαμπτες στρατηγικές» καί ή αξιοποίηση τών μινι - ατομικών βομβών γιά νά «σφώσουν» — όπως αίσχρότατα είπώθηκε — τήν πυρηνική αρχή».

A.S.: Ποιά είναι κατά τή γνώμη σου, τά σημεία γύρω από τά όποια σήμερα θά μπορούσαμε νά ενεργοποιηθοῦμε σ' ευρωπαϊκό επίπεδο γιά μία αντιμιλιταριστική μάχη πού νά γίνει αποδεκτή από τήν κοινή γνώμη;

J.F.: Τό πρωταρχικό πρόβλημα σήμερα — όπως είπα πριν — είναι νά δημιουργήσουμε αυτόνομα πολιτικά υποκείμενα, θγαίνοντας έξω από τό πρόβλημα μιλιταρισμός - αντιμιλιταρισμός καθ' αυτό. Γιά νά γίνει αυτό, τό βασικό σημείο δέν είναι άπαράτητα ό αντιμιλιταρισμός αλλά, μαζί μ' αυτόν, όλο τό φάσμα τών θεμάτων πού άφερουν τά πολιτικά δικαιώματα, τήν οικολογία, τόν αντιπυρηνισμό, κλπ... Δίχως άμφιβολία, γιά τό πρόβλημα τών στρατιωτικών δαπανών, θά μπορούσαμε τώρα νά δημιουργήσουμε ένα πολυάριθμο μέτωπο σ' όλη τήν Εὐρώπη πού νά ζειώνει τήν άμεση μείωση αὐτῶν τών δαπανών καί τή μετατροπή τους σ' επανδύσεις κοινωνικοῦ χαρακτήρα. *Αν στους προσεχείς μήνες μporέσουμε νά θέσουμε ένα δημοψήφισμα πού νά περιλαμβάνει τέτοια θέματα, θά σχηματίσουμε μία αντι - μιλιταριστική πλειοψηφία.

Υπάρχει μετά τό πρόβλημα τών στρατιωτικών δικαστηρίων. Στην Ίταλία, στην Γαλλία στην ίδια τήν Ολλανδία, λειτουργούν τώρα τέτοια δικαστήρια πού, έξω από τούς συνταγματικούς νόμους, συνεχίζουν νά καταδικάζουν εκατοντάδες εκατοντάδων νέων. Δυστυχώς δέν είναι εύκολο νά ευαισθητοποιηθεί ό κόσμος. *Η κοινωνία μας έχασε τό κόσμο μία παθητική μάζα πού αντιδρά μόνάχα όταν αισθανθεί άμεσα τόν κίνδυνο. Αυτό είναι ένα γεγονός επικίνδυνο. *Η πάλη γιά τήν υπεράσπιση τών όργάνων τής άμεσης δημοκρατίας γίνεται λοιπόν κεντρικό, όπως ή πάλη γιά τήν πληρότητα τής πληροφόρησης.

A.S.: *Αλλά ακόμα καί γιά θέματα πού άφορουν άμεσα μεγάλο μέρος τής κοινωνίας, όπως ή στρατιωτική ύπηρεσία, προτάσεις άγώνα τοῦ τύπου τής άρνησης στρατιωτικής ύπηρεσίας γιά λόγους συνείδησης δέν πέτυχαν νά εκφράσουν ένα μαζικό κίνημα άμφισβήτησης τοῦ στρατοῦ.

J.F.: *Η επιδοκιμασία τών νόμων τής αναγνώρισης στίς διάφορες χώρες, τής άρνησης στρατιωτικής ύπηρεσίας γιά λόγους συνείδησης κατέληξε νά είναι μία ατομική έκλογή. Στη Γερμανία όπου οί άντιρρησίες είναι γύρω στίς είκοσι μέ τριάντα χιλιάδες, ή άρνηση στρατιωτικής ύπηρεσίας στην πραγματικότητα δέ μπόρεσε νά δημιουργήσει ένα πολιτικό κίνημα. Πετυχαίνοντας τό δικαίωμα τής άρνησης στρατιωτικής ύπηρεσίας τό κίνημα έχασε παντοῦ στή πράξη τήν

κύρια υπευθυνότητά του. Από τη στιγμή που ο αντιρρησίας νομιμοποιήθηκε, ή έ-
δρα ή φύση της άρνησης έπρεπε: ν' άρνηθείς έναντίον τίνος όταν αυτό στη πραγ-
ματικότητα έχει νομιμοποιηθεί;

A.S.: Υπάρχουν στην Εύρώπη συγκεκριμένες πρωτοβουλίες γύρω από τά
θέματα της μείωσης και της μετατροπής των στρατιωτικών δαπανών;

J.F.: Ένα σπουδαίο παράδειγμα έχουμε από την Άγγλία. Στην «LUCAS
AEROSPACE CO.» μιά βιομηχανία παραγωγής έπλων, που έπροτίθετο νά προ-
χωρήσει σέ αναδιαρθρώσεις που πλήττουν κατά πρώτο λόγο την άπασχόληση,
οι εργάτες και οι τεχνικοί έπεξεργάστηκαν και πρότειναν αποφασιστικής σημα-
σίας λύσεις γιά τή μετατροπή της παραγωγής έπλων σέ παραγωγή κοινωνικών
έπευδύσεων. "Αν ή πάλη τους πετύχει νά δώσει μιά διέξοδο, αυτό θά είναι σίγου-
ρα μιά σημαντικότερη πολιτική έπιτυχία. Πάντα στην Άγγλία, ή συνδικαλιστι-
κή Όμοσπονδία, τά TRADE UNIONS, δημοσίευσε μιά μελέτη γιά τήν οικονομι-
κή δυνατότητα νά μειωθούν οι στρατιωτικές δαπάνες, άποδεικνύοντας πώς αυτό
είναι ήδη δυνατό δίχως άρνητικές έπιπτώσεις στην άπασχόληση και στην οικο-
νομία.

"Αν είμαστε σέ θέση νά κάνουμε ένα συγκεκριμένο σχέδιο γιά τή μετα-
τροπή της πολεμικής βιομηχανίας σ' εύρωπαϊκό επίπεδο, θά διαθέτουμε σίγουρα
ένα πολύ σπουδαίο πολιτικό έργαλείο νά προτείνουμε στις διάφορες χώρες γύρω
άπό τό όποιο θά μπορούσαν νά ένωθούν πολλές δυνάμεις, αρχίζοντας άπό τά συν-
δικάτα. Είναι άναγκαιο νά καταπολεμήσουμε τό φόβο έτι θά χάσουμε τίς δου-
λειές μας, άποδείχνοντας πώς ή στρατιωτική οικονομική έπιχειρηματολογία είναι
ψεύτικη, έτι οι στρατιωτικές δαπάνες είναι μιά σπατάλη.

A.S.: Και τά παραδοσιακά κόμματα της άριστερας στην Εύρώπη τί κάνουν
γύρω άπό τό θέμα αυτό;

J.F.: Η άριστερά έξακολουθεί νά έπιμένει σ' ένα παλιό όνειρο, εκείνο
του δημοκρατικού στρατού. Η θέση του CHARLES HERNU, υπεύθυνου του
Σοσιαλιστικού Κόμματος Γαλλίας γιά τά προβλήματα της άμυνας, είναι μέχρι
σήμερα εκείνη του JAURES γιά τό «νέο στρατό» και δέν ξεχνάμε πώς τό Ίτα-
λικό Κομμουνιστικό Κόμμα κυρίως στή βάση της θεωρίας του δημοκρατικού και
λαϊκού στρατού, έμπόδιζε τήν άρνηση στρατιωτικής ύπηρεσίας γιά λόγους συνεί-
δησης στην Ίταλία. Δυστυχώς ή άριστερά έχασε τό όρόμο της ούδέτερης, αντι-
μιλιταριστικής διεθνιστικής παράδοσης που τήν χαρακτηρίζει μέχρι τό πρώτο
παγκόσμιο πόλεμο όταν οι σοσιαλιστές και οι κομμουνιστές συγκεντρώνονταν στην
Έλβετία, έξω άπό τά όρια των χωρών τους, γιά νά άμφισβητήσουν τό έθνικιστι-
κό πνεύμα.

A.S.: Άλλά στά προγράμματα των κομμάτων της άριστερας υπάρχουν
διακηρύξεις και αντιμιλιταριστικές δεσμεύσεις. Στην Ίταλία υπάρχει ή θέση
που πρόσφατα έλαβε τό Κομμουνιστικό Κόμμα υπέρ του άφοπλισμού.

J.F.: Σάν γραμματέας του Ριζοσπαστικού Κόμματος, σου άπαντώ άμέσως
πώς ή μεγάλη διαφορά άνάμεσα στό Ριζοσπαστικό Κόμμα και στ' άλλα κόμ-
ματα της άριστερας πάνω σ' αυτό τό θέμα είναι πολύ άπλή: τό Ριζοσπαστικό
Κόμμα άγωνίζεται οι άλλοι μιλάνε. Γιά παράδειγμα, τό Ριζοσπαστικό Κόμμα έχει
περισσότερες άπό μιά φορά συγκεντρώσει ύπογραφές γιά τό αντιμιλιταριστικό
δημοψήφισμα ή έχει κινητοποιηθεί γιά δίκες μπροστά στά στρατοδικεία. Πότε
τό Σοσιαλιστικό ή τό Κομμουνιστικό Κόμμα δεσμεύτηκαν μ' έναν άγώνα ενάντια
στά στρατοδικεία; Η, γιά παράδειγμα στή Γαλλία, ή άριστερά που συγκεντρώ-
σε τό 47-48% των ψήφων θά μπορούσε νά πετύχει τή κατάργηση των στρατο-

δικαίων. Ἀλλά αὐτά τὰ κόμματα κινητοποιούνται μόνο μέ διακηρύξεις καί μα-
νιφέστα. Τό Γαλλικό Σοσιαλιστικό Κόμμα, στίς ἐκλογές τῆς ἀνοιξῆς τοῦ '78,
προφανῶς γιά ἐκλογικούς σκοπούς, ἔλλαξε ἀμέσως τή θέση του γιά τή στρατιω-
τική πυρηνική δύναμη στή Γαλλία, δεχόμενο ντέ φάκτο τὰ πυρηνικά ὄπλα. Τήν
ἴδια συμπεριφορά εἶχε καί τό Κομμουνιστικό Κόμμα. Στή τελευταία Πορεία
Εἰρήνης στή Παριούζια τόν περασμένο Ὀχτώβρι, Διάβε μέρος γιά πρώτη φο-
ρά, μετά ἀπό πολλά χρόνια, καί τό Ἰταλικό Κομμουνιστικό Κόμμα ἄλλά, τήν
ἴδια ἐβδομάδα, τό ΚΚΙ ψήφισε στό Κοινοβούλιο ὑπέρ τοῦ στρατιωτικοῦ προῦπο-
λογισμοῦ. Ἀναρωτιέμαι τί ἤρθε νά κάμει στήν πορεία;

Ἡ συγκεκριμένη συνεισφορά τοῦ Ριζοσπαστικοῦ Κόμματος, σ' εὐρωπαϊκό
ἐπίπεδο, συνίσταται στό πέρασμα ἀπό τὰ λόγια στή πράξη, φέρνοντας αὐτή τή
πράξη στή πραγματικότητα τῶν εὐρωπαϊκῶν περιοχῶν, μέ τήν πραγματικά κοι-
νή θέληση νά πραγματοποιήσει τόν ἀφοπλισμό. Τό Ριζοσπαστικό Κόμμα θά ὀρ-
γανώσει μιὰ διαδήλωση στίς Βρυξέλλες καί στή Βαρσοβία, κυρίως γιά νά νική-
σει τό φόβο τῆς ἀμοιβαίας ἐπίθεσης ἀπό τή μεριά τῶν μπλόκ Ἀνατολῆς καί
Δύσης. Κι αὐτή εἶναι μιὰ ἀντιμιλιταριστική πρόταση πού ξεπερνά τὰ σύνορα καί
πού μπορεῖ νά χτυπήσει τό μύθο — πού μέχρι τώρα ἐτροφοδοτεῖτο — τῆς «ἐπι-
θετικῆς δύναμης» ἀπό μέρους τῶν ἐχθρῶν.

A.S.: Δέν πιστεύεις πῶς ὁ ἄλλος τοιέας στὸν ὁποῖο ὀφείλουμε νά ἐπιμει-
νουμε περισσότερο, εὐρύνοντας καί σχεδιάζοντας — καί περνώντας μετά στή
δράση — εἶναι ἡ διαμόρφωση ἑνός μεγάλου σχεδίου γιά τόν ἀφοπλισμό πού,
λαμβάνοντας ὑπ' ὄψη τ'ς σημερινές διεθνεῖς ἰσορροπίες, θέτει σέ κίνηση σχέδια
πραγματοποιήσιμα, σχέδια ἀποστρατικopoίησης, ἀποπυρηνικοποίησης, δημιουρ-
γία ὑποδειγματικῶν ἀφοπλισμένων ζωνῶν; Δέν πιστεύεις πῶς ὅτι αὐτό τό σημεῖο
τό ἀντιμιλιταριστικό κίνημα παρουσιάζει ἐλπίδες;

J.F.: Τό κίνημα ἐμφανίζει ὅπωςδὴποτε ἐλλείψεις, χωρίς νά ξεχνᾶμε τὰ πε-
ριορισμένα μέσα πού διαθέτει. Ὅπως τόνισα προηγουμένως, εἶναι δυνατό καί
ἀπαραίτητο νά ἐφαρμόσουμε ἕνα σχέδιο προοδευτικοῦ μετασχηματισμοῦ τῶν δα-
πανῶν καί τῶν στρατιωτικῶν δομῶν σέ δαπάνες καί δομές κοινωνικοῦ χαρακτή-
ρα, πράγμα πού σημαίνει ἕνα σχέδιο μετασχηματισμοῦ τῆς οἰκονομίας, δεδομέ-
νου ὅτι ὁ στρατιωτικός τοιέας εἰσβάλλει στό χῶρο τῆς ἐρευνας καί τῆς ἀνάπτυ-
ξης. Ἀλλά, μαζί μ' αὐτό, εἶναι ἀναγκαῖο νά ἐφαρμόσουμε μιὰ διαφορετική διε-
θνιστική πολιτική πού ἐγκαθιδρύει νέες σχέσεις ἀνάμεσα στήν Εὐρώπη καί στίς
ἄλλες περιοχές τοῦ κόσμου καί — ὅχι λιγότερο σπουδαῖο — εἶναι ἀνάγκη νά
ἐργαστοῦμε γιά νά ἀναπτύξουμε τή συνείδηση τοῦ κόσμου μέ τρόπο πού αὐτός
νά μπορεῖ νά πιστεύει, νά αἰσθάνεται πῶς εἶναι δυνατό νά κάμει χωρίς στρατό.
Ὅλ' αὐτό εἶναι πολύ δύσκολο ἀλλά, δίχως αὐτό τό σύνολο τῶν προϋποθέσεων
δέν μπορούμε νά ἔχουμε σχέδιο πραγματοποίησης, ἱκανό νά γίνη ἀποδεκτό ἀπό
τό κόσμο σά ρεαλιστικό κι ὄχι ἰδεατό.